

В.П.ПОЛОВИНЧУК

ФЛОРИДА

ВОЛОНТЕРИ

СНАЙПЕРИ

В.П.ПОЛОВИНЧУК

ФЛОРИДА

ВОЛОНТЕРИ

СНАЙПЕРИ

РОМАН

Книга третя

ВІННИЦЯ - 2017

Половинчук В.П. ФЛОРИДА. Волонтери снайпери. Роман. Книга третя. Вінниця: - 2017. – 97с.

Про кохання американської дівчини та українського юнака у черговому творі академіка В.П. Половинчука. Повісті «Від хулігана-пастушка – до академіка», «Закоханий хабарник», «У кожного своя доля», «Любов педагогічна», «Учитель танців», «Сміються, плачуть солов'ї», романи «Любов зла – полюбиш...», «Цветы Софии», «Червоне – то любов», «Небесний сектор» та перші книги роману «Флорида» опубліковані у 2010-2016р.р.

***Збіг з реальними подіями випадковий.
Усі персонажі вигадані.***

Борітеся – поборете!
Вам Бог помагає!
За вас правда, за вас слава
І воля святая!

Тарас Шевченко
Поема «Кавказ»

1. Волонтерка

Стелла прийняла рішуче та надзвичайно сміливе рішення залишитись волонтером на воюючій зі східним «братом» Україні. Романтична американська красуня з чудового міста Маямі штату Флорида закохалась і одружилась з українським студентом Максимом, якого усі називали Максом. У серпні вони прилетіли разом у весільну подорож до батьків чоловіка. Її тут все дуже дивувало. Відсутність нормальних доріг. Простий цегляний будинок під шифером, ніби зі старого майже забутого бойовика про дикий американський Захід. Сітчаста іржава огорожа навколо будинку. Рудий веселий собака Тузик у дворі, що кинувся зі скавучанням на груди Максіві та дівчину зразу сприйняв за свою. Простота і щирість у стосунках з нею рідні чоловіка. Старі у рамках фотографії на стінах. Відсутність у будинку Інтернету, яким можна було користуватись лише в комп'ютерному центрі десь у місті. Та була дуже рада, що батьки зразу ж признали її своєю, рідною. Відчувала, як щиро цілували, як раділи простим подарункам, як зразу ж назвали дочкою, до-

нею. Макс пояснив, що так звать найдорожчих дітей. Вона майже не розуміла української мови. Могла сказати лише: «Все добре». Та їй було достатньо привітної, ніжної інтонації, з якою до неї звертались, добрих усмішок. Макс розповідав їй про своє рідне місто. Воно насправді виявилось значно кращим, ніж вона уявляла. Все потопало у зелені садків, плакучих верб, каштанів, лип, осик. Місто розкинулось по обидва береги широкої спокійної ріки. На поверхні води ще цвіли, зовсім незнайомі, жовті лататі лілії, плавали дикі качки і гуси. Для неї була дивною відсутність кокосових пальм, розлогих пісочних пляжів з тисячами різнокольорових шезлонгів, висотних будинків, стрімких костелів і кірх, швидкісної автостради, що тяглась у Маямі вздовж узбережжя океану. Та Макс показав величний стародавній Свято-Троїцький кафедральний собор, який увечері чудово підсвічувався мінливими кольорами. Побували вони на Європейській площі з високою старовинною баштою посередині та біля пам'ятників якогось письменника-класика і запорозького полковника. У центрі міста було декілька гарних алей. На одній з площ стояв паркан з написами «Правий сектор» та стела з невеликими фотографіями загиблих чоловіків Небесної Сотні. Особливим здавався Центральний парк зі своїми дубами, ялинами, кленами, де Максима запросили зіграти за свою колишню університетську команду баскетболістів. Відвідали у академічному музично-драматичному театрі ліричну виставу «Іван Мазепа». Стелі сподобався інтер'єр театру, сюжет, дуже незвичні для неї костюми та гра акторів.

Коли Макс у міському Центрі волонтерів несподівано сказав, що хоче піти добровольцем воювати проти російських агресорів, дівчина розгубилась. Вона мріяла про щасливе, романтичне подружнє життя з коханим у Маямі. Там все з дитинства випромінювало звичну радість, впевненість у майбутньому. Навіть океан, де іноді бували шторми та урагани, був таким привітним, просто притягував незрозумілою неосяжністю, прозорою прохолодною водою, лагідними хвилями, сотнями різнокольорових вітрильників. Адже закінчила університет, знайшла гарну роботу. Макс перейшов на третій курс технічного коледжу, після занять працював помічником системного адміністратора у фірмі батька. Вони жили у чудовій двокімнатній орендованій квартирі. Мріяли згодом купити котедж, наро-

дити дітей. А тепер все раптом стрімко мінялось. Макс розповідав Стеллі про війну на Донбасі. Та вона була впевнена, що це десь дуже далеко, за океаном, на іншому кінці світу, в нецивілізованій Азії, що війна ніколи їх не торкнеться.

Потрібно було швидко вирішувати, як їй поступити. Можна повернутись самій до Маямі. Там батьки, друзі. Там роками випробуваний, звичний добробут, тверда впевненість у собі та обставинах. Але як жити без коханого, якого щиро любила усією душею? Класик писав, що на відстані любов не вгасає, лише міцнішає. Та вона ні за що не хотіла любити на далечезній відстані. Вона тепер жила ради Макса, дихала разом з ним, ловила кожен погляд його ніжних карих очей, якими не могла намілюватись. Він і тут не буде поряд. Та без вагань вирішила: вона знатиме про його обставини від інших, а згодом зможуть бути знову разом. Це її трохи заспокоювало, вселяло хитку впевненість у щасливому майбутньому.

Ніч перед від'їздом Макса на Донбас вся родина майже не спала. Бабуня з дідунем попрощались з внуком ще звечора. Мати, із заплаканими очима, в котрий раз перекладала речі у рюкзаку. Ніби все передбачила. Навіть маленьку іконку та срібний хрестик повісила сину на шию. Батько віддав безпечну бритву, помазок та складний ніжик, у якому було декілька лез, штопор. Він лише зітхав і через кожні пів години виходив на двір палити. Тузик, який зазвичай крутився біля воріт, тепер не відходив від дверей, відчуючи, що в будинку відбувається щось особливе.

Молоді прощались у спальні.

- Звідти по мобільному зможеш подзвонити? - в котрий раз запитувала Стелла, що в одній нічній сорочці сиділа біля чоловіка на ліжку. – Чи якусь записку переслати?

- У офісі «Правого сектору» сказали, що російська електронна розвідка почала відслідковувати такі дзвінки, вираховує місце знаходження мобільника і саме туди стріляє з гармат. Тому командирам взводів видали спеціальні телефони і можна буде з їх дозволу раз на тиждень подзвонити.

- Але ти смартфон та зарядний пристрій на всякий випадок візьми, - наполягала Стелла. - Десь знайдеш там Інтернет і зателефонуеш по Вайберу, чи по Скайпу. Хоч СМСку пришлеш. А то я тут від журби помру.

- Добре, люба, - пригортав та цілував Макс дружину. – Я тебе без вісточки не залишу. Ти швидше підключайся до волонтерів, матері допомагай вдома. Тоді час йтиме швидше. А ще обіцяла вивчити нашу співучу, як ти кажеш, мову.

- Я своїм поки що нічого не сказала. Вони можуть не схвалити мого рішення. Особливо мати стане хвилюватись. А у неї хворе серце. Не дай Бог, подумують, що піду разом з тобою воювати.

- Ваші волонтери працюють по всьому світу. Тому рідні повинні зрозуміти: моїй країні у такий важкий час потрібна допомога. Лише обов'язково їм скажи, що я тебе відмовляв, хотів, щоб повернулась до Маямі. Але ти вирішила залишитись. Може все таки полетиш додому? Там спокійно, гарна робота. Я не буду за тебе хвилюватись. А війна швидко закінчиться. На крилах прилечу до Флориди!

- Ні, милий! І не умовляй, - гаряче цілувала Макса дівчина. – Тут, недалеко від тебе, разом з твоїми батьками мені буде спокійніше. В Америці важко оцінити тутешню ситуацію. Там про Україну, крім одного-двох дипломатів, ніхто й не згадує. А тут з розмов батьків та волонтерів буде зрозуміло, як розвиваються події. Радіо на кухні слухатиму. Буду щиро молити Бога, щоб ти швидше повернувся додому живим і здоровим. Лише не знаю, чи є у вас кірха?

- Кірхи немає. У центрі правиться в старому костелі.

- Можна піти й до католицького костелу.

Вони в обіймах заснули тривожним сном лише під ранок.

На залізничний вокзал провжджати чоловіка пішла лише Стелла. Макс попросив батьків йти на роботу та спокійно працювати. Тузик на прощання лизнув руку і помахав хвостом. На Донбас в той день їхало четверо добровольців «Правого сектору». Квитки заздалегідь взяли до одного вагону. У руках Макса був невеликий рюкзак з необхідними речами та їжею на одну добу. Офіційних проводів не було. Чиновники сиділи по норах та по кабінетах і тряслись за свої посади. А вже два місяці тому на центральній площі ще вирував місцевий Майдан. Одна природа провжджала хлопців гарною погодою та бажала повернутись з перемогою. Жодної хмаринки на блакитному небі, такому чистому та ясному, як і помисли хлопців «Правого сектору». Вони підсвідомо розуміли, що лише чиста душа та тверда рішучість допоможуть їм здолати підлого ворога.

Макс поцілував дівчину, в очах якої стояли сльози.

- Не хвилюйся, люба. Ми переможемо цих клятих сепаратистів та їх наставників росіян. Патріарх Філарет сказав, що за ними правда, а де правда – там і Бог.

- Це далеко їхати? - хвилювалась у його обіймах Стелла. - Ти мені постарайся зразу зателефонувати.

- На ранок будемо в Краматорську. Там, казали, десь неподалік є навчально-тренувальний центр. Адже ми не обстріляні. Я в руках ніколи справжньої зброї не тримав.

- Мало ми з тобою ходили до парку постріляти у тирі. Це я винна. Тепер почував би себе значно впевненіше. Хотіла, щоб гарно грав у теніс. Хто гадав, що потрібно було тренуватись у стрільбі.

- Не переймайся, мила, навчусь! Ти знаєш, я до навчання маю хист. Буду хвилюватись за тебе. Мови не знаєш, друзів немає. Не встиг познайомити тебе зі своїми баскетболістами. Не було часу. Дуже швидко вирішилось питання з від'їздом.

«Видно, на Донбасі не хватає наших бійців, - лише тепер здогадався хлопець. - А то не відправили б так швидко. Хоча б навчили нормально стріляти. По радіо весь час повідомляють про втрати. В першу чергу, звичайно, гинуть новачки. Та не стану щось казати Стеллі. Вона й так ледве стримує себе, щоб не розплакатись».

- Я мову опаную швидко. Маму уже майже розумію. Ти лише не пропадай надовго, любий. При першій же можливості надсилай хоч якусь вісточку.

Тут оголосили, що прибуває поїзд. Макс міцно поцілував кохану і зник у тамбурі. Через декілька хвилин останній вагон потягу зник за поворотом. Стелла ще довго стояла на пустому пероні та затумененим поглядом вдивлялась вдалину.

«До кінця не можу зрозуміти, чому я тепер не поїхала разом з ним. Навіть не попробувала звернутись з таким проханням до того ж самого «Правого сектору», де милого зразу записали у добровольці. Макс взагалі наполягав, щоб повернулась до Маямі. Та я вчепилась за волонтерство. Потрібно було сказати, що справно стріляю, і могли б дозволити поїхати з Максом. Але ж я стріляла зі спортивної рушниці. На тому клятому Донбасі у руки дадуть справжню зброю, якої я ніколи не бачила. Не може бути, щоб тут не готували снайперів. Жодна війна без них не обходиться. Снайпери з великої відстані відстрілюють у лавах противника офіцерів, сержа-

нтів, мінерів, розвідників, завдаючи цим великої шкоди. Нам колись тренер розповідав, що у роки Другої світової війни до США прибула делегація з Радянського Союзу. Серед делегатів була тендітна вродлива дівчина снайпер Павліченко. Так вона знищила триста дев'ятнадцять німецьких фашистів. Це ж майже батальйон! Її запросила до себе пожити декілька днів дружина президента Рузвельта. Вони навіть стали приятельками. На одному зібранні Павліченко сказала, що вона, дівчина, воює проти фашистів, а чому дужі чоловіки, що сидять у залі, ховаються за її спиною, а не на фронті. Ці слова ніби прискорили рішення США про відкриття Другого фронту проти фашистської Німеччини. негайно потрібно розпитати, де готують військових снайперів», - шукала дівчина можливість бути якнайближче до коханого.

Був початок вересня. Сонце ще стояло досить високо. Період дощів не почався. Надворі бабине літо. Поряд з привокзальною площею вирує великий продовольчий ринок. Продається все, що душа бажає: різноманітні фрукти, овочі, гори кавунів, динь, капусти, помідорів, огірків, перців, баклажанів. Люди несуть з ринку у великих сітках капусту, цибулю, картоплю.

«Чому у такій кількості купують? - дивувалась Стелла. - Адже все у маркетах продається круглий рік. Невже роблять запаси у зв'язку з війною? Потрібно запитати у мами, чи їй нам не закупити продуктів першої необхідності. Може у батьків немає коштів? Так я поміняю долари їй закупимо».

Стелла зайшла на ринок. Побачила у стаканчиках малину, поряд великі гарні сливи. Пальцем показала, що хоче купити малини і слив. Продавець не зразу зрозуміла, та потім махнула головою і сама взяла з рук дівчини протягнуті гривні, видавши фрукти.

- Видно, німа небога, - з жалем сказала іншому продавцю. - А така славна дівчина. У нашому селі одна німа одружилась, то двоє діток добре розмовляють і чують. Від чого ця хвороба, не знаєте?

- Кажуть, що від наркотиків. Вони ж ще у школі їх пробують. А потім деякі вмирають у двадцять-двадцять п'ять років. У моєї сусідки хлопець уже двічі лікувався у наркодиспансері. Нічого не допомагає. Ніде не працює, ходить, мов причумлений.

Стелла купила ще диню і поїхала наповненою людьми маршрутною додому. Прийшлося весь час стояти. Все боялась проїхати свою

вулицю. Від зупинки потрібно було пройти метрів чотириста. Дівчина йшла і у котрий раз дивувалась дуже поганій дорозі. Вибоїни, невеликі калюжі з болотом, місцями відсутній асфальт, безпосередньо на проїжджій частині та особливо на узбіччях поліетиленові пакети, обривки паперу, часом пляшки, ще якесь сміття.

«Це якийсь жах! Тут не витримає довго жоден автомобіль. Ходова частина швидко вийде з ладу. Як люди миряться з таким нехлюйством? Адже сміття потрібно прибирати. У Маямі за викинуту на узбіччя пляшку чи паперову упаковку зразу штрафує поліція. Громадяни можуть зателефонувати до поліційного відділку і повідомити номер авто, з якого викинули якесь сміття. Тому ніхто ніколи й не викидає. Дороги постійно поливають розчином води і миючого засобу, а тротуари – протирають спеціальним шампунем. Біля котеджів господар відповідає за чистоту тротуару. Якість асфальтового покриття постійно контролюється, вибоїни не допускаються. Ось пройшла до воріт і уже потрібно мити взуття, хоч ніби й обходила ці калюжі. Не розумію, як можна ходити по такому бруді? Напевне, люди звикли і не вимагають від влади кращого відношення до доріг. Можливо, і я з часом звикну, якщо вирішила залишитись тут. Попробую постійно прибирати бруд та сміття навпроти будинку батьків. Інші подивляться і соромно буде тримати свою ділянку дороги забрудненою».

Макс віддав дружині свої ключі від хати і вона сміливо відкрила хвіртку та зайшла до двору. Тузик як завжди привітно її зустрічав, махаючи хвостом та заглядаючи у вічі. Дівчина ласкаво погладила його по голові.

- Хтось є вдома? – запитала у собаки, - Батько завжди приходить пізніше. А мати може бути. Вона йде до свого магазину зовсім раненько. Я жодного разу не чула, коли вона виходить.

Та двері були зачинені. Стелла пройшла до хати, поклала на стіл у кухні малину, сливи, диню, переодяглась і вирішила щось приготувати з їжі. У Маямі завжди готувала мати. Вона не працювала, дглядаючи за дітьми з тих пір, як вони були маленькими. А потім батько вирішив, що матері хватає роботи вдома, умовив її займатись хатніми справами. Тим більш, що майже двадцять років вона не працювала на комп'ютері. Тому Стелла якихось особливих страв готувати не вміла. Але нарізати салат, смажити яйця, чи картоплю

для неї було просто. Тому пішла на кухню, дістала з холодильника помідори, огірки, помила і нарізала у тарілку. Посолити та полити олією вирішила тоді, коли прийде мати. По радію, яке майже постійно було увімкнене, передавали останні новини із зони АТО, де йшли бої та щоденно гинули люди. Особливо запеклими військові дії були у Донецькому аеропорті. Наші добровольці захопили побудований до європейської першості з футболу «Євро-2012» новий термінал і не здавали уже майже два місяці. Стелла більшість сказаного не розуміла. Але тривожна інтонація диктора та деякі знайомі слова визивали у неї неспокій.

«Не можуть Макса направити зразу ж на передову. Він повинен хоч трохи навчитись стріляти, якимось маскуватись, поводити себе так, щоб не попадати під прямі обстріли. Передають, що сепаратисти застосовують міномети, гармати, якісь реактивні «Гради». Вчора повідомили, що під вогонь цих «Градів» потрапив механізований підрозділ. Загинуло біля тридцяти хлопців. Чому українських вояків називають хлопцями? Хіба вони не солдати? Може так називають із-за того, що вони зовсім молоді, як мій Макс? Дуже шкода цих хлопців. Адже у кожного є мати, батько. Як їм пережити смерть дитини? Щоб у мирний час раптово почалась війна! Макс звинувачує у всьому Росію, яка за всяку ціну не хоче підпустити до свого кордону НАТО. Та НАТО ніби ні з ким не воює. Чому ж тоді Росія почала війну? Спочатку вона захопила Крим. Там ніби бойових дій не було. А тепер ось бої на Донбасі. Невже не можна було вирішити все мирними переговорами? І взагалі зона АТО, сказав Макс, знаходиться у Луганській та Донецькій областях. Чому ж постійно лунає якась назва Донбас? Голова іде обертом від цієї невизначеності. Хто допоможе мені розібратись у цій плутанині? Потрібно не випускати з рук англо-український розмовник. Старатись розмовляти лише українською. Могла ж ще у Маямі попросити Макса, щоб він звертався до мене своєю мовою. Так ні, так закохалась, що подругу Люсі хотіла з світу зжити. Перестала з нею зустрічатись. Лише запросила на наше з Максом вінчання. Гостей на весіллі багато не було. Але зате всі свої, найближчі люди. Така була щаслива, ніби мені зірку з неба подарували! Перші дні не відпускала Макса від себе. По сто раз на день цілувались! Тепер минулось щастя. Потрібно батькові зателефонувати, про все розповісти. Адже вони там не знають, що

Макс поїхав воювати, а я залишаюсь волонтером. Як спокійніше їм про це повідомити, щоб вони менше хвилювались?»

До будинку Інтернет не був підведений. Мобільний Інтернет на телефоні тут не вмикався. Тому дівчина вирішила зателефонувати завтра вранці, коли піде до Центру волонтерів.

Змарніла за день мати застала невістку у роздумах.

- Доню, я весь день думаю про Макса. На поїзд він з хлопцями сів без пригод? Хто їх проводжав?

- Їх четверо поїхало, - як могла розповіла Стелла. - Поїзд прибув вчасно. Проводжало двоє дівчат. Офіційних проводів не було.

- Макс часом не заплакав? Не оглядався, коли сідав до вагону.

- Не оглядався. Зразу зник у тамбурі.

- Добре, що не оглядався. Це гарна прикмета.

Лише тепер мати побачила, що невістка уже приготувала салат. А на столі лежать малина, сливи, диня.

- Доню, ти, напевне, їсти хочеш? Адже ще до обіду пішли з Максом. Тоді не будемо чекати батька. У нас є борщ, котлети. Зараз підігрію й разом поїмо. Ти давно прийшла? Могла сама собі їжу взяти у холодильнику. Не соромся. Почувай себе вдома. Хочеш, сама собі щось звари. Я не знаю, які страви готують в Америці. Одна жінка казала, що там перших страв не варять. А як можна без першого? Шлунок буде погано працювати. Але якщо не подобається борщ, то зварю завтра суп.

Невістка лише уважно слухала. Та коли почула про суп, то зразу згідно закивала головою.

- Суп фрикадельками! – згадала Маямі. - Все добре.

- Домовились. Зварю суп з фрикадельками. Чому раніше мовчала? А борщу трохи поїж. Він ситний. Додай сметани.

Мати сама поклала до тарілки ложку сметани. Стелла поїла салату, борщу, котлети теж сподобались. Трохи з'їла малини, слив. Потім помила тарілки, поцілувала у щоку свекруху і пішла до спальні, у якій батьки мовчки вирішили поселити невістку. Дівчина з цього дня почала писати листи Максусу, ніби розмовляючи з милим.

«Максику, любий! Пройшло лише декілька годин, як ти поїхав, а я уже хвилююсь та скучаю за тобою. На пероні дуже швидко попрощались. Я не змогла знайти потрібні слова підтримки у величезній носі, яку ти на себе добровільно взяв. Адже війна – це

фізичні і моральні страждання. Ти казав, що там немає навіть елементарних санітарних умов, до яких звикла цивілізована людина. Незабаром почнуться холодні ночі, потім – зима. У тебе тепла куртка. А ось теплих штанів немає. Спортивний костюм під штанами не захистить. У Маямі морозів ніколи не буває. Я знаю про них лише з розповідей брата Томаса. Він на риболовецькому траулері працював біля берегів Аляски. Там уже в кінці серпня починаються морози. Обов'язково знайди і купи теплі брюки. Гроші у тебе є. Рукавиці я тобі до рюкзака поклала. Теплу шерстяну шапочку і шерстяні шкарпетки теж. Черевики взув ти зимові. Тому ноги не повинні мерзнути. Головне – не простуджуйся. Там, любий, відчуваю: буде не до лікування.

З перону пішла на привокзальний продовольчий ринок. Надивилась на садово-городнє багатство. Там продається все, чого душа бажає. Бачила навіть авокадо, персики, інжир. І ціни нижчі, ніж у Маямі. Зразу не знала, що купити додому. Давно не їла малини, слив. Ледве домовилась з продавцем і все таки купила. А ще середнього розміру жовту диню. Шкода, що не можеш ти зі мною це поїсти. Мати була задоволена, що я приготувала до її приходу салат. Вони з батьком зі мною дуже добре стосуються. Швидше постараюсь вивчити українську мову, щоб спілкуватись з ними. А то ніби німа. Всі розмови на пальцях.

До побачення, коханий Максику. Гарних тобі снів».

Лягати спати було ще рано. Стелла пішла на кухню послухати радіо. Кабельне телебачення до хати не було підведене. У старому телевізорі вмикались лише дві програми, перша національна та «1+1». Тому Стелла частіше слухала радіо. Мати з батьком перебирали в сараї картоплю. Знову в останніх вістях почали з повідомлення про загиблих у зоні АТО. Дівчина не витримала, розплакалась, повернулась до спальні, лягла до ліжка і накрилась з головою, щоб батьки часом не почули її плачу.

«Котрий день говорили про запеклі бої у Донецькому аеропорті. Видно, це зараз основна ділянка війни. З іншого мало що розібрала. Та й цього мені досить, щоб зрозуміти: Максима напевне направлять саме туди. Може навіть сам напроситись. Що вдіяти, щоб його зберегти? Потрібно було б замовити молебень про спасіння душі. Але ж кірхи тут немає. Макс казав, що в центрі є католицький

костел. Ця віра дуже близька до нашої. Піду завтра до того костелу. А ще перед сном потрібно уклінно молити Пречисту Діву Марію, щоб заступилась за мого Максика. З дитинства я ходжу з батьками до кірхи. Наша родина постійно жертвує певні кошти на храм. Впевнена: моя молитва допоможе коханому. Адже допомогла, коли я просила, щоб Макс став моїм судженим. Відвела від нього хвойду Люсі, що відверто чіплялась до хлопця. Один раз в океані великий кит виринув майже біля самого вітрильника, на якому були ми з Томасом і Макс. Я так перелякалась! Та молитва запобігла зіткненню з цією потворою. Мати у Маямі завжди молиться і у нашій родині все гаразд. Не бачила, щоб мати Макса молилась. Напевне, перед самим сном. Бо до церкви по неділях вона ходить. Може й мені з нею піти? Бог у нас той же самий».

Вранці Стелла поспішила до Центру волонтерів. За старшого тут був Микола Петрович. Він включив дівчину до групи жінок, що плели маскувальні сітки. Стелла попросила його дозволити зателефонувати до Маямі батькові.

- Татусю, - почула вона у мобільному голос батька, - що у вас нового? Чи здорові всі?

- Та все добре. Томас уже повернувся з Аляски. Встиг купити та вийти в океан на новому вітрильнику. Ти чому декілька днів не телефонувала? Ми почали хвилюватись.

- У будинку Макса немає Інтернету. Тому прийшлося телефонувати з Центру волонтерів, у якому я вирішила попрацювати. Сьогодні ми плетемо для військових маскувальні сітки.

- Не розумію, чому пішла на пару днів до Центру волонтерів? – схвильовано батько. - У вас же зворотні квитки на післязавтра. Максіві потрібно закінчувати коледж. Тобі – на роботу. Мати уже планує, чим вас пригостити, коли повернетесь додому.

- Татусю, рідненький, ви не хвилюйтесь. Особливо підготуй маму. У неї ж хворе серце. Макс вчора поїхав добровольцем на Донбас. Сказав, що не може залишатись у ситій та безпечній Америці, коли на його країну напав звір-агресор. Я його розумію і прошу вас не судити. Не можу одного тут його залишити. Вирішила працювати волонтером. Їх зараз у міському Центрі біля сотні. Багато працюють безпосередньо у своїх домівках. Частина ходить по місту, передмісті та навколишніх селах і збирають продукти харчування,

консервацію, одягу, взуття, медикаменти. Все відправляється до так званої зони антитерористичної операції АТО. Волонтери працюють по всій Україні. Адже армія була фактично розвалена. Макс сказав: ніхто й гадки не мав, що прийдеться воювати з росіянами. Це ж ніби був братній народ. Та брати так не поступають. Постачання в зону бойових дій зовсім не організоване. Військовим не вистачає не лише зброї, а навіть харчів, одягу та самого необхідного. Приходиться руками плести маскувальні сітки.

- Ти ж громадянка США. Як тобі дозволили? – кричав у трубку дуже стурбований батько.

- Тут є волонтери з Білорусі, Молдови, Польщі, Словаччини. Українці зараз раді кожній людині, будь якій допомозі. Будь ласка, не свари мене. Я не змогла покинути Максима. Та й батьків його потрібно підтримати. Ти знаєш: він у них один. Вони до мене відносяться дуже добре. Мати кличе донею, найдорожчою дитиною.

- Ти ж зовсім не знаєш української мови! Як спілкуватимешся? Подумай добре, дочко.

- Я все продумала. Мову вчу вечорами по англо-українському розмовнику. Мати мене уже майже розуміє. А плести маскувальні сітки можна й мовчки. Правда, дівчата тихо співають. Я ж слухаю. Пісні гарні, але сумні. Тут зараз не до веселощів.

- А у місті спокійно? Не стріляють?

- Спокійно, татусю. Ми ж далеко від АТО.

- Знай: ми за тебе будемо дуже хвилюватись. Не втрясай в жодні незрозумілі стосунки, поведь себе чемно та слухняно. Ми будемо молитись, щоб все закінчилось добре.

- Татусю, оформи, будь ласка, Максіві у коледжі академічну відпустку. Він повернеться і закінчить навчання.

- Добре, дочко! Бережи себе! Передай привіт батькам Максима.

- До побачення, татусю! За мене не хвилюйтесь. Все буде добре. Макс впевнений: війна скоро закінчиться. Усіх вас цілую.

Постійно плести маскувальні сітки молодій активній американці через деякий час стало нудно. Макс уже двічі телефонував, сказав, що у нього все гаразд. Стелла трохи заспокоїлась, познайомилась з усіма дівчатами, що працювали у Центрі. Та найближче зійшлась з Антоніною, яка була на рік старша від Стелли. Висока, грудаста, статна білявка керувала групою, що плела сітки. Вона була незаміжня і

постійно пропадала у Центрі. Здавалось, що й ночує тут. Коли вони розговорились, Стелла сказала, що добре стріляє і хоче піти на курси військових снайперів. Але боїться, що її, як іноземку, можуть невірно зрозуміти.

- Я тут і так на «пташиних правах», мене ж ніхто не знає, - тихо Антоніні. - Подумають, що заскучала за чоловіком, посміються наді мною та нікуди не пустять. Порадь, як бути.

- А ти хочеш по справжньому воювати, чи дійсно заскучала за своїм Максом?

- Прагну воювати, щоб швидше закінчилась ця війна і ми з мим повернулись до Маямі. Йому потрібно закінчити коледж. А на мене чекає дуже престижна робота.

- Я запитаю у Миколи Петровича. Ти ж мені розкажи про Маямі. Ніколи не була за кордоном. Тим більш – в Америці.

- Антоніно, лише тепер я зрозуміла, що у нас там справжній рай! Морозів ніколи немає. Весь рік можна купатись у ніжній воді Атлантичного океану. Скрізь ростуть пальми, платани, буки, вічнозелені туї. Безкінечні пляжі з розкішними аквапарками. А які тенісні корти! Гольфові поля! На кожному кроці розкішні доглянуті парки, кафе, ресторани різноманітних кухонь. Не даремно російська співачка Алла Пугачова там купила віллу.

- А грошей на ті ресторани й кафе вистачає? – зразу ж практична Антоніна.

- У нас безробіття немає. І зарплатня достойна. Не даремно на літо до Флориди приїжджають на роботу студенти зі всього світу. Так і мій Макс прилетів на три місяці, а залишився навчатись та працювати. Він же після занять працює помічником системного адміністратора. Якби не війна, ми б уже повернулись до Маямі. Перетреться тут на Донбасі і прилетиш до нас у гості. Я тобі все покажу. Ще й вийдеш там заміж за мільйонера! - пожартувала Стелла. – У мене навіть є на прикметі хлопець, з яким тебе познайомлю.

- А хто він? - засвітились очі в Антоніні.

- Начальник Макса системний адміністратор Мішель. Чорнявий високий одинак. Добре знає свою справу, спокійний, веселий, любить анекдоти.

- У мене був залицяльник, - мрійливо Антоніна, - та познайоми-

ла його з подругою. Через тиждень він перекинувся до неї. Я й не дуже жалкую. Видно – така моя доля.

- Я закохалась у Макса з першого погляду і подруга теж мало не перехопила. Та все обійшлося. Ми з ним щасливі. Живемо окремо від батьків в орендованій двокімнатній квартирі. Повернемося до Маямі, плануємо купити автомобіль, потім візьмемо на виплату коледж. Всі нормальні американці живуть у котеджах.

2. На Донбасі

Макс тим часом уже прибув з товаришами Миколою, Павлом і Денисом до Учбового центру Добровольчого українського корпусу «Правого сектору» ДУК. Виявляється, що добровольців, які оминули Учбовий центр і попали зразу до бойового підрозділу, обов'язково повертають на навчання. Командири, що прийняли добровольців поза Центром, дисциплінарно караються.

Учбовий центр знаходився безпосередньо на огороженому лише спереду почорнілим від часу бетонним парканом військовому полігоні, де колись навчались підрозділи Збройних Сил. Перед парканом росли високі тополі. Над контрольно-пропускним пунктом КПП вигравав на вітру червоно-чорний прапор «Правого сектору». Військовий у камуфляжній формі з револьвером на правому боці та синьою пов'язкою на лівій руці з написом «черговий» уважно перечитав направлення та документи, зателефонував комусь. За хлопцями прийшов високий чоловік років тридцяти п'яти у звичайній чорній куртці, чорній шерстяній шапочці.

- Слава Україні! - привітався з порогу.
- Героям слава! - в різнобій відповіли добровольці.
- Хлопці, я ваш сотник. Звертайтеся до мене: «Друже «Джміль».
Тепер за мною! - скомандував суворо.

«Почалась служба! Читав: колись в Українській повстанській армії були не роти, а сотні. Командири десятники і сотники. Кожен мав своє псевдо, тепер ось позивний. Нам теж дадуть якісь назви. Попробую попросити, щоб звертались «Томас». Так звуть Стеллиного брата. Їй буде легше запам'ятати. Та й мені це буде нагадувати про життя у далекому чудовому американському міст Маямі. Там

спочатку працював прибиральником у аквапарку, під час шторму врятував Томаса, потім влаштувався на фірмі помічником системного адміністратора, навчався у коледжі. Згодом закохався і одружився зі Стеллою. Всього декілька місяців тривало наше щасливе сімейне життя. Красуня Стелла добра, весела, привітна дівчина. Закінчила університет і знайшла гарну роботу. Постійно слідкувала за нашим харчуванням, моєю охайністю, за тим, як я одягаюсь. Вона справедливо вважає, що саме за одягом судять про культуру людини, її принциповість, відповідальність у роботі. Тепер залишилась волонтером. Важко їй буде на перших порах. Мови зовсім не знає. Знайомих – жодного. Вона дуже комунікабельна і повинна швидко знайти подруг. А ще дуже важливо, щоб налагодились добрі стосунки з батьками. Свекрухи прискіпливо сприймають невісток. Матері вона з самого початку сподобалась. Та щось може зробити не так, мати не витримає, зробить зауваження. Хвилююсь дуже за неї».

- Це наша казарма, - підвів сотник до невиразної, колись пофарбованої у світло жовтий колір, а тепер з облізлими стінами двоповерхової будівлі з трьома входами. – Та якщо голодні, то заїдемо спочатку он далі до їдальні, - показав рукою на одноповерховий сірий будинок.

- Ми у вагоні добре поснідали, - відповів за всіх Макс, - до обіду витримаємо.

- Якщо є з собою спиртні напої, пиво, то підемо до вмивальників і повиливаємо. У нас з цим дуже суворо. Ваші рюкзаки перевіряти не стану. Та якщо узнаю, що п'єте, зразу розпрощаємось.

Хлопці запевнили, що таких напоїв немає. Сотник повів їх на другий поверх. Над сходами на стінах виднілись сліди від зірваних старих плакатів, стендів. На давно не фарбованих рамах вікон виднілось павутиння, скло у вікнах давно не мили. Зайшли до невеликої кімнати, де навпроти дверей стояв одностумбовий стіл зі стільцем. Ще декілька стільці стояли під стінами. У кутку – невеликий металевий коричневий сейф. Сотник відчинив сейф і дістав зошит.

- Термін навчання один місяць., - наставляв «Джміль», - Потім випускні заліки і поїдемо до бойових підрозділів. Запишу вас до списку сотні. Для збереження таємниці про особовий склад та щоб ворог не переслідував наших родичів, кожен матиме свій позивний. Подумайте, як ви хочете, щоб кожного з вас постійно кликали. На

прізвища ми один до одного не звертаємось. Позивні родичам і знайомим не повідомляти. Мобільними телефонами звикайте користуватись дуже рідко. Розмова повинна бути коротка. Як можна веселіше сказали, що живий та здоровий, і крапка. Про місце знаходження жодного слова. Телефони прослуховуються ворогом.

- Я придумав свій позивний, - зразу ж першим Макс. – Прошу записати «Томас».

- Добре, «Томас» так «Томас». Подумають, що у нас воюють хлопці з Великої Британії. - погодився сотник.

- Якщо буде потрібно, я можу вдавати добровольця з Австралії, Канади, Шотландії, Ісландії. Вільно, без акценту володію англійською. Поїхав на канікули та залишився на два роки працювати в США. З документами англійськими можу без помилок працювати.

- Так і запишемо. Будеш вдавати австралійця. Перед путінцями потрібно показати, що до нас приїжджають хлопці з багатьох країн, що нашу боротьбу з озвірілим агресором підтримує весь світ.

Ми ще з тобою потім поговоримо, - пообіцяв сотник.

Веселого Миколу записали «Мовчуном», довгов'язого Павла – «Дишлом», світловолосого Дениса – «Чорнявим».

Потім сотник наголосив на розпорядку дня.

- Ми є військовим підрозділом. Хоч і добровольці, та дисципліна у нас сувора. Відлучатись за межі полігону без дозволу сотника заборонено. Кожного дня навчання.

Підйом о шостій. Особистий догляд та фізична підготовка до 6-40. В 7-00 - сніданок. Заняття зі зброєю з 7-30 до 12-00. Обід о 12-30 - 13-30. Теоретичні заняття та тренінги з 14-00 до 17-00. Фізична підготовка з 17-30 до 19-00. Вечера о 19-30. Відбій о 22-й годині. Вихідний у неділю для бані, відпочинку, прання та приведення до порядку одягу. Більшість хлопців зранку йдуть до церкви.

На території полігону щоденно працює батальйонний патруль. Усіх, хто вештається без справи, затримують. Розбирається з кожним особисто командир батальйону «Ремез». До нього попадати не раджу. Ледарів дуже не любить.

Одяг у вас більш-менш підходить. Куртки міцні, зимові. Під штани потрібно піддягти спортивні костюми. А ось взуття гарне лише у одного «Мовчуна» - берці. У інших- звичайні черевики. Вони довго

не витримають. Після обіду підете до нашого каптьорщика «Шульця» і поміняєте. Нам волонтери трохи привезли потрібного.

- Є запитання?

- Щоб купити мила, шкарпетки чи печива, є якась крамниця? - запитав «Дишель».

- Кіоск на території полігону працює з 20-ї години до 21-30 щовечора. У неділю - з 9-ї до 14-ї.

- А телевізор є? – це уже «Чорнявий».

- Телевізор у казармі ввечорами до 22-ї години. Якщо більше питань немає, то пішли до казарми. Вона розташована поряд на другому поверсі.

Сотник провів хлопців до великої світлої кімнати. На вході за столом сидів черговий. Він підвівся і чітко доповів:

- Друже «Джміль»! У казармі другої півсотні без пригод. Лише стрілець «Вівчар» годину тому повернувся хворий із занять та відпочиває. Приніс від фельдшера записку – температура 38 градусів.

- Приглянь за «Вівчаром»! Стане гірше – поклич фельдшера. А ваші ліжка, хлопці, ось з цього боку, - підвів сотник і показав на заправлені сіримися шерстяними ковдрами ліжка. Ближче до вікна на ковдрах лежали невеликі білі подушки. - Після підйому заправити і такими повинні бути до відбою. Рюкзаки поки що положіть під ліжко. Увечері здасте каптьорщику. На обід не запізнюйтесь. До обіду залишилось дві години. Вмийтесь з дороги. Умивальники на першому поверсі. Можете подивитися в кутку телевізор. Ви зараховані до п'ятого десятку. Десятник «Сито». В їдальні представляю. Після обіду – на заняття. У нас часу обмаль. Швидше навчіться військовій справі – станете краще бити ворога!

- Хлопці, ви звідки? – запитав черговий, коли сотник вийшов.

- З Тернополя, - відповів за всіх «Мовчун».

- Є у нас і з Тернополя, - без ентузіазму черговий. – А я з Коломиї. Наші всі уже давно в АТО. Один я запізнився. Та нічого, ще встигнемо повоювати. Фашист Путін прислав черговий гумконвой. Уже почали гатити їхні реактивні «Гради». Та сотник сказав, що наші хлопці уже підірвали їх з десятків. Там біля телевізора є стільці. Ви лише приглушіть звук. Хай хворий «Вівчар» поспить. Напився якихось пігулок. Може на завтра, дай Бог, одужає.

У їдальні, яка поступово заповнювалась стрільцями, сотник зустрів хлопців на вході та підвів до дебелистого чубатого десятника.

- Друже «Сито», ось тобі поповнення. Покажи хлопцям стіл, за яким твій десяток, познайом зі своїми. Після обіду веди на заняття.

Десятник потис хлопцям руки, запитав у кожного позивний.

- З прибуттям, друзі, до нашої славної сотні. Наш десяток тепер буде повноцінним. В армії хтось з вас служив?

- Не прийшлося, - знову за всіх відповів «Мовчун». Він чомусь вважав себе за старшого серед прибулих. Вони не заперечували.

- Впевнений: ви станете гарними стрільцями, - повів хлопців у правий куток їдальні десятник. - Адже прийшли воювати з доброї волі. Наші хлопці уже за столом.

- Слава Україні! - привітався «Мовчун» до п'яти стрільців, що сиділи з двох боків за столом, розрахованим на десять-дванадцять осіб. На столі стояла відкрита каструля з борщем, з якої виглядала ручка черпака. У меншій каstrулі парувала пшоняна каша. У мисці - нарізаний чорний хліб. Поряд розставлені тарілки та ложки.

- Героям слава! – дружно відповіли стрільці.

- Хлопці, це наше поповнення з Тернополя: «Мовчун», «Томас», «Дишель», «Чорнявий», - представив прибульців десятник. - Друже «Писк», принеси хлопцям тарілки і ложки.

- Хлопці, а неподалік обласної адміністрації нову церкву Київського патріархату закінчили будувати? - запитав десятник, коли більшість перехрестилися й почали всі обідати.

- Закінчили, - впевнено відповів «Дишель», - на Спаса уже правили там службу. Гарна церква вийшла!

- Так хотів побувати на богослужінні. Не вийшло – війна.

- Незабаром виб'ємо озвірилих росіян-азіатів з рідної землі, - впевнено «Сито», - запанує мир та злагода на Україні і повернемося до своїх церков. Тут у містечку є церква, але змалечку звик до своєї. Навіть присилася недавно. Невелика, стара, всього три бані. Стоїть на горбку, обсаджена високими стрункими вічнозеленими ялинками. Перший раз біля неї я був маленьким, коли з мамою святити паску. Багато святково вдягнених людей з кошиками, свічками, з дітьми. Веселий передзвін з дзвіниці. Батюшка окропив святою водою. З того часу вдача супроводжує мене все життя. Коли йшли до АТО, батюшка благословив нас, вселив впевненість.

Після обіду Макс зателефонував Стеллі.

- У мене все добре. Ми у навчальному центрі. Нас готуватимуть місяць. Потрібно звикати телефонувати рідко, говорити мало. Не хвилюйся. Цілую. Привіт батькам.

- Дякую, милий, що подав вісточку. У мене і вдома все гаразд.

Почались тренування з ранку до вечора. Кроси, стрільби, копання окопів, будування бліндажів, вивчення тактики ведення бою, маскування, виживання у надзвичайних ситуаціях.

За цей час стали мов рідними братами. Десятник «Сито» зумів згуртувати хлопців. До кожного підходив індивідуально.

- «Томасе», розкажи нам про Америку, - попросив він якось перед відбоем.

Його дружно підтримали інші, що сиділи поряд.

- Наш літак запізнився до Лондонського Хітроу, де мали пересісти на інший, і ми четверо безкоштовно добу прожили там у готелі, розташованому неподалік аеропорту. Попали мов у казку! Просторі номери на двох з розкішними низенькими ліжками. Постіль білосніжна, м'яка, мов пух, пахне польовими квітами. Не хочеться з такої вставати. Безкоштовні повноцінні сніданки й обіди. Яєчня з відбивними, суп-харчо, авокадо, мандариновий сік.

- Про їжу, дуже прошу, припини, - аж застогнав «Сито», - така була вечеря, що хочеться знову їсти. Хіба чаєм та хлібом з маргарином можна наїстися? У животі бурчить і кавкає. Потрібно просити дружину, щоб прислала посилкою сала. А то скоро ноги протягну.

- От я й кажу, - продовжував «Томас», - не витримали ми і, хоч доларів у кожного було мало, вирішили поїхати до самого Лондона. Один з хлопців у готелі побачив схему метро. Виявилось, що до ближньої станції метрів чотириста. Поміняли долари на фунти. Квитки на проїзд виявились досить дорогими. До центру міста сім фунтів. Це було тоді майже сто гривень. Вагони метро далеко не нові. Але у кожному електронне висвітлення станції, на яку прибуває поїзд. Більше шляху їхали не під землею, а на поверхні. Вийшли на станції «Темза». Широка ріка, закута у бетон. неподалік стоїть навік прип'ятий до берега грізний сірий крейсер часів Другої світової війни «Белфаст». Тут же чудовий підйомний міст. За річкою – похмурий з баштами Тауерський замок часів середньовіччя. Запи-

тали у поліцейського та пройшли до будинку парламенту, де знаходиться знаменитий Біг Бен.

- Що за Біг Бен? - запитав «Сито». – Вперше чую.

- Це висока чотирикутна башта з великим годинником майже на самому верху. Вона для всього світу ніби візитка Лондону. У місті багато шпильстих старих соборів, чудні двоповерхові міські автобуси. Та тротуари і особливо вулиці для великої кількості пішоходів вузькі. На кожному кроці вуличні світлофори. До магазинів, звичайно, не заходили: грошей у кожного було обмаль.

- А до палацу королеви не підходили? Гвардійців у червоних мундирах та у високих хутрових шапках не бачили?

- Ні, мало було часу. Та й міста зовсім не знали. Ми ж не думали сюди потрапити і схеми з собою не взяли. А ось у ввічливих поліцейських дійсно каски чудернацькі. Як глибокий чорний баняк із закругленим верхом та трохи вигнутим вперед козирком.

- Так, хотілось би подивитись, - зітхнув «Сито».

- Закінчиться війна й поїдеш, - впевнено «Томас». – Я ж ніколи не думав, що туди потраплю.

Прилетіли ми до міста Маямі штат Флорида. Це недалеко від Куби, на березі Атлантичного океану. Життєдайні субтропіки! Навколо вічнозелені пальми, платани, мандаринові, апельсинові, бананові дерева. Просто рай! Лише дуже спекотно при високій вологості. Та вітри з океану рятують. Фірма-посередник обманула: замість обіцяних рятувальників на пляжах прийшлося влаштовуватись прибиральниками в аквапарках. Це великі розважальні центри з басейнами, різноманітними атракціонами на воді. Вимоги високі. Робота з семи ранку до восьми вечора з одним вихідним на два тижні. За перше зауваження можуть звільнити. Адже бажаючі підзаробити влітку приїжджають з усього світу. Заробітна платня за нашими мірками гарна. Хватало на проживання, нормальне харчування. Ще й заощаджували. Взяли на прокат авто й на роботу їздили на ньому. Спочатку не висипались. А згодом втягнулися.

Там часті шторми, бувають урагани. Акули близько до берега не підпливають. І взагалі розповідають, що коли їх не зачіпати, то вони не нападають. А ось кита довелось бачити.

- Та ти що! Самого кита?

- Ми пливли на вітрильнику з кілометр від берега. І тут раптом

неподалік виринає кит. Поряд - ще один. Величезні темно сірі риби метрів з тридцять, а може й більше, завдовжки. Голова десь на чверть тулуба. Пащу не розкривав. Та видно було, що велика. Міг би проковтнути нашого невеликого вітрильника. Розумні дельфіни побачили та швиденько втекли. А кит вдарив розлогим чорним хвостом по воді і пірнув. Ми могли навіть з ним зіткнутись та вчасно відвернули.

- Пощастило тобі! – це «Сито». - А мені повезло,, що хоч у свинарник влаштувався на роботу. Гарний колись колгосп розпався. Орендар недавно організував ферму. Раніше лише сів пшеницю, кукурудзу, соняшник та ріпак. Іншої роботи в селі немає. Був сільський консервний завод, навіть рибу і м'ясо консервували, ковбасний цех, масло бойня, великий колгоспний садок, звідки відправляли яблука навіть до Росії. Поряд – цукровий завод. «Демократи» усе розвалили. Село занепало.

- А які там дівчата? – не витримав «Сито». – На наших схожі?

- Дівчата як і наші. Може одягаються яскравіше. Та більш засмагли. Адже зими немає. Весь рік температура вище двадцяти градусів. А ще, як всі американці, дуже активно займаються спортом. Великим тенісом, баскетболом, плаванням. Америка, ви знаєте, – найпотужніша у світі спортивна держава.

Макс чомусь не хотів розповідати, що врятував під час шторму американського юнака Томаса, який потім назвав його братом. Як стали друзями з ним та його сестрою Стеллою. Потім закохався у Стеллу і вони одружились. Він вважав, що це дуже особисті речі, про які не слід розповсюджуватись. Адже добре пам'ятав, що в одній розумній книзі вичитав надзвичайно важливі у житті речі:

«Рот завжди тримай на замку. Ніколи не хвались своїми успіхами. Нікому не розповідай про свої серйозні плани».

Часом не можна було дотриматись цих порад. Але він старався і останніми роками у нього все частіше виходило.

Через декілька днів «Томаса» запросив до кабінету сотник. За столом сидів звичайний чорнявий чоловік років сорока. Сотник вийшов. Чоловік запропонував сісти ближче до столу.

- Я майор Головного управління розвідки Сивий. Ми перевіряємо особисті дані всіх добровольців. Ваші теж перевірили. Ви дійсно майже два роки тому виїхали працювати до США. Навчались у

технічному коледжі? Вільно без акценту володієте англійською? - Майор заглядав до розгорнутою папки, що лежала перед ним на столі, і задавав питання.

- Так. Перейшов на третій курс коледжу у Маямі. Працював у фірмі помічником системного адміністратора.

- Чому повернулись на Україну?

- Приїхав на два тижні до батьків, побачив, що тут робиться, і вирішив йти захищати країну. Щоб війна не прийшла до мого міста, щоб батьки не боялись приходу бандитів росіян.

- Одружений?

- Так, на американці.

- Дружина залишилась в Америці?

- Ні, живе з моїми батьками. Пішла працювати до Центру волонтерів нашого міста.

- Прізвище у неї ваше?

- Ні, залишила своє: Римульд Стелла.

- В США не пропонували вам співпрацювати зі спеціальними організаціями типу ФБР, ЦРУ? - робив якісь помітки на папері майор.

- Не пропонували, - усміхнувся «Томас», - там свого народу стільки, що є кому цим займатись.

- А дружина студентка, чи кимось там працює?

- Закінчила університет і працювала на фірмі менеджером.

- Її фірма чим займалась? Назву фірми знаєте?

- Нерухомістю. Назва «Престижна власність».

«Томас» відповідав чітко, конкретно, без лишніх слів. Він ніколи не стикався з подібними працівниками. Та дідусь розповідав, як за часів Радянського Союзу у далекому тридцять сьомому році був ні за що заарештований і попав до НКВС. Так тоді називалось міністерство внутрішніх справ. Там з тортурами допитували та засудили до десяти років заслання. Дякуючи тому, що не визнавав за собою жодної вини, дідусь тоді залишився живим.

- Ви б не хотіли співпрацювати зі службою контррозвідки? – дивився йому прямо у вічі майор. – Не відповідайте зразу, подумайте.

- Знаєте, - після майже хвилиного роздуму сказав «Томас», - я зовсім не знаю, якими справами займається ваша служба. Напевне цьому потрібно вчитись. Можу щось зробити не так, комусь зашкодити. Хочу зі зброєю в руках воювати проти ворога.

- Добре, дякую за відвертість. Зараз дійсно надзвичайно важливо зупинити ворога. Навчайтесь військовій справі, а далі буде видно. Прошу нікому, навіть друзям не говорити про зміст нашої розмови. Запитають, то я просто перевіряв ваші дані. Повірте, це у ваших же інтересах.

Сотник потім запитав:

- Що цей СБУшник хотів від тебе?
- Перевіряв, чи я все вірно сказав про себе, коли прибув до вас, - без роздуму відповів «Томас».
- Краще допомогли б з постачанням зброї, ніж постійно перевіряти, - сплюнув сотник.
- Не хватає патронів для тренувальних стрільб, гранат для гранатометів. А вони перевіряють! Тут ще приходить один психолог. Той учить патріотизму. Теж, видно, з СБУ.

Макс хотів сказати, що «проверяючий» був з Головного управління розвідки, та, згадавши прохання майора, і що «рот завжди тримай на замку», промовчав.

Дійсно, психолог проводив ґрунтовні бесіди з усією сотнею двічі на тиждень. Це був підтягнутий високий, русявий чоловік у на пів спортивному одязі: темно зелені кросівки, зелені звичайні штани, світло сіра спортивна куртка. На голові – зелена спортивна шапочка. Він витягував з внутрішньої кишені куртки невеликого блокнота, клавав його на стіл, розгортав і починав.

- Сьогодні ми поговоримо про УПА.

Українська повстанська армія (УПА) — військово-політичне формування, що діяло в Україні протягом 1942–1953 років, озброєне крило Організації українських націоналістів ОУН.

Провадила свою діяльність з весни (за іншими даними, з кінця) 1943 року на територіях, які входили до складу створених Німеччиною під час Другої світової війни територіальних одиниць: райхс-комісаріату Україна (Генеральна округа Волинь-Поділля) — з кінця березня 1943, Генерал-губернаторства (Галичина)— з кінця 1943, Холмщина — з осені 1943 та румунської Трансністрії (Північна Буковина) — з літа 1944р.

УПА діяла до 1953 року, коли активні її дії припинено, а окремі вогнища спротиву діяли впродовж 1950-1960-х років.

З 1943 по 1950 роки Головним Командиром УПА був соратник Степана Бандери генерал Роман Шухевич, з 1950 по 1954 рр. — Василь Кук.

Ставлення до УПА в українському суспільстві впродовж років після відновлення незалежності 1991 року коливається між позитивним (борці за незалежність) і протилежним («німецькі колаборанти», «бандерівці»): сама оцінка часто спирається на пропагандистські штампи обох сторін.

З 2005 року в Україні офіційно святкуються річниці створення УПА (14 жовтня 1942, свято Покрови Пресвятої Богородиці). З 2015 року вояки УПА мають статус борців за незалежність України у ХХ столітті. Боротьба УПА - складова Українського визвольного руху 1920-1950 років.

Боротьба УПА проти німецьких окупантів

Збережені документи УПА містять згадки про дрібні бойові зіткнення з німцями, при цьому відсутня інформація про битви з великими силами вермахту. Остаточне рішення про виступ проти німецьких окупантів ОУН прийняла на III конференції 17-21 лютого 1943 р. До другої половини 1943-го збройні загони ОУН-Б і УПА взяли під контроль значну частину сільських територій округу Волинь і Поділля райхскомісаріату Україна.

Протинімецький фронт ОУН і УПА, який виник на початку 1943 р. і проіснував до середини 1944 р., відіграв винятково важливу роль в українському русі опору в роки Другої світової війни. Збройний виступ проти нацистської Німеччини, яка категорично заперечувала можливість існування самостійної України, дозволив ОУН згуртувати в лавах УПА тисячі українських патріотів і об'єднати їх навколо ідеї боротьби за Українську самостійну соборну державу. Однак боротьба ОУН і УПА на протинімецькому фронті не набула пріоритетного значення в стратегії українського руху і мала тимчасовий характер, тому що головним ворогом української самостійності визнавався московський імперіалізм. Цей базовий принцип зводив бойові дії повстанської армії проти німців до форм «самооборони народу» і трактував нацистів, як тимчасових

окупантів України. Збройні акції УПА на протинімецькому фронті не мали стратегічного значення і не впливали на хід боротьби між Німеччиною і Радянським Союзом, а лише обмежували діяльність німецької окупаційної адміністрації стосовно економічної експлуатації теренів Волині—Полісся, де створювалася матеріальна база українського самостійницького руху. Разом з тим спротив ОУН і УПА німецькій політиці у північно-західному регіоні України в певній мірі обмежував можливості гітлерівців стосовно боротьби з радянським партизанським рухом на Волині—Поліссі та в прилеглих до цього терену районах Правобережної України. В цілому ж дії ОУН і УПА на протинімецькому фронті не відіграли помітної ролі у звільненні території України від німецьких окупантів.

Присяга вояка УПА

Я, воїн Української Повстанської Армії, взявши в руки зброю, урочисто клянусь своєю честю і совістю перед Великим Народом Українським, перед Святою Землею Українською, перед пролотою кров'ю усіх Найкращих Синів України та перед Найвищим Політичним Проводом Народу Українського:

Боротись за повне визволення всіх українських земель і українського народу від загарбників та здобути Українську Самостійну Соборну Державу. В цій боротьбі не пожалію ні крові, ні життя і буду битись до останнього віддиху і остаточної перемоги над усіма ворогами України.

Буду мужнім, відважним і хоробрим у бою та нещадним до ворогів землі української.

Буду чесним, дисциплінованим і революційно-пильним воїном.

Буду виконувати всі накази зверхників.

Суворо зберігатиму військову і державну таємницю.

Буду гідним побратимом у бою та в бойовому життю всім своїм товаришам по зброї.

Коли я порушу, або відступлю від цієї присяги, то хай мене покарає суворий закон Української Національної Революції і спаде на мене зневага Українського Народу.

УПА та польське населення (Волинська трагедія)

Українсько-польські стосунки сягають часів Київської Русі. Між українцями та поляками відбувались конфлікти впродовж всієї історії, які часто виливались у масштабні війни та повстання (Хмельниччина, Коліївщина). У 1918 році, з розпадом Російської імперії українці та поляки проголосили Українську Народну Республіку та Другу Річ Посполиту відповідно. Поляки претендували на західно-українські землі, через що відбулася польсько-українська війна, що закінчилася поразкою українських військ. У 1921 році, після «Дива на Віслі» (розгрому під Варшавою більшовицьких військ Росії) та підписання Ризького мирного договору між новоствореними СРСР та Польщею, Україна була розділена. На всіх українських землях українці почали зазнавати утисків з боку пануючих держав (зокрема, «Пацифікація» в Галичині та Волині, Голодомор в УСРР). У 1920 році постала Українська Військова Організація (УВО), що ставила собі за мету звільнення українських земель від окупантів. На базі УВО у 1929 році була створена Організація Українських Націоналістів (ОУН). ОУН провела декілька акцій, спрямованих проти поляків (наприклад, вбивство міністра Броніслава Перацького). З початком Другої світової війни поляки та українці використали пануючий хаос для помсти один одному.

Український історик Володимир В'ятрович вважає, що криваві злочини чинили і поляки й українці, проте найбільше жертв було серед польського населення під час Волинської трагедії 1943—1944 років. Це була помста за багаторічне панування поляків, а така радикалізація дій була спричинена дуже важкою ситуацією на Волині, коли проти УПА воювали польська Армія Крайова, німецькі війська та радянські партизани.

Протистоянням між поляками та українцями скористались як німецькі, так і радянські окупанти. Після відмови Німеччини визна-

ти Акт відновлення Української Держави і арешту у 1941 році Степана Бандери, Ярослава Стецька та інших, українці, що знаходились на службі в Німеччини, влились в ряди УПА за наказом ОУН. На місце українців німецька окупаційна адміністрація набирала поляків, що жорстоко ставились до місцевих українців. Загальне число вбитих поляків невідоме.

- Запитання є? Чи може хтось хоче висловитись, - звернувся до уважних слухачів психолог.

- Скажіть, будь ласка, - це «Сито», - поряд з Моршином у Львівській області є велике село Баня Лісовицька. За селом безпосередньо біля жвавої автомобільної дороги Стрий - Івано-Франківськ розташований цвинтар вояків УПА. Місцеві жителі про це добре знають. Там біля п'ятдесяти могил. На могилах однакові грубі березові невисокі хрести. Навколо в одну лату огорожа. Могили завжди доглянуті. Трава навколо цвинтаря завжди викошена. Добра душа доглядає. Та жодного вказівника, що тут похоронені вояки УПА, до цього часу немає. З 2005 року офіційно святкується річниця створення УПА, а вказівника поставити не можуть. Чому так, що ви про таке думаєте?

- Вважаю, що у цьому винна недолуга місцева влада. Вказівник не складно поставити. Адже у тому ж самому Моршині більше двох десятиліть на спонсорські кошти функціонує чудовий санаторій для вояків УПА, яких залишилось зовсім мало. На вході до санаторію стоять гарні скульптури засновників ОУН Євгена Коновальця, Степана Бандери та генерала УПА Романа Шухевича. До речі, Бандері і Шухевичу присвоєно звання Героїв України, а син Шухевича Юрій вибраний депутатом Верховної Ради. Народ пам'ятає своїх героїв!

- Мій дідусь воював у лавах УПА, - з сумом промовив «Сито». – Відбув на Колимі двадцять років важкого заслання. Працював по дванадцять годин на добу у копальнях, де добували золото. Всю роботу виконував киркою, лопатою та вивозив руду тачкою. Як витримав, одному Богу відомо. Повернувся до села, довго не видавали паспорт і не приписували. Адже ворог народу. Доживає вік. Дуже хворий. А пенсія менше тисячі гривень. Роки заслання

до трудового стажу не входять. Якби не підтримували мої батьки, то б уже давно помер.

- В уряді вирішується питання про призначення пенсій воякам УПА, як учасникам війни, - запевнив, закриваючи блокнота, привітний психолог. – Наступного разу ми поговоримо про «Правий сектор», навколо якого російська пропаганда розповсюджує багато негативних нісенітниць, називаючи фашистами. Добровольчі батальйони «Правого сектора», що пішли на Донбас воювати прямо з Майдану, практично не озброєні, ціною великих жертв зупинили російську агресію. Нам про це потрібно твердо пам'ятати.

- А де були наші Збройні Сили? - запитав «Мовчун».

- Збройні Сили України сплановано розвалили міністри, що завжди назначались за погодженням з Росією. Чисельність військ постійно скорочувалась. Коштів на утримання не вистачало. Дійшло до того, що солдатів не було чим годувати, а офіцери почали масово звільнятись. В Генеральному штабі служили генерали з російськими паспортами, в Управлінні розвідки заарештували декілька російських шпигунів. Саме вони організували оточення та страшний розстріл наших військ в Іловайську. Практично весь Військово-морський флот на чолі з командувачем перейшов на бік Росії. Знекровлені Повітряні Сили. Уряд ціною величезних зусиль відроджує наше військо. А добровольчі батальйони ще довгий час відіграватимуть провідну роль у війні з хижим агресором.

Наше завдання: якнайліпше навчитись військовій справі та допомогти вистояти поріділим батальйонам «Правого сектору». Війна йде не на життя, а на смерть! Та ми обов'язково переможемо. Тому що за нами правда! З нами Бог!

«Як психолог добре все пояснив, - подумав Макс. – Чому його сотник недолюблює, не розумію. Колись у нас вояків УПА теж презирливо називали бандерівцями. Нам у школі про це розповідав старий учитель історії. Радянська влада старалась викоринити з пам'яті народу згадку про борців за незалежність України. Вони добре розуміли, що шансів у жертівній боротьбі дуже мало. Але й видатний гетьман Богдан Хмельницький почав війну з Річчю Посполитою в 1648 році за підтримки всього кількох тисяч козаків. Та піднявся весь народ. Тоді Україна вперше стала неза-

лежною козацькою державою. ОУН-УПА намагались використати у Другій світовій війні протистояння двох світових монстрів: фашистської Німеччини та Радянського Союзу і вибороти незалежність. Не склалось. Тепер Росія знову, як і колись після смерті Хмельницького, хоче задушити нашу слабку державу. Не вдалось кілька років тому з Грузією, так сарана пішла на Україну. Кремлівська пропаганда та Московська патріархія навіть знайшли для цього підле, наскрізь брехливе ідеологічне підґрунтя. Мов, Західна Європа та США хочуть позбутись сильної слов'янської держави на Сході. А католицька церква уже багато років намагається знищити православну віру. Дописались в історичних «дослідженнях» до того, що ніби з Київської Русі повсталася Російська держава і Володимир Великий хрестив ніби саме росіян. А Папа Римський направив біля ста своїх прелатів до татаро-монгольського хана Батия і підмовив його піти походом на Схід. Це призвело до майже чотирьохсот літнього страшного так званого «татаро-монгольського іга».

Вичитав в Інтернеті. Український історичний дослідник В. Белінський у великій монографії «Держава Моксель, або відкриття Великоросії», спираючись на чисельні історичні документи, надзвичайно переконливо показав: Московська держава виникла з диких войовничих угро-фінських племен мокша, мурома, вять, мордва та ін. і до Київської Русі жодного відношення не мала. А для татаро-монголів Московія біла звичайним другорядним улусом. Князі, повзаючи на колінах та цілуючи кінчик халату, присягали на вірність хану, одержували ярлик на правління, справно платили данину, навіть запрошували татарські війська для чисельних міжусобних війн один з одним. Так, славнозвісний Олександр Невський пішов війною на не підкорений татарами Великий Новгород, жорстоко винищив більшість населення, пограбував та спалив місто, яке уже ніколи не стало на ноги».

У «Томаса» не дуже добре спочатку виходили стрільби з автомата. Десятник «Сито» двічі йому показав, як потрібно притискати приклад до плеча та дивитись на «мушку». На третій стрільбах результат був кращий, а на п'ятих – добрий. Хлопці навчились стріляти з гранатомета, маскуватись у чистому полі, копати окопи, траншеї, будувати бліндажі, вчасно міняти зайняті позиції, не-

помітно для ворога пересуватись на вогневих рубежах та іншій непростій військовій справі. На великому полігоні вони знали майже кожен квадратний метр землі. Разом з ними проходили навчання ще чотири сотні батальйону. Кожного дня прибували десятки нових добровольців. Та заняття були настільки напружені, що після них хлопці валились з ніг. Вечеряли – і до казарми. Макс ні з ким з інших сотень не познайомився. На якісь розважальні заходи уже не хватало сил. Та одного вечора перед відбоєм «Сито» прошептав на вухо: «Ти лягай спати одягнений. Я до тебе через пів години підійду. Є одна цікава робота».

Макс у ліжку уже майже задрімав, коли хтось легенько штовхнув його у бік. Біля ліжка на підлозі сидів «Сито».

- Вставай, - тихо десятник. - Нас з тобою запросили до їдальні. Тихенько взувайся. Я зачекаю тебе надворі.

Макс хотів запитати, та на встиг. «Сито» зразу відійшов.

«Чого запросили до їдальні? – не зрозумів хлопець. - Вечеря була, як завжди, поганенька. Малесенька котлетка без гарніру та чай з однією штучкою печива «Північне». Сотник пожартував, що вечерю потрібно віддавати товаришу. Та жарти жартами, а їсти хочеться. Тиждень тому якась добра душа принесла «Ситу» зо два кілограми сала. Десятник за вечерею підготовував хлопців два, чи три рази. Та сало закінчилось. А таке було смачне! – аж **зассало** під ложечкою Макса. – Може знову десятник щось придумав? Чого це я так повільно взуваюсь? Берці ще добре не розтопались. Їх потрібно повністю розшнуровувати. Та зручні. Ногу добре облягають. Був дощ – зовсім ноги не промочив».

Черговий спав, поклавши голову прямо на стіл. Макс тихенько вийшов з казарми. «Сито» кутив під дверми.

- Ти чого забарився? – нетерпляче десятник.

- Берці довго шнурував. А чого до їдальні?

- Побачиш. Не будь таким швидким. Побігли.

У одному з вікон їдальні ледь світилось. Двері були не замкнені. Десятник сміливо пройшов всередину. Макс за ним, прикривши двері. В дальньому кутку великої зали дівчина складала посуд на столах.

- Миколо, - так звали «Сито» - проходите сюди та сідайте до

столу. - запросила дівчина і направилась до іншої кімнати. – Я зараз покличу Світлану.

Хлопці пройшли далі. У приміщенні було напівтемно. На столі стояла пляшка вина, у трьох тарілках – ковбаса, сало, помідори, хліб та чотири кружки. У такі кружки їм наливали чай.

Макс зрозумів, що їх хочуть пригостити. Та за які заслуги?

До столу підшли двоє дівчат і сіли поряд. Добре розгледіти їх було важко. Обоє молоді. Років по двадцять.

- «Томас», це Наталя, а то Світлана, - представив дівчат десятник.

- Світлана від когось узнала, що ти працював в Америці. Хоче розпитати, як туди поїхати.

- Миколо, ти наливай, - попросила Наталя. – Тоді розмова піде жвавіше.

«Сито» налив усім трохи вина. Компанія випила «за нашу перемогу». Хлопці накинулись на їжу. Дівчата лише мовчки усміхались. «Сито» знову налив.

- Наталю, ви молодці! - похвалив десятник. – Без вас життя було б якесь похмуре. За вас, милі!

Вони випили, ще трохи поїли.

- «Томасе», ми з Наталею відійдемо. А ти розкажи Світлані про багатих американців. Вони Україну на словах підтримують, а допомогти ну ніяк не наважаться, чи бояться Росії. Та розповідай і дій сміливіше. За це СБУшник не тягатиме. Світлана дівчина гарна.

«Сито» з Наталею зникли у бокових дверях. Світлана підсунулась ближче до Макса. Від неї чулись приємні парфуми.

- Розпитувала Миколу про вас. Та він мало що знає. Невже можна спокійно поїхати до Америки і влаштуватись на роботу? У мене мати рік тому померла. Я живу одна. Зарплатні на саме необхідне хватає. Адже харчуємось ми в їдальні безкоштовно. Та хочеться побачити світ, гарно заробляти, влаштувати особисте життя.

- В Америці дійсно можна добре влаштуватись. Роботи там вистачає. Безробіття немає. Я спочатку працював прибиральником. А потім – на комп'ютері в офісі. Щоб одержати візу, потрібно знати англійську мову. У посольстві проводять співбесіду. Я ледве пройшов. Ви знаєте англійську?

- В школі вивчали. У мене були гарні оцінки. Та уже забула. Прошу, проведіть зі мною декілька занять. Я здібна. Швидко вивчу.

Приходьте ось так вечорами на годинку. Я буду вас чекати. У неділю можете прийти до мене додому.

- Добре. Я вам допоможу. Підручник з англійської ви не викинули? Прийдеться попрацювати і з підручником.

- Здається, підручник стоїть на полиці.

- Тоді завтра почитайте його, а я увечері після відбою прийду.

- Так вдячна вам, - підсунулась ще ближче Світлана. Та тут повернулись «Сито» з Наталею.

- Домовились? - десятник до Макса.

- Звичайно, допоможу Світлані, - весело хлопець. – Завтра ж почнемо вивчати англійську. Мені не важко.

- От і добре! Дівчата дуже гарні. Ще б посиділи. Та нам пора.

Приходитимеш сюди сам після відбою, - сказав десятник уже по дорозі до казарми. - Будь обережний. Сотник узнає, може бути велика неприємність.

Так Макс щовечора почав навчати Світлану англійській. «Сито» з ним уже не приходив. Хоч Макс здогадувався, що у них з Наталею більш «тісні» стосунки. Та його це не обходило.

Вони зі Світланою вечеряли і з годину дівчина то перекладала якийсь текст з підручника, то на якусь тему вони з Максом розмовляли англійською. Хлопець був терплячим, підказував, поправляв. Повертався до казарми стомлений, не висипався. Та молодий організм витримував. А на неділю дівчина запросила «Томаса» до себе додому.

Макс зранку пішов до лазні, поправ білизну, шкарпетки, зателефонував Стеллі. Запевнив її, що все у нього добре. Не стомлюється. На свіжому повітрі навіть трохи набрав вагу. Стелла коротко розповіла про батьків, подругу, яка допомагає з вивченням української мови. Дуже скучає за коханим Максиком. Про снайперські курси промовчала. Адже ще зовсім невідомо, чи з цими курсами щось вийде путнє. Наказала тепліше одягатись, щоб не простигти.

Велике селище знаходилось з кілометр-півтора від полігону і через пів години хлопець уже стукав у двері за вказаною адресою. Це була квартира на другому поверсі чотириповерхового будинку. Світлана зразу ж відчинила двері. В коридор вистрибнула світло сіра кішка і побігла на вулицю.

- Проходьте, будь ласка, - запросила дівчина, пропустила Макса

до квартири і зачинила двері. - Мій Мурчик набігається й після обіду шкрябається в двері. З ним мені значно веселіше. Приходжу з роботи, а він уже чекає на мене. Проситься на руки, мов мале дитя. Сідайте до столу. Поснідаємо. Я ж добре знаю, як вас годують.

Це була звичайна двокімнатна квартира. Посередині світлиці стояв невеликий стіл. З одного боку диван. Навпроти меблева стінка, у якій виднівся різноманітний посуд. В одній з ніш лежало декілька десятків книг. В кутку під вікном на тумбочці стояв невеликий телевізор. На вікні за гарними шторами красувались вазони. Кімнатна герань цвіла червоними китягами. Мати називала ці вазони «калачиками».

Світлана принесла з кухні смажену рибу, вареники, які ще парували, нарізану шинку та пляшку горілки, поставила скляні чарки.

- Наливайте. Сьогодні неділя. Ви у мене вперше в квартирі. За традицією потрібно випити. Щоб у хаті все було добре.

- Світлано, я вип'ю зовсім трошки, - Макс налив дівчині повну чарку, а собі зовсім мало. - Адже взагалі алкоголю не вживаю. Займаюсь баскетболом.

- Хіба вам зараз до баскетболу? – з недовірою дівчина. - Бачу, як вас весь день ганяють. Не соромтесь, наливайте повну.

- Так, тут баскетболом не займаюсь. Але вранці інтенсивна гімнастика, з кілометр бігаємо навколо плацу. Потім качаюсь з гирями. Фізичну форму стараюсь підтримувати. Адже в АТО будуть більш високі навантаження. Там, сказали, хлопці тижнями не вилізять з окопів, живуть у заритих в землю бліндажах.

- Не заставляйте мене червоніти. Хоч чарку випийте, дуже прошу. Мурчик запитає, як приймала гостя, що я йому скажу?

- Добре, лише одну чарку. Мені алкоголь шкодить.

- Може вина поставити? У мене є кагор.

- Ні, дякую. Ви не ображайтесь. Маю принцип – не випивати. Та й сотник зразу попередив: за випивку виженуть з полігону.

- Не бачила, щоб сотник ваш вживав. Але деякі хлопці просять наших дівчат принести пляшку. Невідомо, що вас попереду чекає.

- Ми прийшли сюди добровольцями. Знаємо: буде дуже важко. Он по телевізору які страхіття показують. Особливо про Донецький аеропорт. Та якщо не ми, хто тоді зупинить російського звіра?

- «Томасе», давай перейдемо на «ти». Ми ж майже ровесники.

- Добре, Світлано. До нас після обіду прийде психолог. У мене є години дві. Перейдемо до занять.

Макс долив свою чарку. Вони випили, поснідали. Несподівано Світлана підійшла ззаду до Макса, положила руки на плечі, потім обняла за шию.

- Може сьогодні відпочинемо? Адже неділя. Встигну я вивчити цю англійську, - поцілувала хлопця. – Я давно за тобою спостерігаю в їдальні. Ти такий гарний, соромливий. Інші просять, деякі вимагають більше покласти їжі до тарілки. А ти – ніколи не попросиш. Навіть хліба береш завжди лише два кусочки. Он ненаситний «Сита» бере чотири. Пішли до спальні, полежимо.

Макс весь затерп. «От попав у халепу! Їй просто потрібен хлопець, щоб з ним полежати. Невже для цього я вирішив іти воювати? Міг би спокійно кохатись з милою Стеллою. Адже мені більше ніхто не потрібен. Вона не повернулася до рідного Маямі, зрозуміла мене, стала волонтеркою. Я відмовився від спокійного життя, щоб не пустити ворога до рідної землі. Читав присягу вояків УПА. Ті взагалі майже прощались із земним буттям. Звичайно, такій дівчині, як Світлана, потрібен чоловік. Та лише не я».

- Пробач, Світлано! – зняв руки дівчини з плечей. - Я одружений. Дружина підтримує мене. З годину тому розмовляв з нею. Ми кохаємо одне одного. В такий важкий час зраджувати їй – це підло. Якщо не передумала, можемо завтра увечері продовжити наші заняття. На інше не розраховуй. А зараз я піду на полігон.

- Ну й дурний! – обурилась дівчина. – Лише потратила на тебе час! Могла б знайти іншого, як Наталя. У «Сита» двоє дітей. Та з Наталею дуже гарно проводять час. Не приходь більше. Сама яюсь справляюсь з цією англійською. Нічого там складного немає.

Макс щиро подякував за сніданок. Йому було дуже незручно, що все так вийшло. Та за собою вини не відчував. Адже не давав жодного приводу, щоб дівчина могла розраховувати на такі відносини. Хоч з першого вечора за поведінкою «Сита» повинен був зрозуміти, до чого можуть призвести ці «заняття».

«Може у «Сита», хоч і є двоє діток, щось не склалось з дружиною. Так з роками трапляється. Він чоловік у повній силі. Жінка потрібна. А у мене ж зі Стеллою все дуже добре. Таку гарну дівчину я зустрів вперше. Вона не вішалась на шию, не сказала жодного слова, коли

до мене у Маямі постійно чіплялась її подруга Люсі. Адже з цією Люсі я одного разу опинився разом у ліжку. Перепили в ресторані і вона відвезла мене до себе. Прокинувся вночі, а лежимо лише у одних плавках в її кімнаті. Нічого такого у нас з нею не було. Та могло бути! Лише після одруження Стелла розповіла, як плакала ночами. Як вірила, що її любов дійде до мене і ми будемо разом. Зрадити такій дівчині – це наплювати собі в душу».

Психолог цього разу розповів про «Правий сектор».

Національно-визвольний рух «Правий сектор» — українська політична партія та громадська націоналістична організація. Виникла як громадський рух, що об'єднав активістів українських радикальних організацій, здебільшого націоналістичних та крайніх правих. Сформувався наприкінці листопада 2013 року під час зародження Євромайдану частково на базі Української Національної Асамблеї УНА та Української Національної Самооборони УНСО. Причиною виникнення громадського руху стало відмінне від опозиційних лідерів бачення мети Євромайдану, зокрема «Правий сектор» виступає за усунення «режиму внутрішньої окупації» та завершення української національної революції.

Більше половини сотників Євромайдану були членами «Правого сектору».

Лідером «Правого сектору» є Дмитро Ярош.

Добровольчий Український Корпус "Правий сектор" (ДУК ПС) — добровільне формування громадян України, українців з-за кордону та громадян інших держав, які виявили бажання брати участь в збройній боротьбі українського народу проти зовнішнього та внутрішнього ворога.

Добровольчий Український Корпус «Правий сектор» створений з метою захисту територіальної цілісності, національної незалежності України та інших життєво важливих інтересів українського народу і діє згідно статті 65 Конституції України («Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян України»).

Офіційною датою створення Добровольчого Українського Корпусу «Правий сектор» є 17 липня 2014 року. В цей день були видані перші накази та положення по ДУК ПС.

Добровольчий Український Корпус «Правий сектор» веде боротьбу проти зовнішнього та внутрішнього ворога українського народу на всій території України та за її межами. Корпус діє в системі Національно-Визвольного Руху «Правий сектор».

Основний табір базування бойових підрозділів ДУК ПС знаходиться в м. Новгородівка Донецької області.

- ДУК складається з військових батальйонів, що беруть безносередню участь у боях, - продовжував психолог. – Зараз разом з 93-ю бригадою та 3-м полком українського спецназу вони захищають Донецький аеропорт. Ворог знищив практично усі термінали і споруди аеропорту. Та вибити наших бійців звідти не може. Для сепаратистів добровольчі батальйони – ворог номер один! Це найбільш дисципліновані та чесні воїни. Без добровольчих батальйонів армія не змогла б зупинити наступ сепарів. Це дало час на реорганізацію Збройних Сил України. Ми з вами зобов'язані підтримувати авторитет та боєздатність батальйонів ДУК.

- Для чого так наполегливо захищати аеропорт, коли там все уже розбито? – запитав «Мовчун».

- Аеропорт – це ключ від Донецька. Втратити його - значить здати ворогові мільйонне місто, столицю Донбасу. Злітна смуга, здається, там уже зруйнована, літаків приймати не зможе. Та відновити її можливо порівняно швидко.

Слухайте: новий анекдот з АТО привезли про батальйон «Айдар».

Біля берегів США впливає дерев'яний підводний човен, на якому написано "Айдар". Американці в шоці: шо це за чудо природи. Вилазить з люку бієць і в нього питають: "Що це таке?"

Він із гордістю відповідає: "Підводний човен "Айдару"

У відповідь здивування. Американці питають: "А 60 вузлів він може дати?"

У відповідь: "Вася, в нас піде він 60?" Бац, і пішов. Американці в шоці. Питаються далі: "А 80 піде?" ХЕРНЯ ????

У відповідь: "Вася піде 80?" Вася: "Легко!" І пішов.

Американці в шоці.

Знову питаються: "А сотню піде?"

У відповідь: "Вася, сотню піде?"

Вася: "Ні, на сотні у сепарів ласти злітають!»

Бійці гучно зареготали. Тут не витримав сотник:

- Дозвольте, я розповім свіжий анекдот. Путіну прийшов лист.

Уважаемый, Владимир Владимирович!

Моя теща угнетает меня, говорит только на украинском, не дает волю пить и гонять жену, скрывает от меня пенсию и зарплату жены, обзывает кацапом и унижает мое русское достоинство!

Прошу Вас защитить мой русский дух и ввести войска на тещину усадьбу, где я вынужден прозябать под гнетом бандеровской тещи.

С уважением, русский по духу безработный алкоголик Ваня.

За годину до відбою у бійців був вільний час. Використовували його на свій розсуд. Читали книги, грали у шахи, доміно, навіть у карти. Лише сотник суворо заборонив грати на гроші. Макс мав при собі привезену з Маямі збірку оповідань американського письменника Марка Твена, яку з великим задоволенням читав. Так підтримував знання іноземної мови.

«Важко у навчанні – легше в бою!» - підкреслював вимогливий сотник. Хлопці й самі це добре розуміли. Тому до тренувань відносились надзвичайно серйозно. З полігону приходили майже знесилені. Результати у стрільбах, бойовому облаштуванні, маскувальних заходах поліпшувались з кожним днем. За неспроможність витримувати такі навантаження відраховувались одиниці. Бойовий дух був на високому рівні. Хлопці рвались до військових підрозділів. Але дати закінчення навчань бійці не знали.

Якось Макса знову запросив на розмову майор Сивий.

- За нашими спостереженнями ви дисциплінована і відповідальна людина. Військову науку вивчаєте впевнено, швидко. Уже стріляєте з автомата відмінно. Ми вам повністю довіряємо. Та зараз потрібна ваша допомога. Те, про що піде мова, - зверх секретна інформація. Підпишіть, будь ласка, зобов'язання цю інформацію не розголошувати, - майор простяг папір. Макс прочитав і підписав.

Майор продовжував, - За оперативними даними на полігоні працює шпигун. Передає інформацію за допомогою засобів спецзв'язку англійською мовою. У нашій групі англійською ніхто не володіє. Часу звертатись до спеціального фахівця немає. Дуже прошу вас прослухати запис інформації і перекласти.

Майор поклав на стіл і увімкнув невеликий портативний прилад.

Макс уважно вислухав. Голос у запису був явно змінений. Шпигун говорив чистою англійською, без акценту. Та «Томасу» здалось, що він чув від когось подібні окремі словечка, чи навіть вирази. Навіть інтонація була якась знайома. Але було не до роздумів.

- Мова йде про наш полігон, - доповів хлопець. - Вказана по сотнях чисельність батальйону, позивні командира і сотників, розпорядок навчань, кількість озброєння, з якого проводяться стрільби, порядок видачі на стрільби автоматів, кулеметів, гранатометів. Приблизна дата закінчення навчань. Навіть вказано, які страви вчора були на обід і вечерю. Доповідав якийсь «Муст». Видно, це його позивний.

- Зараз я зменшу швидкість, а ви запишіть переклад українською мовою, - майор подав Максу папір та ручку.

Хлопець записав переклад. І знову вловив ніби знайомі нотки. Та дуже остерігався помилитись, щоб не накликати біду на невинну людину. Майор прочитав та потис йому руку.

- Ви нас дуже виручили. Цю падлюку ми повинні якнайшвидше вирахувати. Без вашої допомоги не обійтись. Та ми з вами домовились: нікому, навіть сотнику і командирі батальйону жодного слова. Дайте номер свого мобільного телефону і запишіть мій. В разі потреби телефонуйте в будь який час доби. Нам дуже небажано зустрічатись таким чином, як сьогодні. Я щось придумаю з цього приводу та вам повідомлю.

Несподівано для Макса він був втягнутий до оперативної роботи групи контррозвідки. Через день його перевели на службу до комп'ютерного відділення на посаду старшого інженера з підпорядкуванням безпосередньо начальнику полігону та вільним виходом за межі навчального центру. Сотник дуже не хотів його відпустити, доповів про Макса командирі батальйону. Та той лише розвів руками:

- Ти ж сам подавав дані: «Томас» сильний фахівець з

комп'ютерів. От і забрали. У тебе в сотні комп'ютерники на потрібні. А начальник полігону уже підписав наказ.

- Я планував призначити його десятником. «Сито» якийсь невимогливий. На яких харчах роздобрів і поправився, не розумію.

- Тепер шукай іншого. У нас багато гарних хлопців.

А Макс зібрав свої нехитрі речі та перейшов до казарми роти обслуговування полігону. Того ж дня після обіду йому несподівано зателефонував майор.

- Нам необхідно зустрітись. Приходьте через годину до селища за адресою вулиця Терешкової три, квартира сім, на другому поверсі. Це поряд з автобусною станцією. Про свій вихід за територію полігону нікому доповідати не потрібно.

Макс швиденько направився до селища. По дорозі зустрів Світлану. Дівчина була одягнена у модну голубу спортивну куртку, чорні спортивні брюки, білі кросівки. Привіталась і зупинилась.

- Ти часом не до мене йдеш? – посміхнулась глузливо.

- Хотів би до тебе, та ти ж мене вигнала! – у тон їй відповів хлопець. - Ти дуже гарно виглядаєш. Гріх таку пропустити. Але поспішаю. Потрібно подивитись розклад автобусів на автостанції, - здогадався що сказати Макс.

- То може все таки зайдеш? – уже серйозно Світлана.

- Відпустили на дві години. Туди і назад.

- Ми встигнемо! У мене й вино збереглося. Гарної шинки сьогодні купила, вареники з сиром є.

- От вареники я дуже люблю. Та давай іншим разом. Дійсно, дуже поспішаю, - махнув рукою на прощання хлопець.

Двері на Терешковій відчинив майор. Пройшли до кімнати.

- Знову потрібно перекласти інформацію. Шпигун виявився прискіпливий і доступ до секретних документів має.

На цей раз англійською повідомлялось, що на полігон прибуло нових дві сотні добровольців, була названа точна дата закінчення навчань попередніх сотень та район АТО, куди направлятимуться. Макс нарешті пригадав, у кого такі висловлювання.

- Товаришу майор, я боюсь помилитись, але мені здається, що такі слівця та вирази вживає наш десятник «Сито». Навіть у одному з речень він тихо матюкнувся.

- Ти не помиляєшся? - піднявся з-за столу контррозвідник. - Ма-

тукнувся англійською?

- Ні, українською. Голос, звичайно дуже змінений. Навіть схожий на жіночий. Та ці матюки я чув, здається, лише від нього.

- Голос міняє апаратура. А ось слівця та вирази, властиві людині, практично важко поміняти, хоч досвідчені шпигуни й це роблять, щоб замаскуватись під іншу особу. Ти молодець! Якщо підтвердиться, представлю до нагороди. Було б добре його затримати, коли передаватиме інформацію.

- Він після відбою ходить до їдальні, де зустрічаються з прибиральницею Наталею. Мене навіть туди запрошував, познайомив з поварихою Світланою. Нас залишив у центральній залі, а сам з Наталею вийшов на пів години до іншої кімнати. Думаю, у їдальні його можна й підслухати.

- «Томас», у тебе природжений хист контррозвідника. Нам такі люди дуже потрібні. Поспостерігай за цим «Сито». Зайди до нього після занять, провідай. Адже ви спали поряд, ніби товаришуєте. Та слідкуй за кожним своїм словом. Шпигуни надзвичайно обережні. Сполохаєш і заляже на дно. Тоді нічого не докажеш. А то й взагалі зразу ж може втекти.

- Ми не товаришуємо. Просто він був моїм десятником. Зайти можна. Там же всі свої хлопці, з якими ділили хліб-сіль.

«Невже «Сито» шпигун? Та здається, я не помилився. Але якщо це дійсно «Сито», то при його затриманні й мене можуть заарештувати. Адже я вільно володію англійською, ходив з ним після відбою до їдальні, де разом вечеряли й випивали, навчав Світлану, був у селищі у неї вдома. З кінофільмів розумію, що шпигуни поведуться саме так. Значить, ми з ним шпигуємо на пару разом. Те, що майор попросив мене зробити переклад записаної інформації, ще нічого не значить. Запропонував спостерігати за «Ситом», а хтось інший буде слідкувати за мною. Напевне, уже й слідкують. Адже майор міг нічого не казати, що інформація саме від шпигуна. Та для чогось сказав. Спостерігав за моєю реакцією? А ще чи правильно я зроблю переклад записаної інформації? Потрібно допомогти якнайшвидше затримати цього зрадника! Тоді від мене відстануть. Не погодився раніше працювати на контррозвідку, то тепер у них на гачку. Піду увечері до «Сита», чи можливо й «Муста». От попав до халепи! Тепер не відчепляться. Уже й на службу іншу перевели».

«Сито» зустрів привітно. Він тільки що умився, прийшов з умивальника та вішав рушник на спинку ліжка просушити. Очі його весело світилися, на рожевому обличчі, що пашіло здоров'ям, біля губ виділялись ямки, які так люблять дівчата.

«Невже простий веселий і щирий хлопець може бути шпигуном? – закрився сумнів у Макса. – При останньому прослуховуванні запису інформації голос навіть здавався жіночим. Майор каже, що апаратура голос зовсім змінює. Вирази, інтерпретовані англійською, тоді теж змінюються? Навіщо я вказав на «Сита»? Ми з ним знаємось майже три тижні. Вдень і вночі були разом. Дуже товариський. З його боку навіть натяку на нещирість жодного разу не було. Хіба погано, що він запропонував мені піти з ним після відбою до їдальні? Кухарі завжди частину їжі залишають для себе. А ми постійно голодні. Деякі хлопці уже посиніли. Та й дівчата на кухні без хлопців нудьгують. Може вони для нас навіть принесли щось з дому. Вино – точно! Не можу повірити у звинувачення «Сита» в шпигунстві. Та перевірити все ж потрібно. Невинного не затримають».

Вони присіли на табуретки трохи подалі від інших хлопців.

- Чого це раптово перевели тебе до роти обслуги?
- Сам не знаю? Посадили за комп'ютер. Ніби я один такий фахівець. Зараз уже малюки гарно працюють на комп'ютері. Та коли сотник нас записував до журналу, то я сказав, що деякий час працював на фірмі системним адміністратором.
- Ходив слух, що тебе викликали до особиста. Та незабаром перевели на іншу службу і я не встиг запитати, що він хотів.
- Уточняв дані. Розпитував за батьків, дружину. Взагалі людина неприємна. Погляд такий, що ніби заглядає у душу. Та я хочу сказати, - старався поміняти тему розмови Макс, - що та Світлана запропонувала прийти до неї в неділю. Здається, хотіла додатково попрацювати англійською, а сама мало не затягла до ліжка.
- І ти, дурень, відмовився! – обурився «Сич». – Гарна дівчина запрошується на секс, про який ми тут усі давно забули, а ти в куці! Вона ж сама попросила привести тебе до їдальні. Сподобався ти їй. Тобі що, намасти хліб маслом, розжуй і за тебе й проковтни? - мало не плюнув під ноги «Сито».
- Я до такого різкого повороту подій не був готовий, - не сказав

про кохану дружину хлопець. – Може ще раз підемо разом до дівчат у їдальню? Лягати спати голодним не хочеться.

- Добре, підемо, - посміхнувся і зразу погодився десятник. – Ти хоч уже й не в моєму десятку, та чому не допомогти у добрій справі. Колись й ти мені допоможеш. Приходь через пів години після відбою до дверей їдальні. Я чекатиму. Наталя саме сьогодні мене виглядатиме. Така ненаситна дівка! Хоче заміж, аж пищить. Та у мене ж двоє діток. Потрібно підняти їх на ноги.

Макс вийшов з казарми і по дорозі зателефонував Сивому.

- Ми йдемо сьогодні після відбою до дівчат у їдальню.

- Добре, будь дуже обережним!

У напівтемній залі Наталя складала посуд на столи. Коли побачила «Томаса», здивувалась.

- Світлана сказала, що ви уже англійську не вивчаєте?

- Та вийшло якесь непорозуміння. Вона ще не пішла додому?

- Тут підеш! Хлопців збільшилось на дві сотні, а нас у їдальні залишилось стільки ж само. Зараз її покличу.

Світлана з Наталею вийшла майже зразу, витираючи рушником руки. Підійшла впритул до Макса. Вона була у білому халаті та білій шапочці. З-під шапочки вибивалось кучеряве волосся.

- Ти не передумала їхати до Америки? - посміхнувся Макс.

- З тобою поїхала б на край світу, - дивилась йому у вічі дівчина. -Зараз щось придумаємо повечеряти, а потім поговоримо.

Дівчата швидко принесли повні тарілки пшоняної каші з м'ясом та підливою, трохи масла, помідори, хліба. Сіли їсти разом з хлопцями. «Сито» витяг з кишені пляшку горілки.

- При такій закусці гріх не випити! - пожартував і швиденько налив у кружки. – Пропоную випити за відновлення нашої веселої дружньої компанії. Думаю, «Томас» тепер не проти допомогти Світлані? А то дівка пропадає.

- Звичайно, не проти! – рішуче запевнив Макс. - Куди скаже, туди й прийду, чи до їдальні, чи до квартири. З такою красунею дуже приємно спілкуватись. Тим більш, що мене зараз не відправлять до АТО. На полігоні потрібні комп'ютерники.

Світлана аж засяяла:

- То ти прийдеш у неділю до мене?

- Обов'язково прийду, любя! - прихилився до дівчини Макс. Він

старався увійти в довіру до компанії.

Коли випили ще трохи, «Сито» знову вийшов з Наталею до іншої кімнати. Світлана пригорнулася до Макса.

- Я уже й надію втратила. Коли зустрілись тоді на дорозі, хотіла кинутись тобі на шию, вибачитись, що була з тобою до неподобства прямолінійною. Надивилась на Наталю з «Ситом» і до нестями захотілось чоловічої ласки. Та кохатись у їдальні, як Наталя, я не зможу. Післязавтра неділя, прийдеш до мене? - цілувала хлопця.

- Звичайно, прийду, якщо служба не затримає, - старався не відповідати на такі настирні поцілунки Макс. – У начальства п'ять п'ятниць на тиждень. Любій забаганці потрібне комп'ютерне забезпечення. І всі йдуть до мене. Є ще два комп'ютерники, та вони якісь недолугі. То у одного зависне програма, то у іншого. Натисне не на ту кнопку і кличе мене. За два дні зморився.

Тут повернувся «Сито» і вони пішли до казарми.

- Ну що, задоволений? – закурив цигарку десятник. Він знав, що «Томас» не палить, і йому не запропонував.

- Звичайно, хоч у шлунку перестало бурчати.

- Ти не лише про шлунок дбай. Дівчині потрібна ласка. Поговори з нею про кохання, гарно поцілуй, пригорни, щоб аж дух захопило. Тоді й гарні вечері у нас будуть. Невже тебе вчити потрібно?

- Та не хочу гарну дівчину дурити. Мене ж дружина чекає.

- Дружина нікуди не дінеться. А Світлана тебе хоче. Потрібно піти назустріч бажанню дівчини. Такий закон природи. У неї цей орган не змилиться, а задоволення одержите обоє.

- Що, навчання незабаром завершуються? - поміняв неприємну для нього тему Макс. Він не бажав інтимних стосунків зі Світланою.

- Сказали: через тиждень-два. Закінчиться наша лафа! В АТО буде не до дівчат. Підступний лютий ворог рветься на захід. Уже, сволота, обстріляли Маріуполь з «Градів». Загинули мирні мешканці. Після зрадницької трагедії в Іловайську наші ні кроку назад. Аеропорт Донецька тримаємо. Та боротьба, думаю, буде тривала й запекла. Російська армія значно сильніша від нашої, яка після тривалої розрухи лише почала ставати на ноги. Росіяни на кордоні зосредили біля п'ятдесяти тисяч військових. Ми тримаємось на фанатичному патріотизмі та поки що лише моральній підтримці Заходу.

Добре, я тобі скажу, коли підемо наступного разу до дівчат, - по- тис на прощання руку «Сито».

Вранці Сивий знову запросив Макса до селища на Терешкову.

- Ви були з «Ситом» в їдальні? - запитав майже з порога.

- Були більше години. «Сито» приніс пляшку горілки, випили, га- рно закусили. Вони з прибиральницею, як і раніше, вийшли надовго до іншої кімнати. Я змушений був погодитись прийти до Світлани у гості в неділю.

- Ніякої передачі інформації цього разу не було. Може ти поми- лився і то був не голос «Сита»? Або шпигун насторожився? І чому взагалі «Сито» доповідає англійською мовою? Сам з Тернополя, виріс там, за кордоном ніколи не бував, – вголос аналізував ситуа- цію досвідчений майор.

- Давайте ще раз прослухаємо минулі записи, - запропонував Макс. - У мене слух не музикальний і співаю я так собі. Але чомусь вирази здавались знайомими.

Коли прослухали записи, Макс був уже не такий впевнений.

- Матюк цей українською мовою ніби казав декілька раз «Сито». Та я був вчора у казармі, прислухався до розмов. Рідко, але чув такі ж самі матюки й від інших хлопців.

- Ти говорив і про схожі до його висловлювання, - наполягав на- стирний контррозвідник.

- Тепер не впевнений, - розвів руками Макс. – Є програми з ви- значення людини по голосу. Може спробувати?

- Де ми зараз шукатимемо ці програми? – насупився Сивий. - Нам якнайшвидше потрібно знешкодити цього проїдисвіта. Насту- пного разу він може передати значно важливішу інформацію.

- Я пошукаю потрібні програми в Інтернеті.

- Добре, сьогодні ж пошукай. Та від «Сита» не відставай. Він у нас на підозрі. Заходь до нього кожного вечора. Може на когось іншого звернеш увагу. Ти ж там свій хлопець.

- Мені потрібен запис голосу інформатора та портативний дик- тофон для запису голосу «Сита», деяких інших хлопців. Адже необ- хідно буде порівнювати записані голоси з голосом шпигуна.

- Ось тобі диктофон, - Сивий витяг з кишені і простяг Максу ма- леньку запальничку. - Вмикається, коли загорається вогник. Там же хлопці майже усі палять. Щоб вимкнути, натиснеш уже в кишені цю

майже непомітну кнопочку. Запис може тривати дві години. Для прослуховування запису натиснеш цю ж саму кнопочку. Диктофон можна підключати до комп'ютера.

Макс знайшов в Інтернеті відповідну англійську програму. Увечері пішов знову до «Сита».

- Як нова служба? - потис руку десятник. - На пузі не повзаєш?

- Повзати не повзаю, - розсміявся Макс, - та до вечора у голові починає щось мутитись. Ти ж повинен знати, що від такої роботи нервова система стомлюється значно більше, ніж від фізичної. Пішли перекуримо.

- Ти ж не куриш! – здивувався «Сич».

- Почав! Після того, як одержав догану від командира роти. Потрібно було терміново роздрукувати пару документів, а закінчилась фарба у принтері. Поки у селищі знайшов, пройшло декілька годин. От ротний і збісився.

В умивальнику палили біля десятка хлопців. Один розповідав анекдот і всі весело з репліками сміялись. Макс увімкнув свою запальничку і дав прикурити декільком. Раптом зайшов сотник «Джміль». Статний, з новеньким планшетом не боці, уже в камуфляжній формі

- «Сито», пригости цигаркою, - попросив «Джміль». - Свою пачку закінчив з годину тому. От стервозна служба! Швидше б уже в АТО. Завтра у нас контрольні стрільби. Добре, я пішов на нараду.

Макс деякий час попалив з «Ситом». Зайшло ще декілька хлопців. Поговорили, посміялись.

Наступного ранку хлопець прийшов до відділення на пів години раніше і зразу ж підключив диктофон до комп'ютера. Програма розпізнавання голосів спрацювала відмінно. Макс з острахом дізнався, що голос інформатора належить сотнику! Він ще раз перевірив. Помилки не було. Хлопець поклав до кишені диктофон, вийшов з приміщення та зателефонував Сивому.

- Нам необхідно терміново зустрітись.

- Приходь зараз на Терешкову.

«Командир сотні, казали хлопці, – це як в армії офіцер у званні капітана. Тобто, на такій посаді людину уже не один раз перевіряли. Напевне, він і в АТО встиг побувати, показав там себе з найкращого боку. Він має доступ до секретних даних, присутній на всіх нарадах

у командира батальйону. Можливо, зразу й не був шпигуном, а завербували недавно. Та на яку розвідку працює? Бездоганно володіє англійською мовою. Напевне, англійський, чи американський шпигун. Наші військові співробітничать з НАТО. В АТО ніби уже є навіть НАТОвські військові консультанти. Для чого ще шпигуни?» Макс губився у здогадках та цього ніяк не міг збагнути.

Погода ніби намагалась відволікти юнака від негативних думок. Буяло бабине літо. На безхмарному небі вигравало яскраве сонечко. Поряд у сосновому гайку на деревах зграйками шукали насіння шпаки. Вони по якійсь лише їм відомій команді разом стрімко перелітали з одного дерева на інше. На виораному темному полі повільно ступали темно сині граки, вишукуючи щось у ріллі. А високо у небі трикутником пролітали лелеки. Напевне, тренувались перед довгою дорогою до вирію. «Може від нас летять? – подумав хлопець. - Могли бачити там кохану Стеллу та несуть вісточку від неї». Вожак журавлів дійсно прокурликав. Макс радісно посміхнувся. Все було так мирно і лагідно. Ніби не було ніякої війни, яка щодня на Донбасі забирала життя найкращих в країні молодих людей.

По дорозі назустріч йшла Світлана. Ще здаля яскраво засміялась та помахала рукою. Як завжди гарна коротка зачіска, підмальовані вії та пухленькі губи, туфлі на середніх підборах

- Ти чому так пізно йдеш на роботу? Проспала? - поцілував дівчину у щоку Макс.

- Приправи до борщу потрібно було купити, - намагалась пригнупитись Світлана. - Вчора закінчились. А ти куди?

- До принтера пошукати картридж, - зразу ж знайшовся Макс, стараючись не притискати дівчину.

- Ми домовились, що в неділю ти прийдеш. Годині о десятій-одинадцятій буду чекати, приготую щось смачненьке. Ти вареники любиш. Будуть з сиром та капустою. - Світлана поцілувала хлопця і майже побігла, принадно похитуючи стегнами – Я запізнююсь.

- Постараюсь, - помахав рукою хлопець.

Макс доповів Сивому результат розпізнавання голосу шпигуна, віддав диктофон.

- Значить сотник? - похмуро з притиском майор. - Він у нас на гарному рахунку. Вимогливий, дисциплінований. Сотня його одна з кращих, уже готова до випуску. - Помилки не може бути?

- Я перевіряв декілька раз. Запис його голосу в умивальнику казарми був дуже чіткий. Відгуки в Інтернеті щодо цієї програми всі позитивні. Їй можна повністю довіряти.

- На полігон ти зараз не повертайся. Відпочинь тут. В холодильнику є шинка, ковбаса, фруктовий сік. Хліб на столі. Добре поснідай. Можеш подивитись телевізор. Ти розумієш: стороннім про сотника жодного слова. Нікому не відчиняй. Ключі у мене є. Я тобі зателефоную, - виходячи швидко з квартири, сказав майор.

Макс ситно поснідав, увімкнув телевізор та влігся на диван навпроти. Він був задоволений виконаною роботою. Непомітно для себе заснув. Розбудив його телефонний дзвінок.

- Ти не міг сполохати супостата? - прозвучав дуже стурбований голос Сивого. - Його не можемо ніде знайти. Мов крізь землю провалився! Часом не зустрів його по дорозі?

- З учорашнього вечора не бачив. По дорозі зустрів лише повариху Світлану. Сказав, що йду шукати у селищі картриж.

- Запальничку при ньому вмикав?

- Звичайно. Як же інакше? Я думав уже виходити з умивальника. Запальничку в кишені вимкнув. Коли зайшов, як ви сказали, супостат, я витяг та запалив. Він навіть у мене прикурив. Дуже уважно подивився на запальничку.

- Видно, зрозумів, що запальничка не проста. Може й сам такою користується. Не переймайся, ми його обов'язково знайдемо.

Сон у Макса як руко зняло. Прогавити справжнього шпигуна! Навіщо він вимикав диктофон. Адже було сказано: на дві години запису. А в умивальнику він пробув не більше хвилин двадцять-тридцять. От телепень! Майор обіцяв нагороду. Та зірвалось.

Сивий прийшов аж під вечір. Макс встиг уже й пообідати.

- Не затримали, - махнув рукою стомлений майор. – Тепер шукай вітру в полі! Сотника ще звечора ніхто не бачив.

- Підвів я вас, товаришу майор, - опустив голову Макс. – Шпигун був майже в руках. Де тепер його ловити?

- Ти показав себе з найкращого боку. Просто досвіду немає. Диктофон повинен бути постійно увімкнений. Я про це забув сказати. Завтра доповім начальству. Зарахуємо тебе до своїх лав. Про сотника нікого не запитуй. Ніби вперше чуєш. Ти уже на іншій службі. В нашій справі потрібно продумувати кожен крок, кожне слово, на-

віть міміку та інтонацію голосу. Прекрасно продумана операція може зірватись із-за того, що не так поставиш слова у сказаному реченні. Пиши заяву з проханням прийняти тебе на службу до відділу контррозвідки Сектору М. Потрібно було б піти з тобою до начальника відділу. Та де його зараз знайдеш. День і ніч у бригадах та батальйонах на лінії фронту. А може й за лінією. Вказівки дає лише по мобільному. В такій розмові лишнього сказати не можна. Ти теж до такого звикай. Збирає керівників груп раз на тиждень-два. Я сам заяву передам полковнику. Ти у справі уже перевірений. Навіть дружині не телефонуй, що перейшов до нас. Як каже наш полковник, адже «навіть стіни слухають». Поки що будеш підпорядкований безпосередньо мені. А там – як вирішить начальство. Ситуація в зоні АТО, сам знаєш, надзвичайно складна, міняється майже щодня. Росіяни можуть в любий час перейти до наступу по всьому фронті. Наша служба одна з найперших, хто повинен агресору завадити у здійсненні його диверсійно-терористичних планів. Твоє зараз завдання: працювати безпосередньо у роті обслуги полігону. Сотник «Джміль» мав тут одного, а може й декілька спільників. Самостійно здобути таку важливу інформацію про навчання добровольчого батальйону надзвичайно важко. Такі дані є лише у командира батальйону, його штабі та штабі начальника полігону. Ваш батальйон за останні місяці не перший тут. Витоку інформації раніше зафіксовано не було. Або ми погано спрацювали і не виявили. Адже мобільні телефони різних операторів працюють на різних частотах у широкому діапазоні. Особливо тут дуже вигадлива російська розвідка, їх Федеральна служба безпеки ФСБ. Оснащення у них-найсучасніше. А ми працюємо зі старими пеленгаторами багаторічної давності. Коштів на нові прилади катастрофічно не хватає.

- Дайте список необхідних приладів. Попрошу мого тестя у Флориді. Його фірма давно тісно співпрацює з оборонним відомством. Якщо зможе дістати, мені не відмовить. Деякі прилади відкрито продаються у торгівлі. Наприклад, тепловізори. Сам бачив.

- Та тобі, хлопче, ціни немає! – схвильовано вигукнув майор. - Увечері буде список. Ти можеш зателефонувати прямо звідси?

- Звичайно, по Вайберу. З приміщення, куди підведений Інтернет та є Вай Фай. З комп'ютерного відділення полігону, ви розумієте, дзвонити дуже не бажано. Там можуть бути чужі «вуха».

- В селищі є Інтернет-салон. Там обладнана наша невеличка кімната. Звідти можна зателефонувати. Йдемо туди. Я зв'яжусь з нашим фахівцем. Він скаже, які прилади потрібно.

Через годину Макс уже телефонував до Маямі, хоч там була уже майже північ.

- Доброго вечора, Рональде, пробачте, що так пізно. Ви ще не лягли спати?

- Максе, синку, дуже радий тебе чути! Як твої успіхи? Стелла розповіла, куди ти поїхав. Боюсь розпитувати.

- Все гаразд. Здоровий. Поки що навчаюсь різним справам. Як ви, як здоров'я матері, що нового у Томаса?

- У нас все добре. Новин особливих немає. Ти знаєш, Томас одружився з Катрін. Живуть окремо. Ми з мамою залишились одні, - з явним сумом у голосі тесть. - Дуже хвилюємось за вас. Стелла часто телефонує. Дякуємо твоїм батькам, що прийняли її за рідну.

- Рональде, тут виникла одна проблема. Пробачте, що звертаюсь з нею до вас. Більше нікому допомогти. Нам необхідно пару приладів. Портативний пеленгатор PL-Тисяча на тисячу мегагерц з варіатором та відповідних два мобільних телефони. Якщо зможете, вишліть, будь ласка, терміново авіапоштою Стеллі. Я прилечу, кошти вам поверну.

- Що ти, синку, які кошти! Розумію, що це таке. Завтра вишлю.

- Дуже вам вдячний. Ви мені надзвичайно допоможете. Стелла всього вам сказати теж не може. Та у неї все добре. Намагався відправити її до Маямі. Але ви добре знаєте Стеллу. Сказала, що повернеться лише зі мною. Думаю, ця катавасія незабаром закінчиться. Передайте теплий привіт матері, Томасу з Катрін.

- Теж дуже надіємось на швидке ваше повернення. Бережи себе, синку. Ми хвилюємось за тебе.

Макс вимкнув телефон і з хвилину мовчав.

- Ну, що сказав тесть? - нетерпляче Сивий. – З розмови я зрозумів лише, що ти декілька раз сказав Рональд. Так звати тестя?

- Так, це батько Стелли. Вона зараз тут волонтер.

- Знаю і схвалюю. Без волонтерів було б дуже сутужно. Щось конкретно щодо пеленгатора пообіцяв?

- Сказав: завтра вишле Стеллі авіапоштою.

- Та ти що! – аж присів здивований майор. – Ми замовляємо да-

вно і жодного результату. А тут так просто?

- Я ж розповів: тесть розуміється у цій справі. Американці надзвичайно ділові та відповідальні люди. Навіть жодного запитання не задав. Зрозумів: ці прилади нам дуже потрібні.

- Побачимо, чи вийде так, як сказав американець.

- Можете навіть не сумніватись.

- Якщо прилетять прилади, пошлемо тебе за ними самого. Побачишся з дружиною, батьками. Ти ж давно з дому, заскучав напевне за коханою? - майже лагідно Сивий. - Як американка наважилась одружитись з тобою? У них же там вільні відносини до тридцяти-тридцяти п'яти років. Заводять бойфрендів і просто живуть разом. Одружуватись, народжувати дітей не поспішають. Поки не стануть твердо на ноги. Щоб потім не залежати один від одного.

- У нас з нею склались дуже гарні стосунки дякуючи її братові Томасу. Він попав в океані у шторм на вітрильнику, ледь не загинув. Я поряд працював у гідропарку прибиральником та врятував його. Томас зі Стеллою з вдячністю назвали мене братом, його батьки – сином. Потім часто зустрічались. У них гарна сім'я. Через деякий час прийшло кохання. Стелла хвилювалась, що я можу поїхати на Україну та не повернусь назад. Ось ми й вирішили одружитись. Щоб у радості і горі бути разом.

- Тому у тебе й позивний «Томас»?

- Так. Ми з шуряком дуже дружні. Він навчив мене ходити в океані на вітрильнику. Я його – кулачному бою.

- Умієш добре битись?

- Навчився ще школярем. У нас молодь кожного мікрорайону намагався диктувати свої умови в центрі міста. Було здавна заведено: щосуботи представники мікрорайонів завойовували це право у кулачних боях. Нейтральні судді визначали переможця і його команда тиждень панувала в місті. Спочатку я більше програвав, казав батькам, що ходжу до боксерської секції. А згодом одержував все менше синяків і більше перемог.

- В нашій справі уміння битись іноді може дуже знадобитись. Деяким офіцерам це врятувало життя. Ти університет закінчив?

- Перейшов на другий курс, полетів до Америки. Там два роки опановував у коледжі комп'ютерні питання. Залишилось навчатись шість місяців. Паралельно працював у фірмі системним адміністра-

тором. Прилетів у весільну подорож на Україну і пішов воювати.

- Буду наполягати, щоб тобі присвоїли перше офіцерське звання молодшого лейтенанта. Ти у справі з сотником показав себе дуже професійно. Нам такі хлопці надзвичайно необхідні. Звичайно, у мирний час тобі потрібно було б пройти курси. Та зараз будеш учитись під час виконання бойових завдань. Людей у контррозвідці катастрофічно не хватає. Деякі позаздрили високим заробіткам у росіян та перейшли на бік ворога. У Головному управлінні заарештували двох шпигунів-полковників. Один був на генеральській посаді. Президент уже підписав представлення його на присвоєння звання генерал-майора. Попався на тому, що при арешті прибічника Януковича забрав з його квартири картину відомого художника Брюллова, яка коштувала сотні тисяч євро. При арешті у його робочому столі знайшли докази шпигунства на користь Росії. Довго не упирався, зізнався в усьому. Наші вміють допитувати. У росіян кати ФСБ, звичайно, мають більше досвіду. Краще не попадатись. Потім вимінювати дуже важко.

«Офіцерське звання! - закрутилось у голові Макса. - Стелла не повірить. Служба не проста й надзвичайно ризикована. Прийдеться дуже потужно день і ніч працювати. Та користі можу принести набагато більше, ніж простий боєць. А ще можу незабаром побачитись зі Стеллою. Думаю, Рональд не підведе. Хоч декілька хвилин подивитись їй у вічі, потримати за руку, пригорнути. Вона з батьками дуже хвилюється за мене. Скажу: служу у комп'ютерному відділенні при полігоні. Вони й заспокояться».

- Ти повертайся до казарми, - продовжував Сивий. - З собою продуктів звідси не бери. Щоб не привертати уваги хлопців. Вечеряй та надалі харчуйся з усіма в їдальні. Візьми ось ключ від цієї квартири, - простяг у руці ключ майор. - Зголоднієш, чи з якоїсь іншої причини, можеш сюди прийти й перекусити, чи відпочити, переспати. Нам, дуже часто буває, приходиться не спати ночами. Повертатись до казарми пізно вночі - це грубе порушення дисципліни. Тому в разі необхідності можеш заночувати тут. У холодильнику завжди будуть продукти. На делікатеси не розраховуй, та голодний не будеш. Крім мене і тебе, ключі від квартири має сусідка Марина. Їй сорок шість років. Чоловік морський піхотинець. Служить прапорщиком на Чорному морі. Вона тут прибирає. Я їй ска

зав про тебе. Тому не дивуйся, якщо зустрінетесь. З іншими сусідами вітайся. Запитають – ти біженець з Луганська, самотній. Працюєш вільно найманим на полігоні. Приводити сюди дівчат не раджу. У тебе які відносини з поварихою Світланою?

- Вони хотіла затагти до ліжка. Та я викрутився.

- Якщо настирна, то може добитись свого. Краще не зустрічатись. Ось поїдеш за приладами, побачишся з дружиною і будеш сміливо дивитись їй у вічі. Жінки дуже швидко відчують зраду. Не бери приклад з «Сита». Не відомо, що у них там було з дружиною.

- Так, «Сито» мало не підштовхнув мене у руки прибиральниці. А я його ще й запідозрив у шпигунстві. Незручно перед ним.

- Не подумай вибачатись! – наставляв Сивий. - Він же нічого про шпигунство не знає. У нашій справі може бути декілька версій. Перевіряючи і відкидаючи одну за одною ми часто лише в самому кінці добираємось до вірної. Будь готовий до такого.

«Сито» під час вечері шепнув на вухо:

- Наш сотник зник. Ти часом там у начальства в управлінні полігону нічого про це не чув?

- Як зник? - мало не в голос Макс. - Незабаром випуск, а сотника немає? Це якась дурість. Може у якоїсь баби перепив і спить?

- Не кричи, комбат викликав мене і розпитував за нього. Уже майже дві доби ніхто сотника не бачив. Телефон не відповідає.

- Знайдеться, – запевнив Макс. - Наша сотня найкраща. І щоб сотник так усіх підвів? Не вірю в таке. Ти краще скажи: Світлана не питала за мене? Не можу відірватись від дівки.

- Чого ти такий дурний? Гарна ж прибиральниця. І додатково повечеряти завжди не завадить. Я на цих харчах схуд.

- По тобі не видно, - кепкував Макс. - До Наталі ходиш майже щовечора? Щоб часом не завагітніла.

- Тіпун тобі на язик! - похмуро опустил голову «Сито». - Мені двох дітей вдома вистачає. Ми з Клавою давненько живемо мов чужі. Лише діти тримають. Потрібно їх вивчити. А Наталя дуже файна. Аж горить вся в моїх обіймах. То шинки принесе, то копченого сала. Може підемо сьогодні вночі до них? З тобою веселіше.

- Ні, я щось стомився за день. Зараз вкладусь спати.

- Щось визнаєш за сотника, скажи, - за своє «Сито».

- Добре, - потис руку на прощання Макс.

Наступного дня після обіду зателефонувала Стелла.

- Тут тобі «Нова пошта» привезла невеличку посилочку від батька. Ким передати, чи переслати?

- Подякуй батькові. Скажи, що він дуже допоміг мені. Посилку тримай вдома. Хтось із добровольців забере. Як ти почуваєшся, мила? Що нового у батьків, в місті?

- Я дуже зайнята на волонтерських курсах. Ти знаєш, на яких. Ми всі живі, здорові. Пишу тобі листи та не відправляю. Дівчата кажуть, що вони дуже часто не доходять до адресатів. Більшість просто дзвонять на мобільний. Та ти просив часто не дзвонити. Батько тримається. А мати все слухає новини. Змарніла.

- Не хвилюйтесь. У мене все добре. Міцно тебе пригортаю і ніжно цілую багато разів. Не сумуй. У мене все гаразд, мила. Дякую, листи потім прочитаю.

Коли повідомив Сивому, той навіть не здивувався, що Рональд так оперативно прислав прилади авіапоштою.

- Радий, що маєш такого тестя! Я зателефоную начальнику полігону й відпрошу тебе. Оформляти відрядження немає часу. Зараз йди на квартиру. Гроші на проїзд будуть під тарілкою на столі. Дві доби на дорогу і добу з дружиною тобі вистачить. Не затримуйся. Ти на службі. Щасливо, «Томасе»! З нетерпінням чекаю повернення.

На залізничній станції багато людей намагаються виїхати з прифронтової місцевості. Сюди снаряди не долітають та російська пропаганда робить свою чорну справу. Люди з сумками, «кравчучками», клумаками. Молода жіночка пригортає до грудей руденького цуцика, дівчинка років дванадцяти несе у руках клітку з хвилястим зеленим попугайчиком. Той хвилюється, стрибає з драбинки на гойдалку, трясє дзвіночком, перелякано стрекоче.

- Пічі, не хвилюйся, - мало не плаче дівчинка, - ось сядемо до поїзда і все буде добре. Матуся незабаром купить квитки.

- Захарченко сказав, що за тиждень-два бойовики захоплять всю Донецьку область, - сказав поряд чоловічок похилого віку у капелюсі. - І захоплять! Ось лише справляться з Донецьким аеропортом. Там все йде до завершення. Шахтарі порожняк даремно не гонять! Скільки можна терпіти бандерівські знущання? Шахти майже усі позакривали. Залишились копанки. Роботи немає.

- Так у нас же тут правлять свої, донецькі, - намагався заперечи-

ти йому молодий чоловік. - Депутат Звягільський тримає десяток шахт. На Ахметова працює половина Донбасу. Наживаються на праці шахтарів, заробітної платні вчасно не платять. Чекають у своїх банках, поки долар знеціниться.

- Ти, синку, не розумієш, що без Ахметова ми підемо просити милостиню, - за своє дідок. - Вони з Януковичем дають людям роботу. Азаров справно керував урядом.

- Чому ж тоді почалась війна? - з сумом молодий.

- Тому що у Києві ледарі підбурили народ і за допомогою американських грошей зробили переворот. Не хочуть працювати, а жити за рахунок міжнародних позик. Їх хоча б пару місяців заставити попрацювати у шахті. Тоді зрозуміли б.

«Не в тому справа, - подумав Макс, - у нас люди роботять. Лише б створили їм нормальні умови. Закордон живе в основному за рахунок малого і середнього бізнесу. А у нас, пояснював психолог, олігархи, що прийшли до влади, цей бізнес задушили. Їм потрібно, щоб народ працював лише на них. Тому люди не витримали і прийшли на Майдан. Там загинули найкращі, Небесна Сотня».

Раптом почався дощ. Люди набились до невеликого станційного приміщення. До каси Макс пробитись не зміг. Та й квитків, кричали звідти, уже не було. Коли прибув поїзд, він з натовпом якось протиснувся до загального вагону, вмовстився на третій полиці, поклав під голову свою маленьку сумочку і, незважаючи на гомін, через годинку заснув. Напевне, без квитків було багато людей. Його потурбували десь о півночі. Світло у вагоні було повністю ввімкнено. Внизу стояв військовий у камуфляжній формі.

- Ваші документи, юначе. Куди їдете?

Макс подав паспорт.

- У вас не місцева реєстрація. Що тут робили?

- Зараз у складі добровольчого батальйону проходжу навчання на полігоні. Відпустили за сімейними обставинами на три доби додому. Маю післязавтра повернутись назад.

- Відрядження є?

- Не встигли оформити. Потрібно було виїхати терміново. Дуже хворий батько, - знайшовся що сказати Макс.

- «Бадьорий», - гукнув перевіряючий у прохід, - підійди сюди! -

Ви заарештовані до з'ясування обставин, - коли підійшов ще один військовий. - Відведи хлопа до комендатури, - паспорт віддав тому.

Макса висадили з вагона і відвели до кімнати у станційному приміщенні. На дверях висіла табличка «Комендатура». За столом сидів бородатий сивий чоловік. Супроводжуючий передав йому паспорт. Бородатий показав Максу на стілець, переглянув паспорт.

- Як опинились у прифронтовій зоні?
- Добровольцем на полігоні проходжу навчання. Зараз відпустили на три дні до дуже хворого батька.
- Чому без оформлення відрядження?
- Не знаю. Начальник полігону дозволив поїхати так.
- За теперішніх обставин вірити на слово не приходитьсь. Зараз ніч. Телефонувати на полігон не будемо. Прийдеться тобі, юначе, посидіти під замком до ранку. Паспорт і мобільний залишаю у себе. «Милко», відведи! – до супроводжуючого.

Коли юнака вели через касову залу. він раптом побачив свого сотника. Той уже у цивільному одязі та чорній спортивній шапочці стояв біля вихідних дверей і переглядав розклад руху поїздів. Макс зразу ж весь спітнів від хвилювання і стрімко повернувся до супроводжуючого.

- Терміново затримайте он того високого чоловіка, що стоїть поряд з дверми, - майже пошепки. - Це російський шпигун.
- Хочеш відвернути мою увагу і втекти? - той грізно, взявши ззаду хлопця рукою за пасок. - Не вийде. Ми тут часто бачимо таких хитрих. Вперед!
- Кажу вам – шпигун! – уже голосніше Макс.
- Вперед! А то візьму руки у кайданки.

Хлопець лише побачив, як сотник повернувся обличчям до зали, глянув на нього і швидко вийшов надвір.

А Макс опинився в невеличкій комірчині. Двері за ним з гуркотом зачинились. Вгорі горіла слабенька лампочка. Під стелею за ґратами єдине віконечко, до якого не дотягнутись. Спати не було на чому. Прийдеться влягтись прямо на підлогу. Та було не до сну.

«Сотник продовжує свою шпигунську справу, - швидко проаналізував ситуацію юнак. - За ці дні він міг утекти навіть до Росії. А вештається неподалік. Як же терміново повідомити про це Сивому? Єдиний вихід: покликати коменданта та все розповісти». І Макс

щосили закалатав у двері.

- Ніяк не втихомиришся? - з порогу той самий «Милко». – Все таки напрошуєшся на кайданки. Давай руки!

- Поклич швиденько коменданта, - схвильовано Макс. - Кажу – шпигун. Потрібно зателефонувати на полігон. Невже ти не розумієш, що можемо впустити важливу птицю?

- Так тобі комендант й повірить! – криво посміхнувся «Милко».

- Ти лише скажи, щоб зайшов сюди. Я все поясню. Дуже прошу. Шпигун може завдати багато шкоди.

- Правда – шпигун? – не вірив «Милко».

- Не підтвердиться, наб'єш мені пику. Навіть підставлю тобі.

- В пику можна! – засміявся «Милко». - Дивись, щоб потім не просився, - зачинив той за собою двері.

Через хвилин п'ять зайшов сердитий комендант.

- «Милко» каже: ти бачив шпигуна?

- Я третій день служу у контррозвідці при полігоні. Посвідчення ще не встиг одержати. Ми виявили російського шпигуна. Та він втік. Коли «Милко» вів мене сюди, побачив його у касовому залі. Дозвольте зателефонувати начальству. Мій позивний «Томас».

- Набери свого начальника, - комендант простяг мобільний. - Я запитаю.

Макс зателефонував Сивому, віддав мобільний.

- Це комендант станції Волноваха. Ми затримали вашого «Томаса». У нього не оформлено відрядження. Каже: бачив у залі російського шпигуна. На, - повернув мобільного, - доповідай. Зайдеш потім до мене, забереш паспорт.

Комендант вийшов, прикривши двері.

- Товаришу майор, - схвильовано Макс, - точно у залі стояв сотник у цивільному одязі. Поглянув на мене і зразу швидко вийшов надвір. Дозвольте, якщо знайду його, затримати.

- У тебе ж немає зброї. Попроси наган у коменданта і пошукай цього супостата. Якщо на станцію за цей час не прибували поїзди, він десь повинен там бути. Дій дуже обережно. У нього, напевне, є револьвер. Дай телефон коменданту.

Макс побіг до кімнати коменданта. Той вислухав Сивого і після роздуму поволі витяг з сейфа наган.

- Потім повернеш. Я за нього розписався.

- Скажіть, поїзда давно не було?
- За кілька хвилин буде на Харків, - махнув рукою комендант.

Макс вибіг до заповненої людьми зали очікування, оглянув її уважно. Сотника не було видно. Потім вискочив надвір. Уже світало. Безхмарне небо віщувало про гарний день. Електроосвітлення на пероні було вимкнене. Хлопець щодуху пробіг в обидва боки по перону, потім навколо станційного приміщення, заглянув поряд до скверу. Раптом прогримів постріл. Пуля, як здалося, просвистіла біля вуха. Переляканий Макс впав на землю та вистрілив вгору. Почув, як неподалік хтось пробіг. Серце мало не виривалось з грудей.

«Що робити? Це ж стріляв сотник, або його посібник. Більше мене ніхто не знає, крім хлопців з полігону. Та у них зі мною жодних стосунків. Як затримати цього негідника? Він може переключитись на інший об'єкт та завдати великої шкоди. Потрібно ризикувати. Адже в зоні АТО хлопці постійно ризикують життям. Лише так можна зупинити підлого ворога».

Через хвилину хлопець трохи заспокоївся, прислухався. Він розумів: якщо підніметься, по ньому знову можуть вистрілити. Навколо було тихо. А на пероні прогуркотів поїзд. Макс бігом туди. Та поїзд уже відправився. Сотник безслідно зник. Хлопець повернувся до комендатури і простяг наган.

- Знову зміюка зміг втекти! Якби «Мілко» зразу мені повірив, затримали б. Нічого, знайдемо. Дякую за допомогу.

- Шукай вітру в полі! – свиснув комендант. – Ти думаєш: лише ви спритні? В Росії ФСБ шліфує шпигунів десятки років. А ти два дні назад став контррозвідником. Напевне, й курси не проходив?

Макс промовчав, подумки звинувачуючи себе у нерозторопності.

«Не зміг зразу знайти потрібних слів ні до коменданта, ні до «Мілко», у якого наган був у кобурі. Можна було того «Мілко» легенько стукнути та побігти за сотником. Знаю прийоми кулачного бою, а використати їх в потрібній ситуації не здогадався. Немає у мене хисту для служби у контррозвідці. Так і доповім Сивому. Він мені повірив, а я – розтяпа. Тепер звання лейтенанта не присвоять. Добре, якщо залишать сержантом. Та я й до них не напрошувався. Підурядовим воювати. Шпигунів хай ловлять інші, більш спритніші».

Комендант повернув паспорт. Хлопець доповів Сивому, що сотник міг поїхати до Харкова. Через годину Макс за допомогою ко-

менданта сів до плацкартного вагону поїзда, що прямував через далекий рідний Тернопіль. Знову прийшлося вилізти на третю полицю. Нервова напруга останніх годин далась взнаки. Незважаючи на те, що хотілось їсти, хлопець заснув тривожним сном. Приснилось,, як років десять тому навесні батьки купили на базарі мале порося на відгодівлю. Помістили його в сараї, відгородивши місце у кутку, настелили соломи. Назвали Тюсик. Тюсик ще по дорозі з базару у мішку так вищав, що сусіди приходили подивитись, але зарадити не змогли. Що не давали – не їв. Лише увечері мати здогадалась налити йому кефіру та накришила туди хліба. Тюсик із задоволенням посмоктав і перестав кричати. Носити їсти поросяті доручили Максові. Хлопець два рази на день вранці перед школою і під вечір виливав йому у ночви те, що приготувала мати. А від себе давав ще кусочок хліба та чухав за вухами. Порося так звикло до хлопця, що коли хтось інший приносив їжу, голосно хрюкало, ніби звало Макса. До зими Тюсик добре підріс і перед Різдвам батьки вирішили його зарізати. Максові сказали про це лише в останню годину. Хлопець розплакався і втік до тітки на далекий куток. Повернувся лише пізно увечері. Коли мати на Різдво зварила холодець та зробила ковбасу, Макс відмовився їсти. Більше батьки свиней ніколи не купували.

«Таку свиню мені підсунули сьогодні комендант з «Мілко»! - здогадався, до чого сон, Макс. - Навіть не можу придумати, як виправдовуватись перед майором. Потрібно було хоч якусь записку взяти у начальника полігону з дозволом на відрядження. Та майор наказав швидко виїхати за приладами. Напевно, забув, що у мене немає посвідчення. Звичайно, у теперішній дуже складній ситуації майор не спить по дві-три доби і міг забути. А по країні вештається багато непевних людей. Підняли голову злочинці та бандити, маскуючись під учасників Майдану, добровольців, волонтерів. На Донбасі, казав психолог, майже вся міліція, війська МВС, СБУ відверто перекинулись на бік ворога. Вони й раніше на росіян працювали. Підтримувати елементарний порядок нікому. Комендант мав право мене затримати. Потрібно було зразу сказати, що я за дорученням контррозвідки виконую спеціальне завдання, подзвонити Сивому. Що тепер про це гадати. Ось зустрінусь зі Стеллою і заспокоюсь».

До Тернополя приїхав увечері. Вразила спокійна ситуація в місті.

Ніби ніякої війни й не було. Неподалік вокзалу з кафе долітала весела музика. На відкритій веранді за столиками всі місця були зайняті. Поряд пройшла молода пара. Юнак був на підпитку і щось розповідав супутниці, яка тримала його під руку та тихо сміялась. Макс Стеллі не зателефонував. А коли зайшов до батьківського будинку, вражена мати ледь не впала:

- Ти на вокзалі Стеллу не зустрів? Її з подругою сьогодні направили до АТО. Сказала, що уже звідти тобі подзвонить. Поїзд мав відправитись годину тому.

- Що зробиш, мамо, - Макс підтримав рідненьку та посадив на стілець. - Такі тепер часи. Зараз їй зателефоную.

- Стелло, мила, ти де тепер? - набрав номер дружини.

- Я у поїзді, любий, проїхали Хмельницький. Може завтра-після-завтра зустрінемося.

- А я приїхав додому за посилкою. Тільки що зайшов до хати. Мав прибути до Тернополя декілька годин тому, та із-за прикрої пригоди затримався. Як ти, сонечко?

- Чому ж не подзвонив? Ти назад коли повертаєшся?

- Завтра, мила. Не хвилюйся. Ти у спальному вагоні? Потрібно виспатись. Невідомо, що там далі буде. Їсти з собою взяла?

- Максику, любий! Ми з подругою Антоніною. Уже повечеряли і вклялись спати. Та тепер не засну. Докорятиму собі, що не повідомила про цю поїздку. Вона може затягтись. У нас, волонтерів, все трапляється. Коли зустрінемося, розповім. Ти не хвилюйся. Я везуча. А ще у мене гарна подруга. Нас не здолати, каже вона весело.

- Цілую, сонечко! Я повернусь і зразу зателефоную.

Вони зі Стеллою звично розмовляли англійською мовою. Мати зразу ж тривожно запитала:

- Де уже невістка, сину?

- Проїхали Хмельницький. Вона з подругою. Про мету поїздки не сказала. Взагалі, мамо, по мобільному говорити нічого лишнього не потрібно. Всі розмови записуються, аналізуються і можуть дуже зашкодити. Один мудрий дід, що за участь в УПА пройшов ще в СРСР ув'язнення та заслання, зі свого важкого життєвого досвіду каже:

«Рот завжди тримай на замку, не хвались своїми успіхами та успіхами рідних, не розповідай про свої серйозні плани».

І цієї мудрості потрібно дотримуватись.

- Ти у нас став такий серйозний. Що, сину, на тому Донбасі?
- Готують на полігоні хлопців до боїв. Лише добре навчений здатен спритно воювати. А де батько?
- Затримується на роботі. Зараз усі працюють дуже напружено. Люди стали значно відповідальнішими. Та ми заговорились. Сідай вечеряти. Ось голубців наробила. Є борщ. Зараз підсмажу картоплі.
- Давно смаженої картоплі не їв. Вона у тебе така смачна! Нас же там їжею не балують. Все постачають волонтери. Ось і Стелла волонтерка. Без них добровольці жили б впроголодь.
- Бачу, як ти змарнів. У тебе й грошей, напевне, уже немає. Ми тобі дамо. То хоч ковбаси та ще чогось купиш поїсти. Там якийсь магазин повинен бути?
- Є продовольчий кіоск. І селище неподалік. Та й гроші майже не витратив. Ти ж знаєш: я у їжі не перебірливий. А змарнів, тому що ми тримісячну програму молодого бійця повинні пройти за місяць. До обіду повзаємо та стріляємо на полігоні, а після обіду до смеркання тренування у спортзалі та теоретичні навчання в класах. У хлопців уже взуття та одяг зносились. Це у мене міцні американські чобітки. Привіз батькові, а прийшлося собі забрати. Стелла хоч добре одяглась? Вечорами уже прохолодно.
- Вона купила собі міцну камуфляжну форму і берці. Виглядає справжнім військовим. Чому поїхала поїздом, а не вантажівкою, не сказала. Вона взагалі про волонтерські справи не розповідає. Лише хвалить подругу Антоніну. Ходила до неї на іменини. Мене запрошувала. Мов, там будуть одні дівчата. Та я не пішла, що мені робити з молодими. Стелла навіть вивчила там пісню «Чорнії брови, карії очі». Знаєш, вона уже добре розмовляє українською. Дуже турбується про нас. Батькові купила шарфик і рукавиці. Мені – зимові чоботи. Такі теплі, що й у сильний мороз не змерзну. Гарну ти невістку нам вибрав!
- Мамусю, у них вся сім'я така. Батько запропонував працювати у його фірмі, а потім порадив навчатись у коледжі. Мати весь час підгодовувала пиріжками та різними смаколиками. Син Томас майже всі літні канікули мене розважав, навчив ходити в океані на вітрильнику. Ось і зараз батько жодним словом не пожурих за те, що ми залишились на Україні, що я пішов воювати добровольцем. Він же розуміє: тут війна, все може статись, хвилюється за нас, при-

слав необхідні прилади. Вони ж не дешеві. Ти думаєш, що у Стелли там не було хлопців? Вона гарно грає у великий теніс, чемпіонка штату зі стрільби, закінчила університет, працює у престижній фірмі з нормальною заробітною платнею. Правда, вони протестанти і ходять неділями всією родиною до кірхи. Мене запрошували. Коли я сказав, що піду до православної церкви, не заперечували. Та вінчали нас за своїми традиціями. Мати була дуже задоволена. А мені все одно. Я й без вінчання завжди буду зі Стеллою.

Тут зайшов до хати батько.

- Це ти, сину? - пригорнув хлопця. - Невже у відпустку?

- Яка відпустка, тату! Йде ж війна. Звірі росіяни уже почали гати-ти із сучасних «Катюш», які називаються «Гради», «Смерчі». Багато зрадників з місцевого населення передають координати розташування наших військ. Недавно ці «Гради» розгромили нашу роту з бойовими машинами піхоти БМП. Загинуло п'ятдесят хлопців.

Направили мене за посилкою від Рональда. Нам потрібні деякі прилади. Він зрозумів мене та терміново вислав. Завтра їду назад.

- То хоч по чарці вип'ємо? – дістав батько з-під столика пляшку.

- Ти ж знаєш: я спортсмен, мені не бажано.

- Поки знову гратимеш у баскетбол, все вивітриється, - запевнив батько, наливаючи у маленькі чарочки. – За нашим українським звичаєм потрібно випити за твою удачу. Мати, не витирай очі, сідай з нами. Картопля так пахне! Та наріж нам сала.

- По одній, тату, можна. Більше не запрошуй. А то на ранок голова буде гудіти мов баняк. Мамо, налий, будь ласка, борщу. Голубці теж смачні. Волонтери нам привозять. Та твої смачніші.

- А мені сало подобається, - запевнив батько. – Ми з мамою ще по чарці вип'ємо, щоб ти швидше повернувся додому живий і здоровий. Потрібно бабуні з дідом сказати. А то образяться. Мати, звари нам вареників з капустою. Капуста уже, певно, прокисла.

- Я зараз, тату, їх покличу.

Бабуня сплеснула руками та заплакала, пригортаючи Макса.

- Як ти змужнів, внучку! – відхилила та розглядала хлопця. - Я ж тебе бавила з коліски. Такий був кумедний. Особливо, коли почав повзати по підлозі. А згодом спинаєшся на ніжки, тримаєшся за ноги мої, чи мамині і хитаєшся, боячись ступнути. Учився ти не дуже добре, та до Америки поїхав. Дуже хвилювались за тебе, ловили з

батьками кожну вісточку. Мобільного у нас немає, то майже щовечора ходила до вас і розпитували. Кожного ранку молилась, щоб ти там не потрапив до якоїсь халепи. Не зогляділись, як і одружився. Привіз дружину красуню Стеллу. Мати хвалить невістоньку. До нас якось заходила. Принесла мандаринів, печива, цукерок. Показувала їй, де стояло твоє маленьке ліжечко, грушу, з якої ти мало не впав. Виліз, нарвав грушок за пазуху, а злізти боїшся. Плакав, поки дід тебе не спустив. Тепер ось пішов на війну захистити нас від супостата. Лише діти й внуки нас захистять. Дід он каже, що надії на НАТО мало. Вони самі бояться Путіна. Тьху! Згадала цього навіженого під вечір. Ще присниться, не дай Бог! Батько розповідає: розвішати по місту плакати з його портретом: «Перемогли Гітлера, переможемо й Путіна!» Навіщо дратувати навіжену собаку? Собака - вона й є собака. Аж тиск підскочив!

- Бабуню, а де дід? Пішли до нас, а то завтра я уже поїду назад.
- За хатою прибиває штахетини. Тин у нас старий. Потрібно давно ремонтувати. Та пенсії вистачає лише на бідне харчування. Дід пропрацював весь вік. Років з десять - малярем. Це шкідливі умови праці. У трудовій книзі чомусь записали - підсобником. Коли виходив на пенсію, виявилась ця неточність. Потрібно було надати до Пенсійного фонду довідку. А завод давно не працює, архів не знайшли. Ось і отримує мінімальну пенсію. Біжи його поклич.

Дід якраз прибив останню штахетину та присів на ослінчику. Кашкет збився набік. Вуса не підстрижені. Тримається за груди. Схвуд. Лопатки на спині випирають.

«Здає потроху дід. Майже вісімдесят років. Пам'ятаю, як приходив до парку вболівати за нашу шкільну баскетбольну команду. Закладав до рота пальці і голосно свистів після кожного закинутого нами м'яча. Цей свист так підбадьорював! Хотілось показати найкращу гру. Дуже радів, коли ми вигравали. А коли програвали, казав, що наступного разу обов'язково виграємо. Його знали всі наші хлопці. З різних районів міста, а при зустрічі завжди з ним вітались».

- Діду, цей тин простоїть ще сто років! - весело Макс. – Пішли до нас. Мати взялась ліпити вареники.

- Де ти, Максимку, взявся? - поручкався дід з внуком. - Вчора й мови не було, що приїдеш.

- Тут тесть прислав посилочку. Відпустили забрати.

- На тестя не дуже розраховуй, живи своїм розумом Ти ж башковитий. В Америці поступив до технікуму. Тьху! Коледжу. Слово якесь незрозуміле. Мене колись після армії агітували до машинобудівного технікуму у Красиліві. Так я поспішив одружитись. На завод прийняли підсобником. Потім працював на інших більш кваліфікованих роботах. А запис «підсобник» так і залишився.

- По дорозі розкажете. Давайте сюди молоток і сокиру. Я віднесу до підсобки. Мийте руки та підемо.

Коли прийшли з бабунею і дідом, вареники на столі уже парували. Дід з кишені витяг пляшку і постав на стіл.

- Тату, вони уже по чарці випили. Максу завтра вранці на поїзд.

- А ми теж хочемо за внука випити. Не гріх!

- Ти, Максимку, розкажи, чи скоро тих агресорів виженете? – розпитував дід. - Що там чути на фронті?

- Хлопці поки що стоять в обороні. В основному все тримається на добровольцях «Правого Сектору». Це надзвичайні патріоти. Пішли не пустити «москалів» прямо з Майдану. Армія розвалена. Важкої бойової техніки, артилерії майже немає. Гинуть щодня десятки людей. Та ще більше патріотів приходять замінити загиблих.

Нас багато! Нас не подолати!

Як в давнину козаки під проводом Сагайдачного, Виговського, Богуна, Сірка громили «москалів», так і зараз ми їх розгромимо.

- Це ти вірно кажеш, внучку, - підхопив дід. - Було б мені на років тридцять менше, то й я пішов би воювати проти російської нечисті. Он навіть Стелла вирішила стати волонтером. Вона ж американка, а зрозуміла нашу страшну ситуацію. Наливайте! За це потрібно випити по чарці.

Старші ще посиділи трохи, поговорили. А Макс пішов спати. Події останніх днів дуже стомили. Та й рано вставати потрібно. У нього почалась нова служба, складна та надзвичайно необхідна в сучасній інформаційно-гібридній війні.

Хлопці на полігоні так і не змогли переодягтися у військову камуфляжну форму. Дехто купив її за свої кошти. Більшості прийшлося тренуватись у своєму вбранні. До кінця занять воно зносились, місцями порвалось, уже мало поганий вигляд. Та добровольцям держава нічого не постачала. Катастрофічно не хватало зброї, набоїв. Їжу привозили волонтери. Однак така ситуація їх не дуже хвилюва-

ла. Головне для них було добре навчитись військовій справі.

З п'ятого десятка сотні лише один не склав заліки. З нагоди випуску відбулось шиккування на плацу. Тут Макс, що стояв у роті обслуги, нарешті побачив командира батальйону. Це був кремезний чоловік років сорока у камуфляжній формі та кашкеті вояка УПА, яких Макс колись бачив у кіно. Він довго не говорив.

- Синки! Ви пройшли місячний вишкіл, на який колись планувалось три місяці. Та у нас зовсім немає часу. Озброєний важкою артилерією і «Градами» озвірілий ворог хоче захопити нашу рідну Україну. Впевнений: ми з вами його не пропустимо далі. Ви знаєте, як наші хлопці самовіддано захищають Донецький аеропорт. Їх назвали кіборгами. Через день-два ви теж будете в бою. Та воюйте майстерно, як справжні воїни. Постійно пам'ятайте: матері вас чекають додому живими і здоровими. Слава Україні!

- Героям слава! – в один голос дружно відповіли хлопці.

Уже наступного дня стрільці були направлені до військових добровольчих підрозділів в Донецьку область.

3. Справжня мужність

Кількість волонтерів у місті з кожним днем зростала. Багато з них виконували роботу вдома. Шили білизну, в'язали на зиму шерстяні шапочки, шарфи, шкарпетки, заготовляли консервацію, вареники. Щотижня до АТО все відвозила вантажівка. Разом з водієм вантаж супроводжував чоловік-волонтер. До якого сектору АТО їхали, знали лише вони. Адже інформація про маршрут вантажівки могла потрапити до ворога.

Нарешті Антоніна переговорила з Миколою Петровичем і він запросив до відгородженої заклоїної кабінки Стеллу.

- Антоніна сказала, що ви хочете піти на курси військових снайперів? Це надзвичайно відповідально. Ви влучно стріляєте? Але ж недосконало володієте українською мовою. У нас вам не подобається? Чи з кимось щось не поділили?

- У США я була чемпіонкою свого штату Флорида зі стрільби. Ук-

раїнською уже майже все розумію. Через місяць буду хоч і з акцентом, але вільно говорити. Допоможіть, будь ласка, потрапити на курси снайперів. Я там принесу більше користі. По радіо кажуть, що в АТО з'явилися російські снайпери. Про українських мовчать. Видно, наших там дуже мало?

- Добре, переговорю з начальством. Але нічого не обіцяю.

Через день вранці Стелла зайшла до начальника третього відділення міського військкомату.

- Ви Стелла, дружина Максима Швеця? – запитав капітан, що сидів за двотумбовим столом.

- Так, волонтерка. – сміливо дівчина.

- Чому хочете піти на курси снайперів? Це дуже важка справа.

- Я прагну, щоб швидше закінчилась війна і ми з чоловіком повернулись до Маямі штат Флорида. Чоловік уже на третьому курсі коледжу. Повинен закінчити навчання. Без диплому у нього немає перспективи.

- Сказали: ви чемпіонка зі стрільби?

- Чемпіонка штату Флорида.

- З якої зброї стріляли?

- Малокаліберних гвинтівок. Та почала тренуватись з бойових карабінів. Правда, у таких змаганнях участі не брала.

- Добре, розпишіться про нерозголошення відомостей щодо наших курсантів та про організацію курсів, - капітан простяг папір, - і завтра приходьте на дев'яту годину сюди в тренувальному одязі, бажано у камуфляжному. Взуття теж потрібно міцне.

- Їжу з собою брати?

- Якщо зарахуємо на курси, то обід – у нашій їдальні безкоштовний. Голодні не будете, - посміхнувся бравий капітан.

По дорозі з військкомату дівчина побачила, як відлітають до вирію журавлі. Вони повитягували вперед голови на довгих шиях та повільно махали крилами, зберігаючи сили на довгу дорогу. Попереду летів найдужчий, час від часу голосно курличучи ніби на прощання. Адже дійсно повернуться лише навесні. Інші клином за ним мовчки прислухались до його крику. Вона чомусь подумала, що їх шлях пролягатиме саме через Донбас, де зараз її милий Макс.

«Журавлі, журавлики, передайте вітання моєму коханому Максиму, - щиро попросила вона птахів. - Прокурличте над ним і він

зрозуміє, як мені сумно без нього, без його посмішок, ласкавих рук та поцілунків. Я його майже місяць не бачила. І невідомо, коли зустрінемося. По мобільному більше двох-трьох фраз казати не можна. Лише пишу йому листи та складаю до шафи. Скажіть, що завтра я гарно відстріляюся і обов'язково попаду на курси снайперів. Знаю: заняття там будуть дуже важкими. Та я витримаю, щоб потім допомогти милому перемогти агресора. Товариш батька колись розповідав, що в американських військах є невеликі підрозділи снайперів. Та я чомусь не запитала, чи там є дівчата. Навіть у кошмарному сні не могла тоді подумати, що прийдеться проситись до такого підрозділу. Страшно дивитись по телебаченню, коли показують бої на Сході. Гинуть молоді хлопці. А політики все не можуть домовитись навіть про хитке перемир'я. Якщо чоловіки не в змозі, то жінкам приходиться виконувати їх роботу».

Дівчина зайшла до Центру волонтерів. Висока статна білявка Антоніна, як завжди, була на місці та, тихо наспівуючи, сортувала банки з консервацією. Побачила Стеллу і дуже радо:

- Бачу: ти в настрої. Зарахували?
- Сказали, щоб приходила завтра на дев'яту годину. Подивляться, як стріляю. А потім приймуть рішення. Капітан навіть не розпитував, чи добре володію українською, чи не хочу часом під крило чоловіка попасти. Видно: снайпери дуже потрібні.
- Точно задивився на тебе і не все розпитав, - пожартувала Антоніна. – Я вночі погано спала та подумала, чи не піти разом з тобою на ці снайперські курси. Моя помічниця Софія тут може справитись уже без мене. А на фронті жодна людина не лишня. Там одні чоловіки. Може й свою долю зустріну?
- А Микола Петрович відпустить? Він дивиться на тебе такими закоханими очима. Завжди тобі допомагає щось важке перенести.
- Хай дивиться закохано на свою дружину, кобель! – прошепотіла тихо Антоніна. – У нього синові лише три рочки. Якось лапнув мене ззаду, так отримав по пиці. Тепер лише дивиться, облизується. Всі вони, козли, до чужих жінок та дівчат ласі.
- Ти мені про це ніколи не казала, - здивовано Стелла.
- А чим хвалитись, подруго? Що гарна, статна, енергійна, а до дискотеки ніхто не запрошує? Ти он аж в Америці знайшла нашого хлопця. А у мене тут не виходить. Видно, мати так виховала, що піс-

ля першого побачення не наважусь зтягти залицяльника до ліжка. Піду завтра з тобою до військкомату. Візьмеш з собою? Мені навіть у Петровича дозволу не потрібно брати.

- З радістю! - обняла Стелла подругу. – Снайпери працюють парами та повинні повністю довіряти один одному. Я лише одній тобі можу все розповісти.

4. Антоніна

Антоніна навіть матері не сказала, що задумала піти воювати. Мати працювала на швейній фабриці, давно розлучилась з чоловіком і ростила дочку одна. Швейна фабрика – це жіночий колектив. Працювати приходилось у дві зміни. Тому часу на пошуки другого чоловіка у неї не було.

- Нам і вдвох добре! - не раз казала вона дочці, коли та запитувала про тата. – Живемо у гарній квартирі. Маємо за містом невеликий город. Зарплатні нам хватає. Червоної ікри не купуємо. Та й не така вона, дочко, смачна, як розповідають, якась гірка. Наваримо вирощеної картопельки, полємо свіжою сметаною та зі своїми огірками і помідорами смачніше всякої ікри. А ще ми любимо макарони з молоком. Он яка ти у мене славна виросла на молоці! Закінчиш школу, поступиш до кулінарного технікуму. Там навчать готувати найкращі блюда. Тоді будемо їсти одні смаколики. Дасть Бог, одружишся з достойним чоловіком, подаруєш мені внуків. Яке щастя бавити внуків!

Дійсно, Антоніна поступила до кулінарного технікуму. Він тепер називався коледжем. Вчилась без трійок, одержувала стипендію, брала участь у драматичному гуртку. Директор заохочував тих, хто брав участь у художній самодіяльності. Тому Антоніна практично безкоштовно на автобусі технікуму побувала у Києві, Львові, Чернівцях, купалась в Одесі у Чорному морі, ходили там до знаменитого оперного театру на виставу «Іоланта». Скрізь було що подивитись. Та особливо вразив світломузичний фонтан «Рошен» у Вінниці на річці Південний Буг. Коли під гарну музику починали витанцюву-

вати струмені води, хотілось теж піти у танок. Спочатку музика була повільною. Струмені були ніби ледачими, невисокими, світло теж мінялось плавно. З'являлись розквітлі троянди, лілії, виникала навіть веселка. А потім жвава музика заставляла освітлені різнокольорові струмені підскакувати дуже високо догори та спадати вниз букетами квітів. З туману виглядали то фігури танцюристів, то сценки із життя людей. Увечері перед закінченням дійства над фонтаном пролітали чисельні червоні великі кульки-ліхтарики, в середині яких горіли факели. Ліхтарики розгорались. Шоковані глядачі вигукували від захоплення.

Після кожної поїздки щаслива Антоніна детально про все розповідала матері та показувала фото, якщо хтось із хлопців їх робив.

- Сама не можу поїхати подивитись, - цілувала мати Антоніну. – та все ніби бачу твоїми очима. Ось трохи зберемо грошей і купимо тобі ноутбук. Сусід Юрко підвів собі Інтернет. Сказав, що через стінку протягне нам кабель і будемо користуватись безкоштовно. Ти б придивилась до цього Юрка. Він всього на три роки старший від тебе, давно працює експедитором, більшу частину зарплатні віддає батькам, купив телевізор «Плазму», ноутбук, музичний центр. Такий ввічливий. За десять метрів вітається. Якось несла важку сумку з продуктами, так забрав і підніс до самих дверей. Каже: «У вас немає чоловіків, то звертайтеся, коли щось потрібно прибити, полагодити кран, чи переставити меблі». Меблі у нас і так давно гарно розставлені. А ось поличка на кухні перекосилась. Запрошу його.

- Мамо, ти мені його сватаєш? – засміялась Антоніна.

- Сватати не сватаю, а придивитись потрібно, - погладила легенько мати дочку по голівці. - Ти у мене уже на виданні. У твоєму віці я уже думала, що пора одружуватись.

- Мамо, у Юрка великі і широко розставлені вуха. Я уже придивилась. Не подобається він мені. Ми з дитинства знаємо одне одного, усміхаємось при зустрічах. Але ж без кохання я не одружусь.

*Кохання, кохання
З вечора до рання.
Як сонечко зійде,
Як сонечко зійде
Кохання відійде...*

Зі смутком проспівала мати пісню.

- Кохання, доню, то ніби пелена на очах. Думаєш, що на все життя. Та у важких буднях, незгодах воно швидко проходить. Залишається повага до чоловіка, якщо він роботящий, не випиває лишнього, допомагає дружині, чемний у поведінці та не заглядається на інших жінок. А твій батько на Восьме березні в компанії познайомився з майстринею з нашого цеху Томою, залишив нас та пішов до неї. Ця Тома зразу ж розрахувалась з фабрики. Соромно було кожного дня дивитись мені у вічі. Вони тоді кудись виїхали з міста. Я навіть на аліменти не подавала. Прислав два, чи три рази по декілька сотень «на дитину» і забув нас з тобою.

- Все одно без кохання не одружусь, - рішуче Антоніна. - Наша класна керівниця каже, що кохає свого чоловіка до цього часу. А їй уже п'ятдесят два роки.

- Я ж не проти, доню. Це велике щастя, коли так у житті буває.

- От я і хочу такого щастя. Ти мене породила для цього, мамо, - пригорнулась дочка до матінки.

Через декілька тижнів Антоніна захоплено розповідала про Дмитра, що грав головну роль у спектаклі їх драматичного гуртка.

- Мамо, він справжній артист! Трохи вищий від мене, русявий. Вчиться у паралельній групі. Має гарну пам'ять. Після другої репетиції текст із зошита уже не читає. На сцені поводитьсь зовсім вільно. Ніби у залі нікого немає. І голос мелодійний, вимова чітка.

- Ти що, закохалась? - суворо подивилась мати. – Ще рік учитись. Дивись мені, дівко, не втрачай голови.

- Чому зразу закохалась? Він усім дівчатам подобається. Веселий красунчик. При зустрічі завжди привітно пожартує.

- Тобі здавати зимню сесію. Чотири екзамени. А ти останнім часом за книжки не сідаєш. Тоню, кохання у навчанні поганий порадник. Наша робітниця Настя із-за цього не закінчила технікум. Тепер дуже шкодує, що закохалась до безтями, поїхала з хлопцем до Буковелю, не складала екзамени і була відрахована. Хлопець через два місяці її залишив.

- Мамо, я тобі обіцяю бути розумною. Та кохання не вибирає, кажуть наші дівчата. Он Катерина у Тараса Шевченка покохала москаля. Хіба думала, що так трагічно все закінчиться?

- Потрібно, доню, мати голову на плечах! А то хлопець швидко одержить, чого добивається, а потім старається не потрапляти дівчині на очі, під різними приводами уникає її.

Через тиждень дівчина весело порхала по кімнатах, мов метелик. Повертаючись з навчання, зразу з кидалась цілувати матір, старалась у квартирі все робити сама. Двічі-тричі на день протирала меблі, підмітала. А вечорами зачинялась у спальні та вмикала тиху музику. Раніше любила дивитись по телевізору разом з матір'ю серіали. Тепер же про щось мріяла сама.

Мати зрозуміла: закохалась дівка. Звичайно, закохуються і значно молодші. Але ж на носі зимня сесія, остання перед державним екзаменом. Потрібно було терміново щось робити. І мати затіяла косметичний ремонт квартири. Лише працею можна відірвати дочку від думок про красунчика Діму.

- Мамо, може весною перед Паскою побілимо кімнати та пофарбуємо вікна, двері, підлогу? Зараз холодно, вікна не відчинити.

- Ні, доню, тоді потрібно буде поратись на городі. Сестра з села попросить їй допомогти. Буде не до ремонту. А квартира запущена. У мене все не доходили руки, та й ти була мала. Тепер разом ми швидко все зробимо. Мені якраз премію видали. До весни кошти можуть розійтись.

Коли взялись білити стелю та стіни, виявилось, що місцями відслоїлась штукатурка. Потім на віконних рамах та дверях прийшлося довго відшкрябувати стару фарбу, ґрунтувати та шпаклювати. Підлогу двічі фарбували. Так що ремонт затягнувся. А потім ще й зимня сесія. Коли після канікул Антоніна прийшла на репетицію гуртка, подруга Таміла на вухо прошепотіла:

- Ти чула про нашого красунчика Дмитра?

- А що сталося?

- З лаборанткою переспав. Вона завагітніла. Та наш артист не визнавав, що саме від нього. Лаборантка пішла до директора і про все розповіла. Той викликав Дмитра та сказав, що зроблять генетичну експертизу. Лише після цього наш красунчик у РАГСі розписався з лаборанткою. Злякався, що виключать з коледжу.

- Щось на репетиції його не видно, - оглянула залу Антоніна.

- Сказав, що не прийде. Сидно йому! Умовляв лаборантку переспати, то не було сидно. Мене теж один козел умовляє.

«Це ж могло статись зі мною! – закрутилось у голові дівчини. - Мені здавалось: я дійсно закохалась. Дмитро навіть проводжав один раз додому, сказав, що я йому дуже подобаюсь, пробував поцілувати та я відхилилась. Поряд з таким славним хлопцем можна забути про все. Він же міг піти з коледжу і лаборантка залишилась би з дитиною сама. У неї, здається, мати померла, батько одружився на іншій та пішов жити до тої жінки. Дуже важко було б самій підняти дитину. Добре, що мати затіяла ремонт квартири. У мене й не було часу глянути вгору. Та розповідати матері про Дмитра не стану. У мене після розповіді Таміли навіть пропало бажання поглянути у його бік. Дійсно, ніби пелену з очей зняли. Не кохання то було. Просто мені хотілось, як і більшості дівчат, щоб поряд був хлопець, призначав романтичні побачення, запрошував на дискотеки, дарував квіти. Кохання, як пишуть у романах, - це коли життя без хлопця втрачає сенс. Як у Ромео і Джульєтти».

Антоніна пригадала вірш Омара Хайяма, що розповіла вчителька.

*Чтоб мудро жизнь прожить, знать надобно немало.
Два главных правила запомни для начала.
Ты лучше голодай, чем что попала есть,
И лучше будь один, чем вместе с кем попало.*

Після коледжу дівчина працювала у кондитерському магазині продавцем. На дискотеки ходила з Тамілою, яка відчепилась від свого хлопця та була «у вільному пошуку». Антоніна не могла забути випадок з Дмитром і «виглядала свого принца». З ким попало бути не хотіла.

А тут розгорівся Євромайдан! Страшно було кожного вечора дивилась по телевізору, що відбувалось у Києві та інших містах. Дівчина усім еством підтримувала героїв Майдану, заспокоюючи матір, яка зовсім не розуміла цих страшних подій.

- Чого людям не хватає? Кажуть: безробіття, а на фабрику не можуть набрати робітниць. Завод пакувальних виробів по місцевому радіо запрошує штампувальників, складальників, працівників на автоклавах, вантажників. Будівельників не вистачає. Звичайно, це не за комп'ютером сидіти. Але ж я сама після школи пішла у підсобни-

ці. Твій батько починав з прибиральника стружки на механічному заводі. Потім вивчився на фрезерувальника. Не всім же працювати лише з паперами. Хтось повинен пекти хліб, робити ковбасу, виплавляти сталь, виточувати на токарних верстатах деталі, ремонтувати автомобілі. Більшість видатних людей починали мало не з різноробочих. Нашої начальниці цеху чоловік не поступив до політехнічного інституту, пішов учнем електрозварника. Чотири роки приходив додому з чорними долонями. Їх на заводі не можна було відмити від іржі та мастила. А згодом вивчився, захистив кандидатську дисертацію. Зараз завідувач кафедри, професор. Он у сусідів син закінчив юридичний факультет. На посаду юриста зразу ж не візьмуть. Потрібен досвід. Він влаштувався водієм автомобіля. Через два роки, коли до нього придивились, перевели помічником юриста. Фірма розширилась і він став молодшим юристом.

- Молодь, мамо, хоче кращого життя. Щоб була нормальна робота, достойна офіційна заробітна платня, щоб працювати на себе, а не на жадібного хазяїна, який постійно обманює. Так живуть давно у Європі і наші люди, які все більше їздять за кордон, це побачили. А ми працюємо за мінімальну зарплатню. Я уже в кондитерському два роки та полетіти відпочити на тиждень до Туреччини, чи Єгипту не маю коштів.

- Нащо тобі, доню, та Туреччина? – не розуміла мати. - Он до Затоки під Одесою, чи Коблево поїдь та покупайся у Чорному морі. Хочеш, на Азовське море. Відпочинеш нормально і потратишся вдвічі менше. Влітку там є все, чого душа бажає.

- Я ж була на Чорному морі. В Одесі влітку вода забруднена, більшість пляжів офіційно закривають. Та вони все одно заповнені відпочиваючими. Люди наражаються на велику можливість захворіти. А в турецькій Анталії, розповідають, вода чиста-чиста, коралові рифи, що ростуть лише у такій воді, навіть акули є.

- Ти хочеш, щоб акула вкусила? - жахнулась мати.

- Якщо їх не чіпати, - розсміялась дочка, - вони не кусають. Я читала в Інтернеті: акули дуже рідко нападають на людей. Ними просто лякають.

- Ні, до акул я тебе не пущу і до турків теж! Щось станеться, хто догляне мене у старості?

- Можна до Болгарії поїхати. Там відомі курорти Золоті піски,

Варна, Бургас. Це ж уже на нашому Чорному морі. Та сервіс такий, що багато німців та французів там відпочивають, купують будинки, апартаменти. На Сонячному березі неподалік Бургасу навіть Філіп Кіркорів побудував палац.

- Он якось по телевізору показували, що у Бургасі напали на ізраїльтян. Одного убили. Хіба тобі погано на нашій річці? Не хочеш на центральному пляжі, можна маршруткою поїхати далі за місто. Там ліс майже до самої води. Назбираєш грибів. Кажуть, того літа траплявся навіть білий гриб, є підберезники, масляки, лисички. Якщо якихось не знаєш, не будеш брати.

- Мамо, про які гриби ти говориш? Зараз зима. Он що робиться у Києві! Невідомо, як буде далі. Позавчора у нас на Театральній площі був мітинг. Прямо з мітингу пішли штурмувати будинок СБУ. Обійшлося без жертв. Та народ налаштований дуже рішуче.

- Доню, я тебе благаю, не йди часом на такі мітинги. Адже можуть почати стріляти. З роботи зразу їдь додому.

- Добре, мамо, - обняла неньку Антоніна. - Я й так всі вечори вдома. Залишусь старою дівочою. А ти хочеш внуків. Де тобі візьму?

- Встигнеш, красуне моя, ти ж зовсім молода.

Коли сепаратисти почали війну на Донбасі, дівчина після роботи пішла до міського Центру волонтерів.

Буяла весна. Сонце уже високо піднялось і добре прогрівало землю. Прилетіли ластівки. Вони метушливими зграями кружляли вгорі. Зацвіли конвалії. Їх маленькими букетиками продавали майже на кожній вулиці міста. Дівчина купила, понюхала. Надзвичайно приємний запах пронизав усе тіло. Поряд пройшли хлопець з дівчиною, яка тримала хлопця під руку. Вони про щось весело розмовляли. Хотілось, як було з дівчиною кожної весни, співати і радіти життю. Та на думці - зовсім інше.

«Що потрібно тим донецьким сепаратистам? Чому вони зі зброєю в руках ідуть проти влади? Адже на Майдані у наших хлопців зброї не було. У відповідь на розстріл Небесної Сотні не пролунало жодного пострілу. Хлопці вимагали, щоб уряд підписав давно обговорену в деталях та узгоджену Асоціацію з Євросоюзом. Молодь знала – це їх майбутнє. Як світло в кінці тунелю, з якого суспільство ніяк не могло вибратись. Народ розумів: лише з Європою ми прийдемо до кращого життя. Спочатку буде важко. Так, було не легко

людям у Польщі, Чехії, Словаччині, країнах Прибалтики. А у Таможньому союзі з Росією, куди нас насильно хотіли залучити, Україну взагалі пригноблять. Та людей брутально обманули. В останній момент уряд оголосив, що Асоціацію не підпишуть. Тому народ вийшов на Майдан. На Донбасі не можуть цього не розуміти. По телебаченню сказали: сепаратистів більше десяти років підбурювала Росія. Адже на Донбасі багато підприємств, власники яких росіяни. Надзвичайно негативним чинником є те, що багато вугільних шахт закрили. Шахтарі, що завжди мали гарну зарплатню, залишилися без роботи. А сепаратистам партія регіонів та Росія непогано платять за участь у війні проти київських «бандерівців». У багаторічній боротьбі за владу, за ласі куски з бюджетних коштів політичні партії згадували про народ лише під час виборів. Потім практично забували. Уряди і міністри мінялись та життя людей лише погіршувалось. Немає умов для розвитку бізнесу. От у нашому кондитерському магазині колись було три продавці. Тепер залишилось два. Попит на кондитерські вироби значно зменшився. Хазяїн рік тому планував відкрити ще один магазин. Тепер побоюється, що прийдеться згортати бізнес. Я можу залишитись без роботи».

У Центрі волонтерів дівчині зраділи. Роботи там було багато. Потрібно було збирати і готувати для відправлення добровольцям, що воювали на Сході, продукти харчування, одяг, взуття. Катастрофічно там не хватало будівельних матеріалів для будівництва укріплень, бронежилетів, касок, медикаментів. Керівник центру Микола Петрович запропонував Антоніні включитись до групи, яка плела маскувальні сітки. Матеріали для цього теж збирали у населення, звертались і до підприємств.

- Без маскувальних сіток наші війська, блокпости, техніка, танки, артилерія мов на долоні. Адже ворог застосовує дрони. Це щось схоже на повітряних зміїв, але з маленьким двигуном та передаючою телекамерою. Пролетів дрон і зафіксував розташування наших позицій. Потім по відомих цілях починає працювати ворожа артилерія. Тому маскувальних сіток потрібно дуже багато.

- А у нас дрони є? – насмілилась запитати Антоніна.

- Дуже мало, - коротко відповів Микола Петрович, який знав, що деякі навчальні заклади разом з підприємствами уже працюють над розробкою і виробництвом українських дронів. Та говорити про

це дівчині, яка тільки що прийшла до них, вважав зайвим.

Так Антоніна стала щовечора приходити до Центру. Напевне, дівчина успадкувала майстерність матері-швачки. Через декілька тижнів вона плела сітки майже вдвічі швидше за інших дівчат, які тяглись за нею. А ще через місяців два Микола Петрович запропонував їй стати керівником цієї групи, у якій працювало одинадцять старанних дівчат.

- Сітки ви плетете так швидко, - сказав він, - що я не встигаю забезпечити матеріалом. Не знаю, де й діставати.

- Можна, я піду на швейну фабрику, - запропонувала Антоніна. - Ми колись з коледжу там влаштували концерт до Восьмого березня і директор особисто мені дякував та вручив подарунок.

- Вони уже давали матеріал. Більше, сказали, не в змозі. Та коли з директором особисто знайома, то може піде тобі назустріч.

Наступного дня невгамовна й настирна Антоніна уже розмовляла з директором фабрики.

- Максиме Йосиповичу, - прямо з порога дівчина, - ви мене пам'ятаєте?

- Хіба забудеш таку красуню! – відірвався від паперів директор. - Твоя ж мати у нас працює. Одна з кращих швачок. Ти теж хочеш до нас на роботу?

- Я б з радістю, та зараз потрібна у Центрі волонтерів. Закінчиться війна на Сході і попрошусь до вас. Нам дуже потрібен матеріал для маскувальних сіток. Допоможіть, будь ласка.

- Я ж давав туди.

- Так сіток потрібно дуже багато. Ми й у населення постійно збираємо, по швейним ательє та майстерням випрошуємо.

- Ти кажеш, що сіток потрібно дуже багато?

- Сто штук щомісячно відправляє на Схід лише наш Центр.

- Знаєш що, пришли до нас керівника Центру. На фабриці є старі автомати для плетіння саме маскувальних сіток. Ми запропонуємо свої послуги.

Микола Петрович повернувся зі швейної фабрики надзвичайно задоволений та викликав до кабінету дівчину.

- Тоню, тобі ціни немає! Як ти вговорила директора взятись за плетіння сіток? За місяць-два фабрика забезпечить сітками всіх наших військових. Питання уже погоджене з Києвом. Я тобі дуже вдя-

чний і пропоную перейти працювати до нашого Центру на постійній основі. Розрахуйся зі свого кондитерського магазину. Зарплатню від спонсорів назначимо навіть більшу. Будеш допомагати готувати вантажі для відправлення на Схід. Робота не проста. Можливо, прийдеться іноді супроводжувати вантажі до зони бойових дій.

Щоб не лякати матір, дівчина лише повідомила, що розрахувалась з магазину і працюватиме у Центрі волонтерів.

Через деякий час, коли захворів чоловік, що супроводжував вантажі, Антоніну направили з автівкою до зони АТО. Матері сказала, що їде у відрядження на два дні. Був початок серпня. Ночі ще стояли теплі. Та водій наголосив, щоб дівчина взяла з собою куртку та на голову беретку.

- Прогнозують дощову погоду. Ти часом посвідчення водія не маєш? - запитав веселий чубатий Віктор. – У дорозі все може бути.

- Колись у коледжі закінчила курси, посвідчення є. Та з того часу жодного разу керувати автівкою не приходилось. Забула все.

- Візьми на всякий випадок. Потрібно буде – згадаєш.

Завантажились в кінці дня і виїхали вдосвіта, щоб до вечора прибути на Донбас. Антоніна підмостила під голову надувну подушечку і майже зразу заснула у кабіні. Яскраве сонце раптово виринуло з-за лісу і розбудило дівчину.

- Виспалась? - весело запитав Віктор. - На наших дорогах не дуже поспиш. Та прокинулась вчасно. Ти колись бачила, як сходить сонце? Дуже корисно для зору саме зараз поспостерігати за ним одну-дві хвилини. Поки воно впливає із-за горизонту. Дивись не прямо на сонце, а на промені, що від нього розходяться. Воно ніби усміхається і вітає все живе. Відомо, що саме дякуючи життєдайному теплу і світлу Сонця існує наша планета Земля. Вона розташована від нього на відстані, найбільш комфортній для життя. Про це більшість людей навіть не знає і не задумується. Відомий проповідник християнства американський місіонер Джорж Вандеман у книзі «Повстала планета» писав: у нашій Галактиці «Чумацький шлях» близько чотиреста мільярдів зірок. Навколо кожної зірки існують свої планети. Тому життя, подібне зимному, може утворитись і в інших зіркових системах. Бачиш, це уже декілька десятиліть допускала навіть релігія. І дійсно, років двадцять тому два американські наукові центри та три російські академічні інститути закінчи-

ли спільні дослідженні і доказали: життя не зародилось самостійно на Землі, а занесене з Космосу. У міжгалактичному просторі вільно переміщуються великі поля «сплячої» органічної речовини у вигляді найпростіших організмів. Кометами, астероїдами, метеоритами та космічним пилом ця речовина час від часу заноситься на Землю та багато інших планет. При сприятливих умовах найпростіші організми «оживають» і розвиваються. Це відкриття, визнане науковцями світу, є одним з найважливіших у Двадцятому столітті.

- І з цієї органічної речовини поступово розвинулась людина? - кепкувала над водієм дівчина, поглядаючи на миле сонечко.

- Англійський учений Захарія Сітчин у книгах «Дванадцята планета», «Космічний код» та декількох інших впевнено доказує: розумні істоти «аннунаки» прилетіли на Землю з дванадцятої планети нашої Сонячної системи. Вона має назву Нібіру.

- Так в Сонячній системі лише дев'ять планет. А ти кажеш про дванадцятку? – розкрила рота вражена Антоніна.

- Американці відкрили десятку планету і назвали Седна. Її у телескоп не видно. Та вона дуже впливала на траєкторію космічних апаратів, що запускались за межі Сонячної системи і розрахунки та астрономічні закони показали: Седна існує. Тому не виключено, що є й дванадцята планета. Про це пишеться на глиняних табличках стародавніх шумерів, що проживали у Межиріччі Месопотамії.

- Яких глиняних табличках? – не зрозуміла дівчина.

Та Віктор не встиг відповісти. Машину зупинив патруль ДАІ. Сержант і старший прапорщик були у міліцейській формі з автоматами. Сержант залишився стояти подалі. Прапорщик повільно підійшов до машини.

- Що везете? - запитав міліціонер, - Прошу документи і накладні на вантаж.

- Ми волонтери з Тернополя, - простяг посвідчення, папери водій. – Веземо харчові продукти та одяг до зони АТО.

- Відчиніть задні двері, - переглянувши папери, наказав прапор.

Віктор вийшов з машини й пішов до задніх дверей. Антоніна не встигала нічого зрозуміти, як до кабіни заскочив сержант і направив на неї пістолет.

- Мовчи, золотце, а то застрелю, - просичав кривим ротом рудий мент, миттєво завів вантажівку і швидко поїхав вперед.

Перелякана Антоніна відсахнулась, з жахом заплющила очі, зразу ж відчула, як від страху стали мокрими плавки. Лише через хвилину зрозуміла, що машину викрали бандити. Побачила в боковому дзеркало: Віктор замахав руками і побіг за машиною. Та сержант лише додав швидкості.

«Що робити? - у дівчини все застигло в середині. - Мент так і тримає в руці пістолет. Дійсно може застрелити! Бандити на все здатні. Ми ж майже два тижні збирали продукти, одягу, взуття. А ці нелюди, знаючи, для кого все призначено, заберуть собі? Що скаже Микола Петрович, коли я повернусь додому? Та чи повернусь взагалі? Бандити часто свідків не лишають живими. Але просто сидіти та нічого не діяти не зможу. Волонтери їздять у села, які обстрілюють проросійські терористи, попадають під обстріли їх розвідувальних груп, артилерії, танків. Я ж була у драматичному гуртку і здатна зіграти певну роль. Вдати, що мені цей рудий подобається? На це піде багато часу. Та мовчати не потрібно. Він повинен побачити, що я його не боюсь. Можна закричати, що горить позаду тент, чи колесо».

- Відчувала: щось трапиться в дорозі, - почала дівчина. - Але таких хоробрих красунчиків не гадала зустріти. Куди поїдемо?

- Тут недалеко, кілометрів двадцять. У тебе мобільний є? Не роби дурниць. Давай сюди. А то задумаєш телефонувати.

Антоніна ще у кишені увімкнула мобільний і простягла менту.

- Він у мене якийсь несправний. Швидко розряджається і починає час від часу пищати.

- Купиш новий, - криво посміхнувся, показавши прокурені жовті зуби, рудий і поклав мобільний на сидіння. - А може й взагалі він тобі не буде потрібний.

- А я думала тобі згодом подзвонити. Давай свій номер.

- Якщо домовимось, то подзвониш. Від такої красуні одержати поцілунок та й щось більше не відмовлюсь.

«Зараз, козел, побачиш, що ти одержиш! Шкода, що я балончик з отруйним газом забула взяти. Він завжди лежав у сумочці, а це щось там шукала, виклала і назад не поклала. Ніколи ним не користувалась. Та дівчата сказали: діє на таких козлів надійно».

Дівчина нахилилась до бокового дзеркала і закричала:

- Горить заднє праве колесо! Хіба ти дим не бачиш?

- Диму не видно! Може курява? – підстрибнув мент.
- Так вітер відносить дим у правий бік. Зупинись!

Мент вистрибнув, не вимкнувши двигуна, побіг за машину. Антоніна миттю пересіла за кермо, увімкнула передачу і натиснула на акселератор. Машина рвонула вперед. Дівчина увімкнула вищу передачу, двома руками міцно стисла кермо та додала швидкості. Позаду прогриміло декілька пострілів, потім черга з автомата. По кузову зацокотіли кулі. Антоніна пригнулась до самого керма, яке чомусь важко було тримати. Воно ніби виривалось з рук на нерівній дорозі. Машину кидало з боку в бік. «Щоб лише не заїхати в кювет! - стукало у скронях. - Можна перекинутись». Та поступово дівчина трохи заспокоїлась, стала впевненіше дивитись на дорогу.

«Я обдурила цього рудого ідіота! – радісно завирувало у голові. - Їхати далі, чи повернутись за Віктором? Ні, вони його уже не відпустять живим. Дуже шкода! Гарний молодий хлопець. Та дороги я зовсім не знаю. Віктор сказав, що нас зустрінуть кілометрів за тридцять від Донецька. А почалась лише Дніпропетровська область. Потрібно зупинитись на посту ДАІ і все розповісти».

Антоніна обома руками міцно тримала кермо. Так проїхала з годину. Машина стала слухатись і їхати значно рівніше. Та дівчина зрозуміла, що потрібно відпочити. В очах миготіла розмітка дороги, руки налились свинцем, майже не слухались. Волосся на голові було мокре від поту. Вона зупинилась на узбіччі біля одинокого дерева, вийшла з кабіни і сіла під деревом. Це був високий розлогий дуб, в тіні якого було не так спекотно. Сонце стояло високо. Лише тепер Антоніна відчула, що пересохло у горлі, Дуже хотілось пити. Дівчина витягла з кабіни флягу з водою, жадібно напилась, зняла плавки і помилась. У неї тремтіли руки і ноги. Та втома поступово пройшла. Потрібно було швидше їхати далі.

На посту ДАІ лейтенант уважно вислухав, розпитав, записав прикмети бандитів, подивився вантаж, зателефонував до Центру волонтерів Тернополя.

- То у тебе посвідчення водія є? – до Антоніни.
- Є. Але я давно не їздила. За кермом почуваюсь непевно.
- Я провезу тебе на кордон Донецької області. Там передам нашим хлопцям. Не хвилюйся, красуне, вантаж доставимо. А по дорозі повчу їздити. Сідай за кермо.

З лейтенантом було їхати значно спокійніше. Вони майже не розмовляли. Лейтенант лише давав короткі вказівки. Через три години дівчина уже передавала вантаж представнику добровольчого батальйону. Той здивувався:

- Ти за кермом? Мав бути Віктор.
- Нас зупинили бандити. Я ледве вирвалась з їх рук. А що сталося з Віктором – не знаю.
- Іде війна. На дорогах багато сволоти. У тебе револьвер є?
- Звідки? Може у Віктора й був. Та чи зміг він ним скористатись.
- Ось тобі мій наган, - простяг хлопець. - Зі зброєю буде впевненіше повертатись. Зараз напишу записку, що вантаж прийняв і зателефоную вашим до Тернополя. По дорозі зупинятимуть – не ставай.

Стомлена Антоніна повернулася додому другого дня. Матері про бандитів нічого не розповіла. Лише відсипалась майже добу та балончик з отруйним газом поклала до сумочки. А Микола Петрович з того дня став все частіше поглядати на Антоніну.

- Як ти змогла справитись з бандитом? Він що, був щупленький?
- Нормальний рудий бовдур з перекошеним ротом. Напевне, раніше добре одержав від когось по пиці. Де ви бачили рудих ментів щупленькими?
- Не приставав? Не лапав руками?
- Намагався, та не встиг. Ми разом й проїхали всього кілометрів десять. Потім я закричала, що загорілось заднє колесо. А коли він вискочив з кабіни, я швидко поїхала вперед.
- Ти ж ніколи не казала, що умієш їздити на машині.
- Я після давніх курсів й за кермо не сідала. Та коли потрібно було рятувати своє життя, зразу все згадала.
- Тоню, я тебе більше до АТО не пущу. Ці поїздки не для дівчат. Ти хоч і статна і, бачу, можеш за себе постояти, та шкода твоєї вроди. Ті паскудники могли познущатись. Ти ж знаєш: про Віктора нічого не чути. Пропала людина.
- Шкода його! Веселий був хлопець. По дорозі розповідав про галактики, про глиняні таблички. А до кінця не встиг розповісти.
- Які глиняні таблички? – розвів руками Микола Петрович.
- Я сама й не зрозуміла. Потрібно подивитись в Інтернеті.
- Може разом подивимось? - натякнув чоловік на можливу близькість хоч зараз.

- Хіба ви не поспішаєте увечері до свого синочка? – запитала глузливо Антоніна.

- Та можна колись і затриматись.

- Ні, я завжди поспішаю до матері. Вона мене виглядає, - з натиском відповіла дівчина, повернулась і пішла до стелажів готувати вантажі до відправки в зону АТО.

Того дня Микола Петрович привів до гурту, що плели сітки, нову дівчину. Струнка чорнявка була одягнена у джинсові куртку і штани. Через плече висіла вишукана жіноча сумочка.

- Це Стелла, - відрекомендував. - Прилетіла з чоловіком у весільну подорож, а у нас війна. Вирішила стати волонтером.

- Звідки прилетіла? - привітно звернулась до незнайомки Антоніна. - У наш час не до весільних подорожей.

Стелла лише розвела руками. Вона не розуміла, про що питають.

- Це американка, - пояснив Микола Петрович. - Вони прилетіли з Маямі. Українською мовою дівчина майже не розмовляє. Та освоїться. Все буде добре.

- Все добре! - з сильним акцентом промовила й усміхнулась Стелла. – Все добре, - повторила ще раз.

- Антоніно, візьми над американкою шефство, - попросив Микола Петрович, - покажи, як в'язати сітки. Та вчи української. Її чоловік сказав, що вона дівчина дуже здібна і повинна швидко вивчити. Допоможи їй, будь ласка.

Антоніна взяла Стеллу за руку і посадила біля себе.

- Будемо в'язати маскувальну сітку, добре? - показала майже наполовину готову сітку. – Сітка. Зрозуміла?

- Сітка. Все добре, - промовила, мов папуга, американка.

Антоніна дуже повільно зробила з десяток вузлів і простягла дівчині, сама взялась за інший край сітки.

- Далі в'яжи сама.

Стелла зрозуміла, що потрібно робити, кивнула головою й почала повільно в'язати. Антоніна погладила її по плечі.

- У тебе добре виходить.

- Добре, - повторила американка, подивилась, як плетуть інші дівчата та зручніше вместились на стільці. До кінця дня вона зв'язала з пів метра сітки. Антоніна її похвалила. Наступного дня Стелла прийшла з самого ранку і стала працювати майже нарівні з дів-

чатами. Антоніні кортіло розпитати її про чоловіка. Вона знала декілька англійських слів.

- Де твій чоловік? - запитала невміло англійською.

Стелла зрозуміла, заглянула до англо-українського розмовника, якого дістала із сумочки, і дуже повільно відповіла:

- АТО. Донбас.

- Це ж потрібно було залишити американку, що не розуміє нашої мови, напризволяще одну! - дуже обурилась і повернулась до інших дівчат Антоніна. - Відправ дівчину в Америку до батьків, а сам воюй. Тоді все було б добре.

- Все добре! - повторила за Антоніною американка, не зрозумівши її обурення.

- Та де воно добре, - підвищила голос Антоніна, - коли до тебе з наших реалій ще нічого не дійшло? Он бандюки міліціонери зупинили нашу волонтерську машину. Водія Віктора, напевне, вбили, а мені дуже повезло, що ледве повернулась живою. З початком війни всяка погань, яка раніше ховалась, стала піднімати голову. Микола Петрович сказав, що активно працює п'ята колона росіян, які замаскувались в адміністраціях різних рівнів, міністерствах і шкодять, де тільки можуть. На постачання армії продуктів харчування, одягу, бронежилетів, касок держава виділяє великі кошти і значна частина цих коштів по дорозі десь зникає. Хлопці голодують. Бронежилетів катастрофічно не вистачає. Уже заарештували в Міністерстві оборони декількох полковників, одного генерала, які працювали на Росію. Двох шпигунів затримали в Головному управлінні розвідки Генерального штабу. То де воно добре?

- Все добре, - тихо повторила Стелла, змахнула рукою сльозу й нахилилась над сіткою.

Антоніна похнюпилась та лише махнула рукою. А дівчата затягнули повільну журливу пісню.

Ой гиля, гиля, гиля
Гусоньки мої на став.
Добрий вечір, дівчино,
Бо я ще й не спав.

«Справжні хлопці захищають нас там, на Донбасі, - подумала

Антоніна. - І ми тут повинні зробити максимально все можливе, щоб їм допомогти. Щоб вони були ситі та забезпечені всім необхідним. Завтра піду до свого кондитерського магазину і попрошу власника виділити десяток кілограмів смаколиків для воїнів АТО. Не хоче йти воювати добровольцем, хай хоч матеріально допомагає. Прибутків йому вистачить, не збідніє».

І ось тепер після виснажливих місячних снайперських курсів їх зі Стеллою зарахували контрактниками Збройних сил, приписали до військової частини та направили в зону АТО. Антоніні, що не мала вищої освіти, присвоїли звання молодшого сержанта. Стеллі - старшого. З метою максимального маскування їх військові квитки залишилися у штабі. При собі мали цивільні паспорти та на срібному ланцюжку особисті жетони на шиї. «Замість кулонів», - пожартував на прощання начальник курсів. Особисті речі - в маленьких рюкзаках. Снайперські гвинтівки одержать в зоні АТО. Там їх і пристріляють. Квитки вони купили заздалегідь. Тому на перон прийшли за п'ять хвилин до прибуття поїзда. Антоніна остерігалась зустріти когось із знайомих. Стелла не хотіла шокувати батьків Максима і сказала, що їде з подругою у відрядження з волонтерських справ та повернеться не швидко.

- Ви не хвилюйтесь! - заспокоювала. - Може там зустріну милого Максима. Сказав недавно, що поки на полігоні.

- Дай Бог, доню! - пригорнула її мати. - Дуже за нього хвилююсь. Він поїхав від «Правого сектора». Ці хлопці, казала одна жіночка, воюють на передовій. Їх більше всього гине. Ти тепліше одягайся. Ось візьми під низ мої теплі рейтузи. Вони нові. Уже похолодало, починаються дощі й справа йде до глибокої осені. Хоч би там Макс не мерз. Ви звикли у Маямі до постійної теплої погоди, а тут незабаром приморозки почнуться. Ми зелені помідори уже зірвали. Минулої осені спізнались і відер шість помідор викинули. Бережи тебе Бог, доню,- перехрестила невістку. - Не дуже довіряй незнайомим людям. У волонтерів ніби не стріляють, та все може бути.

В батальйоні, куди дівчата прибули перед обідом, їх зі штабу сразу ж направили до розвідувальної роти. Командир «Ступак», жвавий, середнього зросту чорнявий чоловік років тридцяти п'яти зустрів їх дуже привітно. Коли побачив дівчат, від здивування підняв густі чорні брови. Напевне, чекав снайперів чоловіків. Та швид-

ко опанував себе.

- Дівчата, у нас снайперів немає. Ви – перші. В казармі, розташованій у місцевій школі, є невелика кімната з окремим входом. Поселитесь там. Зараз пообідаєте, потім у старшини одержите постіль та снайперські гвинтівки. Дві години відпочинете і до тиру пристрілювати зброю. Часу у вас обмаль. Прокляті сепари, підігріті російською горілкою, не дають спокою. За день-два ви повинні бути готовими. Антоніна, - заглянув до записничка, - ваш позивний буде «Ангел», у Стелли - «Красень». Звертатись, особливо по мобільному, до всіх за позивними. Рідним і знайомим про позивні жодного слова. Мобільними під час виконання бойового завдання користуватись у крайньому випадку, говорити дуже коротко. Є питання?

- Тир освітлюється? - Антоніна. - Можна там стріляти увечері?

- До жалю, не освітлюється. Його й тиром можливо назвати лише умовно. Просто за мішенями насипали високий вал землі, щоб кулі не летіли далі. Тому стрілятимете до початку сутінок.

- Нам нагани видадуть? – запитала Стелла.

- Для чого? – не зрозумів ротний.

- На випадок самооборони, чи ближнього бою, коли гвинтівкою користуватись буде дуже незручно.

- Зброєю у нас забезпечення погане. Та нагани знайдемо. Теплий одяг, біноклі і маскувальні халати візьмете у старшини.

Через день, вони вийшли на перше завдання. Потрібно було знешкодити спостережний пункт противника. Він знаходився у надбудові лебідки на териконі шахти навпроти позицій, які займав батальйон. З висоти терикону добре проглядався весь простір навколо. Лише зліва від позицій, за доволі широкою смугою лісових насаджень була «мертва зона», у якій сепари нічого побачити не могли. А оборону потрібно було тримати на протязі біля трьох кілометрів. Бійці сиділи в окопах. Та коли на позиції виїжджала бойова машина піхоти БМП, чи займали місце декілька гармат, по них починала вести прицільний вогонь ворожа артилерія.

- Наші розвідники пробратись на терикон не можуть, - показував дівчатам на карті «Ступак». - Там в обидва боки тягнуться дві лінії окопів ворога. Якщо ви знешкодите трьох-чотирьох спостерігачів, бойовики на спостережний пункт нікого посилати не стануть. Перед нашими окопами чисте поле. Та ви уже бачили: є декілька

невеликих кущів глоду і висока суха трава. Вночі в кущах займете зручні позиції. З самого ранку до годин десяти лише спостерігайте. Якщо виглядатиме сонце, біноклями користуватись потрібно буде дуже обережно, адже терикон розташований на схід від нас. Від біноклів будуть відблиски і ворог швидко вас вирахує. Побачите, що до надбудови лебідки йдуть сепари, починайте їх відстрілювати. Глушники на гвинтівках добре маскують постріли?

- Ні вогню, ні диму зовсім не видно, - запевнила Антоніна.

- До двадцять четвертої години відпочивайте. За вами заїде «Грач» та проведе за окопи. Візьміть з собою сухі пайки на дві доби. Адже можете затриматись. Перевірили, чи маскхалати не пропускають воду? За прогнозом може бути невеликий дощ.

- Не пропускають, - завірила Стелла. – Вони ще нові.

- Від виконання завдання залежить життя наших хлопців. Постарайтесь, дівчата. Впевнений - ви справитесь! На те й снайпери, - потис , як чоловікам, їм на прощання руки «Ступак».

«Грач» не постукав, а пошкрябав у двері. Це був ще зовсім молодий худенький кирпатий хлопчина. Напевне, йому й не було двадцяти років. Ясні сірі очі швидко огледіли дівчат, які були уже одягнені у маскувальні халати

- Візьміть гвинтівки, начепіть біноклі та пострибайте на місці, - наказав боєць.

- Ти що, знущаєшся? Нащо стрибати? – це Антоніна.

- Щоб часом щось не бряжчало, - пояснив «Грач».

Дівчата декілька раз підстрибнули і вийшли за хлопцем у темноту. На небі щільні хмари. Не видно жодної зірочки. Лише там, де був місяць, хмари трохи світліші. Навколо все тихо. Навіть собаки не гавкали. Напевне, налякані вдень розривами снарядів, відсипались вночі. А з боку ворога іноді після глухих пострілів вилітають освітлювальні ракети. Стає світло, мов вдень. Після того, як ракета погасне, робиться ще темніше. Вони йшли між приватними одноповерховими будинками, які у темноті були схожими один на одного. Та «Грач», видно, добре знав місцевість. Він йшов впевнено. Біля окопів їх зустрів вартовий. «Грач» сказав пароль. Один за одним група пройшла далі на нейтральну зону. «Грач» побажав удачі та повернувся назад. Дівчата йшли у високій по пояс сухій траві дуже обережно, боячись на незнайомій місцевості оступитись у ямку

або вибоїну, чи наштовхнутись на кротячий горбочок. «Ступак» сказав, що нейтральна зона не замінована. Та все могло бути. Трава під ногами тріщала. Їм здавалось, що цей тріск чути далеко. Вони не розмовляли, але ніби відчували, як майже вголос б'ються їх серця. Коли злітала освітлювальна ракета, дівчата швидко присідали. Вставати потім не хотілось. Антоніні чомусь здавалось, що їх видно, мов на долоні. Та вона перемагала відчуття страху, вставала першою. Кущі, до яких кожній потрібно було підійти, вони вибрали зі «Ступаком» раніше. Та в темноті зорієнтуватись було дуже важко. Десь через годину нарешті знайшли один кущ. Він видався значно вищим та густішим, ніж виглядав вдень. Це радувало: буде значно легше маскуватись. Біля нього залишилась Стелла. Антоніна пригорнула подругу, шепнула на вухо: «Удачі», та сама підійшла до свого куща, який знаходився на відстані метрів сімдесят. Притоптала ногою траву і лягла на землю. Під голову підмостила валик з трави. Земля була холодна, але теплі куртка, штани та маскувальний халат холод не пропускали. Дівчина локлала поряд і пригорнула до себе замотану у маскувальний чохол гвинтівку, прислухалась. Десь далеко на позиціях сепаратистів грала музика, потім хтось ніби скрикнув, почувся приглушений постріл. Зразу ж все затихло. Навіть освітлювальні ракети більше не запускали. Антоніна намагалась не заснути, адже вони зі Стеллою увечері добре поспали. Але поступово сон зморив дівчину. Прокинулась від того, що шапочка злізла і голова лежала майже на землі. Починало світати, накрапав мілкий дощ. Дівчина поправила шапочку, натягла на голову капюшон маскхалата.

«Потрібно було до шапочки пришити шнурочки, - запізнило подумала Антоніна. - Зав'язала шнурочки під шиєю й шапочка не сповзла б. Повернемося назад, зразу так зробимо. Чому нам на курсах не сказали? Та хіба за місяць можна було все вивчити? Тричі на день по годині відпрацьовували прицільну стрільбу. Потрібно було добре вивчити гвинтівку, поводження з нею та підготовку до належного застосування зі снайперським прицілом. Набої теж потрібно готувати. Звичайні набої не дають точного попадання в об'єкт. Все пізнається з досвідом. Стелла давно дуже добре стріляє. Чемпіонка штату Флорида! Їй було значно легше. А мене спочатку хотіли відрахувати. Стелла допомогла швидко навчитись прицільно стріляти.

Повезло мені з подругою. Адже ми зовсім недавно знайомі. А маємо такі щирі відносини. Запросила після війни приїхати у Маямі до них у гості. Навіть потенційного залицяльника назвала. Каже: любить гарти в казино. Один раз добре програвся. Тиждень жив на позичених грошах. У них же зарплатню видають кожного тижня. Нащо мені такий гравець? Прийдеться ще його утримувати. Ні, знайду я тут свого хлопця. Може навіть в зоні АТО».

Раптом дівчина примітила якийсь рух на пологому сірому териконі. В бінокль чітко побачила: до надбудови, пригнувшись, йшло двоє чоловіків. У звичайних куртках, ніби без зброї. Передній років сорок, позаду - молодший. Антоніна швидко приготувала гвинтівку до стрільби. У приціл побачила, як красунчик молодший спіткнувся й упав. «Це Стелла!» Вона затамувала дихання, прицілилась у небритого з випуклими червоними від перепою очима та вистрілила. «Ніби на тренуванні по мішені», - промайнуло у голові. Той ступнув два кроки, змахнув руками і повалився набік. Жоден з них не піднявся. Почуття якогось жалю до вбитих дівчина не відчула. Лише злість, що прокляті сепари розгорнули війну, на якій гинуть наші славні хлопці.

«Не ми почали стріляти на Донбасі! Це вони, задурені брехливою путінською імперською пропагандою, як колись наші предки більшовицькою,, зненавиділи і захотіли зруйнувати рідну Україну та віддати на поталу ворогові. Чого недоставало? Була робота, більш-менш нормальна зарплатня. Шахтарі взагалі заробляли значно більше від інших. Хто винен, що шахти тут позакривали? Попередній президент Ющенко? Ні, винен Ахметов, що разом зі своїми поплічниками керує майже всім Донбасом. На його підприємствах та фірмах працювало біля 500 тисяч осіб! Це разом з членами сімей половина Донецької області. Адже тут все давно повністю підпорядковано партії регіонів. Вона прийшла до влади й у Києві та керувала розкраданням держави останніми роками. У Януковича в Межигір'ї стояли золоті крани для води, золоті унітази. В колекції - батон із золота! У власному гаражі – біля п'ятдесяти дорогих іноземних авто. Старший син за рік став доларовим мільярдером! Докрались до того, що зараз в бігах ховаються по закордонах. А люди копійки рахують. З простягнутою рукою випрошують субсидії. Мати більше двадцяти років працює на фабриці і зі своєї зарплатні не може оп-

латити за комунальні послуги».

Антоніна постійно спостерігала в бінокль за тим, що відбувається на териконі. Там з'явилися знову дві постаті. Низько пригнувшись, вони бігли до надбудови. Передній майже добіг. Та його наздогнала куля Антоніни. Він махнув рукою і ніби щось кинув вперед. Задній зразу ж повалився обличчям вперед. Раптом надбудова ніби піднялась у повітря, розвалилась, з неї вирвалось полум'я. До дівчини донісся звук потужного вибуху.

«Це передній чоловік кинув у надбудову гранату, - здогадалась Антоніна. - Видно, сепари подумали, що туди пробрались наші хлопці. Тепер надбудови немає. Спостережний пункт зруйновано! Ми зі Стеллою завдання навіть перевиконали, - зраділа вона. - Полежимо тут до темноти і повернемося назад».

Дівчина ще деякий час спостерігала за териконом. На ньому - жодного руху. Розвалена надбудова догоріла, навіть диму не було видно. Та ворожа артилерія почала інтенсивно гатити по наших окопах. Частина снарядів рвалась у нейтральній зоні. Дощик продовжував моросити, навіть посилювався. Антоніна здригалась від розривів, інстинктивно боялась, що снаряд може розірватись поряд, та розуміла: нічого вдіяти не в змозі, потрібно просто спокійно лежати і не рухатись. Вона натягла до самих очей капюшон, зачохлила снайперський приціл та саму гвинтівку, бінокль положила під шию, руки сховала у кишені маскхалату. Лише після цього розслабилась. Та зразу відчула, що від довгого лежання на животі почали боліти груди, стегна, коліна. Повернутись на бік. Під нею було ще сухо, але з боків земля уже промокла.

«Прийдеться до темноти мокнути під дощем. Хоча б він не став ряснішим, щоб не лежати у болоті. Маскхалати ніби воду не пропускають. Та рукава куртки на зап'ястях уже мокрі. Було б так добре зараз випити гарячої кави, вкритись з головою і полежати під сухою теплою ковдрою, або подивитись гарну передачу по телевізору. Ротний «Ступак» постійно дивиться на мене лагідними чорними очима. Ніби щось хоче сказати, та не наважується. Мені він дуже сподобався з першої ж зустрічі. Охайний, вимогливий, не матюкається. Надав нам окрему кімнату. Старшині наказав забезпечити якнайкраще. Де лише той дістав нову постільну білизну, подушки, ковдри, рушники? Навіть електричний чайник приніс і у нас завжди

є тепла вода. «Грач» вручив по плитці шоколаду. Сказав, що командир передав. Намацала цю плитку в кишені, а вона уже поламалась. Поклала кусочок до рота і згадала, як мати завжди в день одержання зарплатні купувала мені таку плитку. Не забути подякувати «Ступаку» за шоколад. Тоді можна буде трохи з ним поговорити. Я навіть не знаю, як його звати. Все «Ступак» та «Ступак». Хотілось би пригорнутись до нього, поцілувати. От розмріялась! Може у нього давно є кохана. Невже такий видний хлопець не попав до якоїсь у тенета? Тут дівчат немає. Лише у їдальні дві молодиці. Молодша з обручкою. А друга, років сорок, видно, не одружена. Бачила, як старшина розмовляв з нею. Обоє сміялись. Наш старшина теж видний чоловік. Такий без жінки довго не буде. «Війна коханню не завада», - сказав колись Наполеон, який більшу частину свого життя провоював. Стелла носить оригінальну гарну платинову каблучку, подаровану на вінчанні Максом. Серед всезнаючих розвідників зразу ж рознеслось, що вона американка. Тому хлопці її стороняться, майже не зачіпають. Можливо, бояться, чи часом не від ЦРУ вона тут, саме у розвідувальній роті влаштована. Адже про її добровольця українця Макса ми нікому не розповідаємо. А мене то один зупинить, то інший. Поки що ніби вдало віджартовуюсь. Та хтось обов'язково причепиться. Я й сама хочу мати надійного залицяльника, який завжди захистив би від нахаби. І до «Ступака» обов'язково знайду нагоду підійти та зробити все, щоб він мною зацікавився. Потрібно лише попростити Стеллу, щоб зробила мені гарну зачіску та порадила, як нанести макіяж. Вона завжди так ім-позантно виглядає. Ніколи не хвалиться. Та з її скупих розповідей знаю: виросла у багатій родині курортного міста Маямі, що на березі Атлантичного океану, куди відпочивати приїжджають з усього світу, Зкінчила університет, весь час перебувала серед елітної молоді, відмінно грає у великий теніс, встигла попрацювати у престижній фірмі. Тому багато чого мені може порадити. Хоча б при поверненні не зіштовхнутися зі «Ступаком». Адже буду вся в болоті. Вночі в окопах не помиєш навіть руки».

Коли стемніло, Стелла прислала СМСку: «Повертаємось». Антоніна під свої мрійливі роздуми навіть встигла трохи подрімати. Та мобільний розбудив. Сон зразу пропав. Дівчина гвинтівку в руку, швидко піднялась, нагнулась і повільно пішла, озираючись, до своїх

позицій. Вони раніше домовились, що будуть виходити назад окремо одна від одної. Земля зовсім розмокла, прилипала до берців. Йти було важко. Але тішила думка, що незабаром буде серед своїх. Зворотній пароль прозвучав у її устах майже автоматично, як тільки вона підійшла до окопів. І зразу опинилась в обіймах «Ступака». Як він вгадав місце зустрічі, лише йому відомо. Видно, закохане серце підказало.

- Ти в нормі? - запитав тихо.
- «Красень» прийшла? – не відповіла вона на запитання.
- В бліндажі гріється. Ви справжні молодці! – поцілував він дівчину. - Знищили спостережний пункт, який нам так довго надзвичайно заважав. Командир батальйону представлятиме вас до нагороди. Тоню, я за тебе дуже хвилювався, мало не посивів.
- Я не знаю твого імені, любий, - пригорнулась до нього дівчина.
- Тимофій, можна просто Тіма. Пішли до «Красеня», - «Ступак» взяв Антоніну на руки і поніс до бліндажу.
- «Я знала, що саме тут зустріну свого принца!», - вирувало в голіві щасливої дівчини.

Кінець третьої книги. Лютий 2017р.

З М І С Т

1. Волонтерка.....	5
2. На Донбасі.....	18
3. Справжня мужність.....	68
4. Антоніна.....	71

Літературно-художнє видання

ПОЛОВИНЧУК Валерій Павлович

Ф Л О Р И Д А

ВОЛОНТЕРИ СНАЙПЕРИ

Р О М А Н

Книга друга

Технічний редактор і коректор О.М. Борисова

Вінниця. Видавництво «Твори».
Наклад 500 прим. Тел. 603-000

Про кохання американської дівчини та українського юнака у черговому творі академіка В.П. Половинчука. Повісті «Від хулігана-пастушка – до академіка», «Закоханий хабарник», «У кожного своя доля», «Любов педагогічна», «Учитель танців», «Сміються, плачуть солов'ї», романи «Любов зла – полюбиш...», «Цветы Софии», «Червоне – то любов», «Небесний сектор» та перші книги роману «Флорида» опубліковані у 2010-2016р.р.